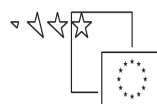

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

OSNOVE ZAVAROVALNIŠTVA

TRISTAN ŠKER

Višješolski strokovni program: Ekonomist
Učbenik: Osnove zavarovalništva
Gradivo za 2. letnik

Avtor:

Dr. Tristan Šker, univ. dipl. inž.
B&B IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE D.O.O.

Strokovni recenzent:

Mag. Dejan Srše, univ. dipl. iur.

Lektorica:

Ana Peklenik, prof. slov.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

368(075.034.2)

ŠKER, Tristan

Osnove zavarovalništva [Elektronski vir] : gradivo za 2. letnik
/ Tristan Šker. - El. knjiga. - Ljubljana : Zavod IRC, 2010. -
(Višješolski strokovni program Ekonomist / Zavod IRC)

Način dostopa (URL): http://www.zavod-irc.si/docs/Skriti_dokumenti/Osnove_zavarovalnistva-Sker.pdf. - Projekt Impletum

ISBN 978-961-6824-54-5
252003328

Izdajatelj: Konzorcij višjih strokovnih šol za izvedbo projekta IMPLETUM
Založnik: Zavod IRC, Ljubljana.
Ljubljana, 2010

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 126. seji dne 26. 11. 2010 na podlagi 26. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/07-ZOFVI-UPB5, 36/08 in 58/09) sprejel sklep št. 01301-6/2010 / 11-3 o potrditvi tega učbenika za uporabo v višješolskem izobraževanju.

© Avtorske pravice ima Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Gradivo je sofinancirano iz sredstev projekta Impletum 'Uvajanje novih izobraževalnih programov na področju višjega strokovnega izobraževanja v obdobju 2008–11'.

Projekt oz. operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo RS za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete 'Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja' in prednostne usmeritve 'Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja'.

Vsebina tega dokumenta v nobenem primeru ne odraža mnenja Evropske unije. Odgovornost za vsebino dokumenta nosi avtor.

KAZALO

PREDGOVOR	3
1 UVOD V ZAVAROVANJE.....	5
1.1 KRATKA ZGODOVINA ZAVAROVANJA.....	5
1.1.1 Globalno	5
1.1.2 V Sloveniji.....	6
1.2 ZAVAROVANJE V SLOVENIJI IN GLOBALNO.....	8
1.2.1 Položaj zavarovalništva v Sloveniji	8
1.2.2 Globalni položaj zavarovalništva	10
1.3 VLOGA IN NALOGE ZAVAROVANJA.....	11
2 ZAVAROVALNO PRAVO V SLOVENIJI IN EU.....	14
2.1 VIRI SLOVENSKEGA ZAVAROVALNEGA PRAVA	14
2.2 ZAVAROVALNO PRAVO EU.....	14
3 DEFINICIJA ZAVAROVANJA, POZAVAROVANJA IN SOZAVAROVANJA.....	20
3.1 ZAVAROVANJE.....	20
3.2 POZAVAROVANJE IN SOZAVAROVANJE	21
3.2.1 Veliki in katastrofalni riziki	21
3.2.2 Pozavarovanje	23
3.2.3 Sozavarovanje	27
4 OSNOVNI POJMI ZAVAROVANJA.....	30
4.1 STRANKE ZAVAROVALNE POGODBE IN DRUGI OSNOVNI POJMI	30
4.2 TRAJANJE ZAVAROVANJA	33
4.3 OBLIKE ZAVAROVANJA.....	33
4.4 NAČIN SKLENITVE ZAVAROVANJA IN ŠTEVILO ZAVAROVALNIC	35
4.5 ZAVAROVALNA PREMIJA, POZAVAROVALNA PREMIJA IN ZAVAROVALNINA (ODŠKODNINA)	37
4.5.1 Zavarovalna premija.....	37
4.5.2 Pozavarovalna premija	37
4.5.3 Zavarovalnina (odškodnina).....	38
4.6 ZAVAROVALNO-TEHNIČNE REZERVACIJE.....	40
4.7 KAZALCI IN KAZALNIKI USPEŠNOSTI.....	41
4.7.1 Kazalniki poslovanja v zavarovalstvu v opazovanem obdobju	42
4.7.2 Kazalci in kazalniki uspešnosti poslovanja v zavarovalnicah, pozavarovalnicah, zavarovalnih poolih in skladih v opazovanem obdobju	42
4.8 VRSTE ZAVAROVALNIH POLIC GLEDE NA ŠTEVILO ZAVAROVANIH RIZIKOV	45
4.9 DELITEV ZAVAROVANJ	45
4.9.1 Vrste zavarovanj.....	46
4.9.2 Skupine in podskupine zavarovanj.....	49
5 DOLOČANJE NAJVEČJE MOŽNE ŠKODE (PML)	53
5.1 DEFINICIJE IN SPLOŠNA NAČELA	53
5.2 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA POŽARNA ZAVAROVANJA.....	56
5.3 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA STROJELOMNA ZAVAROVANJA.....	61
5.4 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA GRADBENA ZAVAROVANJA.....	61
5.5 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA MONTAŽNA ZAVAROVANJA.....	62
5.6 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA ZAVAROVANJE OBRATOVALNEGA ZASTOJA ZARADI POŽARA	62
5.7 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA ZAVAROVANJE OBRATOVALNEGA ZASTOJA ZARADI STROJELOMA	62
5.8 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA ZAVAROVANJE HLADILNIC.....	63
5.9 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA ZAVAROVANJE RAČUNALNIKOV	63

6 ZAVAROVALNI PRIMERI.....	66
6.1 NASTANEK ŠKODE.....	67
6.2 PRIJAVA ŠKODE ZAVAROVALNICI.....	68
6.3 OGLED ŠKODE.....	69
6.4 OCENA IN OBRAČUN ŠKODE.....	70
6.5 LIKVIDACIJA ŠKODE	70
6.6 IZPLAČILO ŠKODE.....	71
7 POZAVAROVANJE	73
7.1 VPLIV POZAVAROVANJA	73
7.2 VRSTE POZAVAROVANJA	75
7.2.1 Fakultativno pozavarovanje.....	75
7.2.2 Pogodbeno pozavarovanje	76
7.2.3 Kvotno pozavarovanje	78
7.2.4 Vsotnopresežkovno oz. ekscedentno pozavarovanje.....	79
7.2.5 Škodnopresežkovno oz. pozavarovanje XL	81
7.2.6 Pozavarovanje letnega presežka škod oziroma pozavarovanje škodnega rezultata – pozavarovanje stop loss	88
7.2.7 Finančno pozavarovanje	89
8 LITERATURA IN VIRI.....	92

PREDGOVOR

Učbenik Osnove zavarovalništva je namenjen študentom višjih strokovnih šol v programu ekonomist, ki izberejo predmet osnove zavarovalništva kot enega izmed predmetov v modulu.

Zavarovalništvo spremlja človeka že od njegovih zgodnjih začetkov. Prve oblike prenosa tveganja so bile poznane pred nekaj tisoč leti pri karavanah, ki so prevažale blago s Kitajske, kjer so trgovci prevažali blago po reki Yangtze. Seveda se je zavarovalni posel razvijal in svoj razcvet doživel v Sredozemlju ter nato preko londonskega zavarovalnega tržišča po vsem svetu.

Današnjega življenja si brez zavarovanja ne moremo več zamisliti. K temu je pripomogla tudi cela vrsta zavarovanj, ki so z zakonodajo posamezne države predvidena kot obvezna. Poleg tega pa se tudi prostovoljna zavarovanja vse bolj uveljavljajo kot nuja, brez katere pri zaščiti lastnih ekonomskih interesov ne gre. Skozi leta so se prvotna pomorska zavarovanja razdelila v celo paleto različnih zavarovanj, namenjenih zavarovanju oseb in njihovega osebnega premoženja, zavarovanju javnih institucij ter zavarovanju gospodarskih subjektov. Zavarovanje je tako postalo del našega vsakdana, spremlja nas na vsakem koraku in v vseh življenjskih okoliščinah.

Slovensko zavarovalništvo je po osamosvojitvi Slovenije doživelo velik vzpon tako zavarovalne premije kot razvoja zavarovalnih produktov. Na to je vplival pojav iz zavarovalnice Triglav nastalih zavarovalnic ter prihod tujih zavarovalnic, ki so povišale konkurenco na tržišču in s tem pripomogle k izboljšani zavarovalni storitvi za potrošnika. Slovenske zavarovalnice so zaradi vse višjega zneska sredstev, namenjenih naložbam, postale pomemben dejavnik v naložbeni politiki države.

Gradivo je sestavljeno iz dveh vsebinskih sklopov, razdeljenih na sedem poglavij. Prvi sklop pojasnjuje splošne teoretične podlage zavarovalništva ter vpetost panoge v ožje in širše gospodarstvo (Uvod v zavarovanje, Zavarovalno pravo v Sloveniji in EU, Definicija zavarovanja, Osnovni pojmi zavarovanja). Drugi sklop predstavlja samo storitev zavarovanja, torej vrste zavarovanj, ki jih lahko sklenemo, postopke v primeru škode ter možnost, kako zavarovalnica zavaruje samo sebe (Osnovni pojmi zavarovanja, Določanje največje možne škode (PML), Zavarovalni primeri, Pozavarovanje).

Vsako poglavje se začne z uvodom, ki na kratko predstavi temo poglavja. Razčlenjeno sledijo najpomembnejše vsebine. Te so predstavljene tudi s praktičnimi primeri, tako da študentje z lahkoto vzpostavijo povezavo med teorijo in prakso. Poglavje zaključujejo povzetki omenjenih vsebin ter vprašanja za ponovitev in nadaljnji razmislek.

Vsem, ki boste ta učbenik uporabljali, želim uspešen študij ter celovito uporabo pridobljenih znanj pri nadaljnjem delu.

Tristan Šker

1 UVOD V ZAVAROVANJE

Zavarovalništvo je pomembna zavarovalna panoga, saj v gospodarskem smislu predstavlja pomemben delež BDP vsake države v razvoju oziroma razvite države. V osnovi gre pri zavarovanju za prevzem bremena tveganja materialne, ekonomske ali osebne izgube s strani zavarovalnice. Predajnik rizika oziroma zavarovanec pa je oseba, ki ima zavarovalni interes, oziroma je tista, na katero se rizik nanaša.

Davnega julija 1939 je dr. Anton Urbanc glede zavarovanja v Sloveniji pesimistično zapisal, da je zavarovalstvo »pri nas najbolj zanemarjena panoga, prava pastorka bodisi v narodnogospodarskem pogledu bodisi v pogledu pravoznanstva« (Urbanc, 1939, 11).

Pavliha zavarovalništvo oziroma zavarovalstvo z vidika makroekonomske funkcije definira kot »prodajo zavarovalnih 'produktov' (storitev), ki so kot ena od oblik finančnih produktov namenjeni na eni strani varčevanju in na drugi strani akumulaciji prihrankov ter njihovemu usmerjanju v naložbe. Zavarovalništvo je torej pomemben del finančnega sistema, katerega funkcija je zbiranje oziroma koncentracija prihrankov ter usmerjanje teh prihrankov v investicije in s tem gospodarski razvoj« (Pavliha in Simoniti, 2007, 37).

Najbolj pogosto citirana definicija zavarovanja v našem prostoru je sledeča: »Zavarovanje je ustvarjanje gospodarske varnosti z izravnavanjem gospodarskih nevarnosti« (J. Boncelj, 1983, 13). Druge definicije so podobne, Manes (v: Bijelić, 1998, 3) npr. pravi: »Zavarovanje je vzajemno zadovoljevanje potreb številnih in na enak način ogroženih oseb, ki nastane slučajno, in ga je mogoče oceniti.« Grawe in Lutz (v: Bijelić, 1998, 3) menita: »Pri zavarovanjih gre za izplačilo denarnih zneskov nekega sklada, oblikovanega iz premij vseh, ki v določeni vrsti zavarovanja sodelujejo.« Zavarovanje omogoča točen izračun stroškov v zvezi s poslovanjem in je torej eksaktno določljiva dejavnost.

1.1 KRATKA ZGODOVINA ZAVAROVANJA

1.1.1 Globalno

Kje so korenine zavarovanja? Iskati jih moramo tam, kjer se je pojavila potreba človeka po zaščiti svojega premoženja pred neznanim. In kje je bilo največ neznanega? Na potovanjih. Torej je zgodovina zavarovanja tesno povezana s potovanji z namenom trgovskih izmenjav.

Začetki zavarovanja, v širšem smislu, segajo v daljno preteklost. To so bile najrazličnejše oblike združevanja s ciljem razpršitve tveganja (disperzije) morebitne škode ter vzajemnosti, kar se ni spremenilo do današnjih dni.

Primer skupne udeležbe v škodi v daljni preteklosti:

Značilen primer poznamo s Kitajske, kjer so trgovci prevažali blago po reki Yangtze. Ko so prišli do nevarnega mesta, so počakali, da se zbere nekaj ladij, in pretovorili tovor v čolne za prevoz preko nevarnega mesta. Če bi se čoln prevrnil, bi lastniku izgubljenega blaga ostali lastniki tovara povrnili del izgubljenega blaga. Danes temu pravimo disperzija rizika, ker ga porazdelimo na manjše enote. Ko so cel tovor premestili preko nevarnega mesta, jim je ostala pod rizikom samo še ladja, ki so jo še morali prepeljati preko nevarnega mesta in ko so to storili, so nanjo spet naložili tovor.

Znano je, da so se v času Hamurabija (pribl. 2.000 let pr. n. št.) udeleženci karavan dogovorili, da bodo skupno nosili škodo, ki bi jo posamezni član karavane utrpel zaradi roparskih napadov.

Sredozemlje je zibelka evropske kulture in evropskega zavarovalništva, saj so se prav tu rodili zametki sodobne zavarovalne dejavnosti in zavarovalnega prava, od feničanskega pomorskega posojila, starodavnega običaja skupne *havarije* z grškega otoka Rodos, rimskega prava, srednjeveških kodifikacij, pa vse do znamenite pomorske *ordonance* Ludvika XIV. proti koncu 17. stoletja. Zavarovalne police so se pojavile v 14. stoletju, leta 1435 pa je v Barceloni ugledal luč sveta prvi **zakon o pomorskem zavarovanju**, ki so mu sledili številni drugi predpisi, vključno z dubrovniškim zakonom leta 1562.

Sredozemlje je zibelka evropske kulture in evropskega zavarovalništva.

Z odkritjem »novega sveta« in začetki poslovanja z novimi deželami se je zavarovalniško poslovno nihalno pomaknilo s Sredozemlja na Atlantik in se zasedlo v majhni kavarnici sredi Londona, ki je z leti prerasla v eno največjih svetovnih zavarovalnih tržišč. Vsekakor je Sredozemlje kot rojstni kraj zavarovalništva na njem zapustilo viden pečat, denimo v obliki pravnih pravil in posebnega izrazoslovja (npr. beseda *kasko* izhaja iz španske »casco« in pomeni trup ladje).¹

Finančna moč trgovca posameznika je kmalu postala prešibka za prevzemanje vse večjih rizikov in tako so se začeli trgovci združevati. Tako je nastal tudi poznani **Lloyd's**, ki ni zavarovalnica, ampak združenje velikega števila samostojnih zavarovateljev, ki se, proti plačilu premije, bavijo s prevzemanjem rizika. Lloyd je njihova organizacija. Tu se sestajajo in prevzemajo dele posameznih rizikov v skladu s svojimi finančnimi zmogljivostmi. Lloyd je pravzaprav njihov skupni urad za izdajanje polic, plačevanje premij in izplačilo škod, vendar vedno za račun posameznega člana. Kasneje so nastala delniška društva, ki so se ukvarjala s prevzemanjem rizikov, vendar so se do danes obdržale zavarovalnice na vzajemni osnovi.

V XVII. stol. se je v Evropi razvijalo premijsko zavarovanje proti požarom. Eden od osnovnih dejavnikov razvoja požarnih zavarovanj je bil zagotovo katastrofalni požar v Londonu leta 1666, kateremu je leta 1680 sledila ustanovitev zavarovalnice, namenjene kritju takih rizikov.

V XVIII. stol. pa se pojavijo začetki zavarovanja oseb in to v zvezi s plovbo po morju v primeru ugrabitve s strani piratov in zahtevanih plačil odkupnine.

Razvoju zavarovalnic je sledil razvoj pozavarovalnic. Leta 1846 je bila v Kölnu ustanovljena prva pozavarovalnica, **Kölnische Rückversicherungsgesellschaft**, tri desetletja kasneje, leta 1880, pa še vedno obstoječa in ena svetovno največjih pozavarovalnic, Münchener Rückversicherungsgesellschaft.

1.1.2 V Sloveniji

Slovinci smo po zaslugi Franca Škufce šele v letu 2003 dobili dokument, ki celostno obdeluje zgodovino in dogajanje na področju zavarovalništva v Sloveniji.

Tudi v slovenski literaturi se obravnavajo pomorska posojila kot predhodniki zavarovalništva. V notarski knjigi iz leta 1291 so navedeni primeri takih posojil.

¹ Nekoliko več o zgodovini zavarovalništva v: M. Pavliha in S. Simoniti: *Zavarovalno pravo*, druga, spremenjena in dopolnjena izdaja, GV Založba, Ljubljana, 2007, str. 40–44.

Začetke slovenskega zavarovalništva lahko najdemo v bratovščini sv. Hieronima, ki so jo osnovali Slovenci v Vidmu leta 1452 in ki je obstajala do leta 1775, to je 323 let. Statut te bratovščine šteje kot najstarejša listina zavarovalnopravne zgodovine Slovencev. Gre za zavarovalno ustanovo po načelu medsebojne vzajemnosti članov za bolezensko in pokojninsko, posmrtninsko zavarovanje in zavarovanje za doto.

Njena sodobnica je bila bratovščina sv. Nikolaja iz Trsta, ki je zavarovala ladje za letno plačilo »petice« ter druge pristojbine za pristanek in privez ladij.

Z razvojem mest in pridobivanjem posebnih pravic obrtnikov so se začele bratovščine postopno preoblikovati v stanovska združenja posameznih obrtnikov (cehe). Namen cehov je bil med drugim tudi organizacija vzajemne pomoči ob bolezni ali smrti. Najprej je bilo dajanje pomoči prostovoljno, kasneje pa obvezno.

V letu 1776 je zabeležen prvi poskus ustanovitve »pogorelske« zavarovalnice v Ljubljani s strani poljedelskega društva na Kranjskem, vendar poskus zaradi različnih razlogov ni uspel.

Na podlagi Odloka generalnega guvernerja Ilirskih provinc z dne 25. 7. 1811 so ljubljanski trgovci s posebnim pravnim aktom Pravila oziroma statut z dne 14. 7. 1812 ustanovili zavarovalno družbo za plovbo po Savi od Siska do Zaloga. Gre za zavarovalnico, katere namen je bil zavarovanje ladij v rečni plovbi.

Leta 1829 je sledila ustanovitev Cesarsko-kraljeve privilegirane vzajemne notranjeavstrijske zavarovalnice proti požarni škodi iz Gradca. Ustanovitelj je bila Kmetijska družba za Štajersko iz Gradca. V Ljubljani je zavarovalnica imela sedež za Kranjsko.

Sledila ji je Pogorelska družba sv. Floriana, kjer so se ohranili nekakšni pogoji zavarovanja, imenovani »postavke pogorelske družbe ali bratovščine sv. Floriana«. Ti navajajo, da si člani drug drugemu povrnejo škodo, ki jim nastane zaradi požara.

Omeniti velja še poskus ustanovitve prve pozavarovalnice na naših tleh. Gre za pozavarovalnico v Celju leta 1871 z imenom »Danica – prva obča proti- in sozavarovalna banka v Celju«. Predvsem naj bi se ukvarjala s pozavarovanjem požarnih rizikov, prevoznih škod po kopnem, toče, stekla, zrcal in življenjskih zavarovanj. Natančnih podatkov o tem, zakaj ni prišlo do realizacije, ni.

Pomembnejši zavarovalni dogodek je bila ustanovitev **Vzajemne zavarovalnice** konec leta 1899. Poslovati je začela v letu 1900. Zavarovalnica se je z leti razširila po vsej Sloveniji in imela po prvih 10 letih poslovanja dvajset zaposlenih v interni službi ter dvesto poverjenikov (zastopnikov). Večino portfelja so predstavljala požarna zavarovanja (kar 99 %). Tudi konkurenca tisti čas ni bila zanemarljiva, saj podatki navajajo, da je takrat v Ljubljani poslovalo 23 tujih zavarovalnic, med katerimi še danes znani Allianz, Generali, RAS ...

Naslednji pomembnejši mejnik razvoja slovenskega zavarovalstva je leta 1922 ustanovitev delniške Jugoslovanske zavarovalne banke Slavija s sedežem v Ljubljani. Zavarovalnica je imela poslovno mrežo na področju celotne tedanje Kraljevine Jugoslavije.

Po drugi svetovni vojni so se najprej ustanavljali t. i. Državni zavarovalni zavodi (DOZ), katerih vloga in položaj sta se spreminjala s spremembo nacionalne zakonodaje s področja. V letu 1962 se je z Zakonom o zavarovalnicah in zavarovalnih skupnostih zavarovalnice spet začelo obravnavati kot gospodarske družbe. Naslednji pomembnejši mejnik v povojnem

obdobju sodi že v novejšo zgodovino Slovenije. Gre za Zakon o zavarovalnicah iz leta 1994, ki mu je leta 2000 sledil še Zakon o zavarovalništvu.

Po vstopu Slovenije v EU pa se slovenska zakonodaja, podobno kot zakonodaja drugih držav članic, podreja določilom pravne ureditve EU.

1.2 ZAVAROVANJE V SLOVENIJI IN GLOBALNO

1.2.1 Položaj zavarovalništva v Sloveniji

V Sloveniji je leta 2009 poslovalo 21 zavarovalnic, ki so bile registrirane za opravljanje zavarovalnih poslov. Od tega nekatere zavarovalnice opravljajo vse zavarovalne posle (življenjska in premoženjska zavarovanja), druge pa le življenjska zavarovanja. Poleg teh zavarovalnic pa v Sloveniji poslujeta še dve pozavarovalnici.

Za leto 2008 je značilna vse ostrejša konkurenca, številne škode zaradi ujm in posledice sprememb na finančnih trgih. Podobni vplivi so zaznamovali tudi leto 2009, ko se je finančna kriza še bolj poznala na poslovanju in rezultatih zavarovalnic.

Pretekla leta so zaznamovali veliki premiki v poslovanju, njegovem nadaljnjem širjenju v tujino, reorganizaciji in vodenju zavarovalnih družb v Sloveniji. Internacionalizacija slovenskega gospodarstva je dobro prežela tudi zavarovalništvo. Zunaj Slovenije deluje že pet slovenskih zavarovalnih oziroma pozavarovalnih družb. Tu so mišljene zavarovalne družbe, ki so bile v Sloveniji ustanovljene s slovenskim kapitalom in svoje poslovanje v zadnjem času vse bolj širijo na trge zunaj Slovenije.

Med slovenskimi zavarovalnicami, ki poslujejo zunaj Slovenije, je najbolj prodorna zavarovalnica Triglav. Posluje predvsem v državah JV Evrope, tj. na Hrvaškem, v Črni gori, Bosni in Hercegovini, Srbiji, Makedoniji, na Češkem in Slovaškem ter na Nizozemskem. Skupina pozavarovalnice Sava posluje poleg slovenije še na Hrvaškem, v Srbiji, Črni gori, na Kosovu in v Makedoniji.

Število zaposlenih v zavarovalnicah in pozavarovalnicah se je leta 2008 povečalo na 6.421 ali za 4,4 odstotka (dodatno je potrebno prišteti še kakih 3.000 zunanjih zastopnikov in posrednikov). V primerjavi z letom 2007 se je delež zavarovalne premije v BDP znižal na 5,4 odstotka, saj je bila gospodarska rast leta 2008 nominalno višja od nominalne rasti zavarovalne premije. Zavarovalna gostota, tj. vrednost premij na prebivalca, je v letu 2008 znašala 990 €.

Uspešno sta poslovali tudi obe pozavarovalnici. Leta 2008 sta zbrali za 242 milijonov evrov bruto obračunane pozavarovalne premije, kar je za 17,3 odstotkov več kot leta 2007. Stopnja rasti odškodnin je bila zaradi naravnih katastrof zelo visoka in je bila kar 70 odstotkov višja kot v preteklem letu. Skupni znesek izplačanih škod s strani pozavarovalnic je znašal ca. 200 mio evrov, kar je škodni rezultat pozavarovalnic povišalo iz 55,9 odstotka v 2007 na 82,9 odstotka v letu 2008.

V nadaljevanju so prikazani podatki glede gibanja premije zavarovanja v 2009 glede na leto 2008.

Tabela 1: BOP po zavarovalnicah v € (31. 12. 2009)

Vse zavarovalnice	2009	2008	Indeks rasti
Triglav	743,050.970	752,742.937	98,71
Maribor	266,040.607	251,672.303	105,71
Adriatic Slovenica	260,633.531	256,717.597	101,53
Vzajemna	249,824.113	234,900.182	106,35
KAD	139,247.021	132,434.449	105,14
Tilia	72,158.187	68,180.155	105,83
Generali	70,093.578	62,485.092	112,18
KD Življenje	68,700.374	69,105.645	99,41
TRIGLAV Zdravstvena	67,307.126	59,287.335	113,53
Merkur	45,246.055	43,683.369	103,58
GRAWE	35,388.034	36,414.796	97,18
NLB Vita	24,275.781	31,412.792	77,28
Wiener Städtische	12,054.187	-	-
SID – PKZ	11,066.575	13,797.598	80,21
SOP	4,104.231	4,298.761	95,47
Victoria – Volksbanken	2,327.588 *	894.871	260,10 *
Allianz	1,978.838	-	-
ARAG	1,835.709	1,554.728	118,70
SKUPAJ	2075,332.505	2019,582.610	102,67-

Vir: Slovensko zavarovalno združenje, Informator št. 153

Zavarovalnice in druge članice SZZ so leta 2009 zbrale za 2,1 milijarde € bruto obračunane premije, kar je za 2,8 % več kot leta 2008. Prirastek ni tolikšen, kakršen je bil preteklo leto, saj ga je močno oklestila finančna kriza.

V tabeli št. 2 so navedeni podatki glede tržnega deleža zavarovalnic v %.

Tabela 2: Tržni deleži zavarovalnic po BOP glede na osnovno delitev portfelja (31. 12. 2009)

ZAVAROVALNICA	VSA PREMIJA		PREMOŽENJE		ŽIVLJENJE	
	zneski (v €)	TD (v %)	zneski (v €)	TD (v %)	zneski (v €)	TD (v %)
TRIGLAV	743,050.970	35,804	531,343.199	36,765	211,707.771	33,599
MARIBOR	266,040.607	12,819	199,015.849	13,771	67,024.758	10,637
ADRIATIC SLOVENICA	260,633.531	12,559	245,864.699	17,012	14,768.832	2,344
VZAJEMNA	249,824.113	12,038	249,824.113	17,286	0	0,000
KAD	139,247.021	6,710	0	0,000	139,247.021	22,099
TILIA	72,158.187	3,477	61,800.861	4,276	10,357.326	1,644
GENERALI	70,093.578	3,377	51,226.069	3,545	18,867.509	2,994
KD ŽIVLJENJE	68,700.374	3,310	0	0,000	68,700.374	10,903
TRIGLAV ZDRAVSTVENA	67,307.126	3,243	67,307.126	4,657	0	0,000
MERKUR	45,246.055	2,180	6,707.291	0,464	38,538.764	6,116
GRAWE	35,388.034	1,705	11,791.589	0,816	23,596.445	3,745
NLB VITA	24,275.781	1,170	1,639.724	0,113	22,636.057	3,592
WIENER STÄDTISCHE	12,054.187	0,581	3,610.488	0,250	8,443.699	1,340
SID-PKZ	11,066.575	0,533	11,066.575	0,766	0	0,000
SOP	4,104.231	0,198	0	0,000	4,104.231	0,651
VICTORIA-VOLKSBANKEN	2,327.588	0,112	210.361	0,015	2,117.227	0,336
ALLIANZ	1,978.838	0,095	1,978.838	0,137	0	0,000
ARAG	1,835.709	0,088	1,835.709	0,127	0	0,000
SKUPAJ	2.075.332.505	100	1.445.222.491	100	630.110.014	100

Vir: <http://www.zav-zdruzenje.si/statistika.htm> (15. 6. 2010)

1.2.2 Globalni položaj zavarovalništva

Celotna svetovna premija je v letu 2008 znašala 4,270 milijarde ameriških dolarjev, od česar odpade na življenjska zavarovanja 2,490 milijard (58,3 %) in na premoženjska zavarovanja 1,779 milijarde (41,7 %). Slovenija je v svetovnem merilu po volumnu premije z 2,971 milijarde ameriških dolarjev zasedla 51. mesto (0,946 milijarde ameriških dolarjev odpade na življenjska zavarovanja, 2,025 pa na premoženjska). Delež slovenske premije v svetovni je znašal 0,07 %.

Tabela 3: Porast svetovne premije v letu 2008 glede na leto 2007 v %

	Življenje	Premoženje	Skupaj
Industrializirane države	-5,3 %	-1,9 %	-3,4 %
Rastoče države	14,6 %	7,1 %	11,1 %
Slovenija	13,3 %	15,0 %	14,45 %
Skupaj v svetu	-3,5 %	-0,8 %	-2,0 %

Opomba: rast premije je obračunana glede na vrednosti, preračunane za posamezna leta v USD, kar ni enako, kot primerjava obdobj v EUR.

Vir: http://media.swissre.com/documents/sigma3_2009_en.pdf (20. 5. 2009)

Prvič po letu 1980 je zavarovalna premija realno upadla. Tehnični rezultat premoženjskega zavarovanja ostaja stabilen, medtem ko je bil zabeležen oster padec prihodkov iz naložb. Delniški kapital je prav tako beležil znižanje, ki je ocenjeno na 15–20 % na premoženjskem zavarovanju in 30–40 % na življenjskem zavarovanju.

Padec 3,5 % na področju **življenjskih zavarovanj** je predvsem rezultat poslovanja v industrializiranih državah, kljub dvoštevilen rasti v rastočih državah. Največji padec življenjskih zavarovanj v industrializiranih državah je mogoče pripisati padcu enkratnih premij, vezanih na delniška tržišča. Večina padca se je zgodila v drugi polovici leta 2008, kar je posledica poglobljanja finančne krize. Prav tako je upadel portfelj zavarovalnic v rastočih državah na področju naložbenih življenjskih zavarovanj.

Upad **premoženjskih zavarovanj** je veliko nižji in je posledica padanja povpraševanja in zniževanja premij. Tudi na področju premoženjskih zavarovanj je premija upadla v industrializiranih državah in rasla v rastočih. Tehnični rezultat zavarovanj ostaja pozitiven navkljub velikim škodam iz naslova naravnih katastrof.

Pomembna kazalca stanja zavarovalništva v svetu in v posameznih državah sta **zavarovalna penetracija** in **zavarovalna gostota**. Zavarovalna penetracija (*ang. insurance penetration*) je izražena v deležu zavarovalne premije glede na bruto družbeni proizvod. To kaže na pomembnost zavarovalništva v posamezni državi, saj je dober kazalnik višine prihodka, ki ga posamezni državi doprinese zavarovalništvo. Zavarovalna penetracija zavarovalne dejavnosti v Sloveniji je pod svetovnim in evropskim povprečjem (Slovenija zaseda 25. mesto v svetu), četudi pred vsemi novimi članicami EU in celo pred Španijo, Grčijo, Norveško, Liechtensteinom in Luksemburgom.

Če pri zavarovalni penetraciji govorimo o indikatorju pomembnosti zavarovalne dejavnosti v posamezni državi, je zavarovalna gostota (*ang. insurance density*) indikator zavarovalne zavednosti prebivalstva ter tržnega potenciala v prihodnosti (izračunamo jo s količnikom zavarovalne premije in števila prebivalcev). Višja je zavarovalna gostota, višja je zavarovalna zavednost prebivalstva in manj je potenciala za rast zavarovalne premije v prihodnjih letih. Zavarovalna gostota, predvsem na delu življenjskih zavarovanj, kaže stopnjo razvoja in

blagostanja posamezne države. Tako so v Evropi na prvih mestih po zavarovalni gostoti življenjskega zavarovanja Velika Britanija, Nizozemska in Švica. ZDA so na devetem mestu. Slovenija zaseda 29. mesto in je s 1.483,9 USD na prebivalca letno pred vsemi novimi članicami EU (472,3 življenjska zavarovanja in 1.011,6 premoženjska). Svetovno povprečje znaša 633,9 USD na prebivalca (369,7 življenjska zavarovanja in 264,2 premoženjska). Primerjava Slovenije s svetovnim povprečjem kaže visoko stopnjo deleža premije na prebivalca na področju premoženjskih zavarovanj in nadpovprečno na področju življenjskih.

V spodnji tabeli je prikazana primerjava Slovenije z nekaterimi vzorčnimi državami ter svetovnim povprečjem glede zavarovalne penetracije in zavarovalne gostote.

Tabela 4: Zavarovalna gostota in penetracija v letu 2008

Država	Zavarovalna gostota (v USD)	Mesto v svetu	Zavarovalna penetracija	Mesto v svetu
Slovenija	1.483,9	29	5,8	25
Velika Britanija	6.857,8	1	15,7	2
Nemčija	2.919,2	18	6,6	21
Švica	6.379,4	3	9,9	8
ZDA	4.078,0	9	8,7	13
Hrvaška	430,7	42	3,2	44
Srbija	126,1	62	1,9	65
Svet	633,9		7,1	

Vir: http://media.swissre.com/documents/sigma3_2009_en.pdf (20. 5. 2009)

V splošnem lahko ugotovimo, da ima Slovenija dobre rezultate na zavarovalnem področju in da je zavarovalništvo v Sloveniji pomembna panoga, ki z leti le še pridobiva. Tudi v svetovnem merilu Slovenija ne zaostaja veliko za zavarovalno pomembnimi državami. Pomembnejša razlika je le še v deležu premije življenjskih zavarovanj, ki je v Sloveniji absolutno prenizek. Predvidevanja za bodočnost so za Slovenijo zmerno pozitivna. Finančna kriza bo tako kot drugje v Evropi pustila posledice tudi v Sloveniji. Predvsem jih bo občutilo tržišče življenjskih zavarovanj, saj je temeljilo zlasti na življenjskih zavarovanjih z naložbenim tveganjem, prav ta pa so v celotni Evropi v največjem upadu. Na področju premoženjskih zavarovanj se slovensko tržišče sooča z vse večjo konkurenco, kar bo dolgoročno pomenilo upad povprečne zavarovalne premije. Torej veliko razlogov za omejeni optimizem in nujno po čim prejšnjem prestrukturiranju zavarovalništva.

Več podatkov o zavarovalnih tržiščih najdete na spletni strani <http://www.swissre.com/sigma/>.

1.3 VLOGA IN NALOGE ZAVAROVANJA

Kaj je osnovna vloga zavarovanja? V kratkem je na to vprašanje možno odgovoriti, da je vloga zavarovanja uresničiti dogovor o finančni zaščiti, pri kateri zavarovalnica proti predhodnemu finančnemu vplačilu daje zavarovancu omejeno finančno zaščito. Riziko izpostavljenosti finančni (materialni in nematerialni) izgubi se prerazporedi na zavarovalnico, torej na vse zavarovance, ki so pri njej zavarovani.

Kakšna je naloga zavarovanja, pa je bolj kompleksno vprašanje. Zavarovalnica kot družba, ki izvaja dejavnost zavarovanja, ima različne naloge.

Prvi in osnovni namen zavarovanja je plačilo **zavarovalnine ali odškodnine**. Gre za osnovno načelo, da zavarovalnica proti plačilu določene vsote denarja nase prevzame tveganje plačila za nadomestilo škode, ki je nastala kot posledica nenapovedanega, nepredvidljivega in v zavarovalni pogodbi navedenega škodnega dogodka.

Druga je **porazdelitev (disperzija) rizika** z namenom zmanjšanja tveganja in vpliva posamične škode na zavarovalnico. Na tak način je možno ustvariti pogoje, v katerih je verjetnost izplačila škode oškodovancu tem višja, čim višja je disperzija rizika. Oziroma obratno, višja ko je disperzija rizika, nižja je možnost, da zavarovanec ne bi dobil izplačane zavarovalnine oziroma odškodnine. Porazdelitev rizika je možno še dalje prenesti na druge subjekte zavarovalnega posla na način pozavarovanja (s prenosom rizika na družbe, specializirane za pozavarovanje) ali sozavarovanja (prenos rizika na druge zavarovalnice).

Tretji pomembni namen zavarovanja sta **izobraževanje in preventiva**. Zavarovalnica veliko sredstev vlaga v izobraževanje glede ravnanja občanov, da do škode ne bi prišlo, oziroma da se z ustreznim predhodnim ravnanjem zaščitijo pred morebitnimi večjimi škodnimi učinki. Tipične oblike izobraževanja in preventive so vzgoja predšolskih otrok glede varnosti v prometu, opozarjanje voznikov na pazljivo in defenzivno vožnjo, dajanje nasvetov in navodil glede vrste gradnje in kraja gradnje, vlaganje v razvoj protipožarnih sistemov itd.

Socialna funkcija je četrti namen zavarovanja. S povečevanjem razvitosti zavarovanja se zmanjšuje potreba države, da daje socialno ali ekonomsko pomoč fizičnim ali pravnim osebam, ki so utrpeli škodo v posameznem škodnem dogodku. Če so denimo v primeru neurja, ko je poškodovano večje področje, vsi zavarovani, intervencija države v obliki pomoči ni potrebna ali je potrebna v manjši meri. Poznamo tudi primere, kjer država v ta namen subvencionira del premije. Posebno je to značilno pri kmetijskih zavarovanjih, natančneje pri zavarovanjih posevkov in plodov.

Pomembna naloga zavarovanja je tudi **narodnogospodarska**. Zavarovalnice zbirajo velike količine finančnih sredstev svojih zavarovancev in jih nato v skladu z zakonodajo nalagajo. Naložbe pa so pomemben del narodnogospodarske ekonomije, saj služijo vlaganju v razvoj domačega in mednarodnega gospodarstva z namenom njihovega povečevanja.

POVZETEK

Začetki zavarovanja segajo v čas pribl. 2.000 let pr. n. št. To so bile najrazličnejše oblike združevanja s ciljem razpršitve tveganja (disperzije) morebitne škode ter vzajemnosti. Slovensko zavarovalništvo ima korenine v 15. stoletju v Vidmu, leta 2007 pa je v Sloveniji poslovalo 17 zavarovalnic

Prvi in osnovni namen zavarovanja je plačilo zavarovalnine ali odškodnine, drugi namen je porazdelitev (disperzija) rizika z namenom zmanjšanja tveganja in vpliva posamične škode na zavarovalnico, tretji sta izobraževanje in preventiva, tema pa sledi socialna funkcija zavarovanja. Zadnja pomembna naloga zavarovanja pa je narodnogospodarska. Vloga zavarovanja je uresničiti dogovor o finančni zaščiti, pri kateri zavarovalnica proti predhodnemu finančnemu vplačilu daje zavarovancu omejeno finančno zaščito.

Zaradi vedno večjih rizikov in tveganja množičnih škod so se kmalu za zavarovalnicami razvile še pozavarovalnice.

VPRAŠANJA ZA PREVERJANJE IN UTRJEVANJE ZNANJA

1. Navedite nekaj definicij zavarovanja.
2. Kje so bili zametki sodobne zavarovalne dejavnosti in kdaj se je pojavila prva zavarovalna polica?
3. Kaj je Lloyd's?
4. Kdaj in zaradi česa je prišlo do razvoja premijskega zavarovanja proti požarom?
5. Kdaj je prišlo do razvoja pozavarovalnic?
6. Kakšni so bili začetki slovenskega zavarovalništva?
7. Kdaj je nastal prvi zakon o zavarovalnicah, kako se je imenoval in kdaj je bil spremenjen? Kaj vpliva na slovensko zavarovalno zakonodajo po vstopu Slovenije v EU?
8. Koliko zavarovalnic je delovalo v Sloveniji leta 2007? Naštete jih vsaj 8.
9. Katere slovenske zavarovalnice in pozavarovalnice delujejo v tujini in kje?
10. Kaj pomenita izraza zavarovalna penetracija in zavarovalna gostota in kaj nam kažeta?
11. Primerjajte zavarovalno penetracijo in zavarovalno gostoto Slovenije z nekaterimi drugimi državami in svetom. Kaj nam njune vrednosti za Slovenijo povedo o zavarovanju v Sloveniji?
12. Primerjajte rast življenjskih in premoženjskih zavarovanj.
13. Kaj je osnovna vloga zavarovanja in kateri so nameni zavarovanja? Podrobneje pojasnite vsakega izmed namenov.

2 ZAVAROVALNO PRAVO V SLOVENIJI IN EU

Na oblikovanje in izvajanje zavarovalnih storitev pomembno vpliva mednarodna in domača zakonodaja. V nadaljevanju je zatorej naveden pregled najpomembnejših pravnih virov na področju zavarovalništva.

2.1 VIRI SLOVENSKEGA ZAVAROVALNEGA PRAVA

Vire slovenskega zavarovalnega prava lahko razdelimo po njihovi »pomembnosti«:

- zakonski predpisi,
- podzakonski predpisi,
- splošni in posebni pogoji zavarovanja,
- uzance,
- sodna praksa in pravna doktrina.

Slovensko zavarovalno pravo je podrejeno zavarovalnemu pravu EU, saj določbe uredb in direktiv veljajo pred nacionalno zakonodajo oziroma so vanjo prenesene.

V Sloveniji veljajo na področju zavarovanj naslednji predpisi.

- Glede statusnega zavarovalnega prava je osnovni predpis Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/00, 21/02, 30/04 in 79/06) s podzakonskimi predpisi. Za vse, česar ne ureja ta zakon, se uporablja druga splošna zakonodaja s področja.
- Glede pogodbenega zavarovalnega prava pa so merodajni predpisi naslednji:
 - Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 83/01);
 - Pomorski zakonik (Uradni list RS, št. 26/01, 21/02, 2/04, 49/06);
 - Zakon o obligacijskih in stvarno-pravnih razmerjih v letalstvu (Uradni list RS, št. 12/00);
 - Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu (Uradni list RS, št. 70/94, 67/02, 13/05, 30/06);
 - Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 9/92, 13/93, 9/96, 29/98, 6/99, 99/01, 60/02, 126/03, 76/05, 100/05 in 38/06);
 - Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju PIZ-1 in
 - drugi predpisi, ki urejajo obvezna zavarovanja.

2.2 ZAVAROVALNO PRAVO EU

EU je edinstvena nadnacionalna politično-gospodarska struktura. Pravo EU je tako **poseben mednarodni pravni sistem**, ki deluje vzporedno s pravom držav članic EU. Ima neposredni učinek v pravnih sistemih držav članic in ima na mnogih področjih, predvsem na področju ekonomske in socialne politike, prednost oziroma primat. **Primarnost** pomeni, da pravila, sprejeta na ravni EU, prevladajo nad pravili, vsebovanimi v pravnih redih držav članic. Pravo EU je **avtonomno pravo**, saj svoje veljavnosti ne črpa iz morebitne poznejše odobritve nacionalnih organov držav članic, temveč se opira na zakonodajne pristojnosti organov EU.

Pravni red Evropske unije ima naslednja glavna vira:

1. **primarno zakonodajo** – ustanovne pogodbe, na katerih temeljijo Evropska skupnost, Evropska skupnost za atomsko energijo in EU, ter vse spremembe in dopolnitve ustanovitvenih pogodb in pogodbe o pristopu držav k EU in
2. **sekundarno zakonodajo** – pravne akte Evropske skupnosti, Evropske skupnosti za atomsko energijo in EU, ki jih sprejemajo institucije EU (uredbe², direktive³, odločbe⁴, priporočila⁵ in mnenja⁶) po posebnih, v ustanovnih pogodbah predpisanih zakonodajnih postopkih.

Pomemben pravni vir pa so prav tako mednarodni sporazumi⁷ in **sodna praksa** organov EU s pravosodnimi pooblastili, to je Sodišča Evropske skupnosti⁸ in Sodišča prve stopnje⁹. Slednja zagotavljata spoštovanje prava Skupnosti ter sta pristojna za interpretacijo primarne in sekundarne zakonodaje. Tako s svojo prakso, ki kot vir prava zavezuje tako institucije EU kot tudi države članice, zagotavljata enotno razumevanje in izvajanje prava EU.

Osnovna načela poslovanja (tudi zavarovalnic) so predpisana z Ustanovno pogodbo Evropske skupnosti. Za zavarovalništvo sta predvsem pomembni poglavji, ki urejata svobodo ustanavljanja in svobodo opravljanja storitev.

Svobodo opravljanja storitev (v angleščini »*freedom to provide services*« ali s kratico **FOS**) ureja 3. poglavje **Ustanovne pogodbe ES**¹⁰ (v nadaljevanju: **PES**). 49. člen PES določa osnove svobode opravljanja storitev. Države članice so dolžne odstraniti vse ovire svobode opravljanja storitev, saj te v skladu s PES niso dovoljene. Z zavarovalnega vidika to pomeni, da lahko zavarovalnica iz ene od držav članic zavaruje tveganja (rizike) v drugi državi članici

² Uredba ima splošen značaj in je v celoti zavezujoč pravni akt. V nasprotju z direktivami, namenjenimi državam članicam, in odločbami, ki imajo točno določene prejemnike, so uredbe namenjene vsem. Uredba dobi ob izdaji neposredno pravno veljavo v nacionalnih pravnih redih, se pravi, da ustvarja pravo, ki se nemudoma uporabi v vseh državah članicah enako kot nacionalni zakon in to brez vsakršnega posredovanja nacionalnih oblasti. Vsak nacionalni zakon oziroma določbe le-tega, ki morda nasprotujejo določbam uredbe, izgubijo svojo pravno veljavo oziroma uredba nad njimi prevlada.

³ Direktiva je pravni akt, namenjen večinoma vsem (lahko pa tudi posameznim) državam članicam, njen glavni cilj je približevanje zakonodaj. Direktiva zavezuje države članice glede rezultata, ki ga je potrebno doseči, vendar jim pušča izbiro pri sprejemanju oblike in sredstev za uresničitev ciljev Skupnosti v okviru njihovega notranjega pravnega reda. Če države članice direktive ne prenesejo v nacionalno zakonodajo ali jo prenesejo v nepopolni obliki ali z zamudo, se lahko tisti, ki so predmet sodne obravnave, nanjo neposredno sklicujejo pred nacionalnimi sodišči.

⁴ Odločba je akt, s katerim lahko institucije Skupnosti od države članice ali državljana Unije zahtevajo bodisi da deluje na določen način bodisi da se določenemu delovanju odpove oziroma ji/mu podelijo pravice ali naložijo obveznosti. Odločba je individualna, zavezujoča le za osebe, katere izrecno in individualno naslavlja (države članice, fizične ali pravne osebe), zaradi česar se razlikuje od uredbe, ki je v svoji celoti zavezujoča za vse.

⁵ Institucije EU lahko s priporočilom ocenijo trenutni položaj ali dejstva, izrazijo mnenje ali predlagajo usmeritev, ne da bi ustvarile zakonsko obveznost za prejemnike (države članice, druge institucije, včasih tudi državljane Unije). Čeprav ni pravno obvezujoče, nosi precejšno politično težo.

⁶ Mnenje je akt, s katerim lahko institucije izrazijo pravno nezavezujoče mnenje, se pravi, da prejemnikom ne nalagajo zakonske obveznosti. Namen je opredeliti stališče institucije glede nekega vprašanja oziroma napovedati smernice razvoja v prihodnosti.

⁷ Mednarodni sporazumi so vir prava Evropske unije, ki slednji omogoča razvijanje gospodarskih, družbenih in političnih odnosov s preostalim svetom. Vedno gre za sporazume, sklenjene med subjekti mednarodnega prava (državami ali organizacijami), katerih cilj je vzpostaviti sodelovanje na mednarodni ravni. Sporazumi, ki jih Evropska unija sklene v okviru prvega stebra, zavezujejo institucije Unije in države članice. Sporazumi, ki jih Evropska unija sklene v okviru drugega in tretjega stebra, zavezujejo institucije, vendar ne vedno držav članic. Ločujemo lahko tudi med dvema glavnima vrstama sporazumov: mednarodnimi pogodbami s tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami ter sporazumi in konvencijami med državami članicami.

⁸ Države članice so z namenom, da bi zgradile Evropo, sklenile pogodbe, ki ustanavljajo Evropske skupnosti (in pozneje Evropsko unijo) ter njihove institucije, ki na določenih področjih sprejemajo pravne predpise. Skupnosti torej same ustvarjajo svoje pravne norme, svoje zakone (uredbe, direktive in odločbe). Da bi bilo pravo spoštovano, razumljeno in v vseh državah članicah enotno uporabljano, je nujno potreben sodni organ. Ta sodni organ je **Sodišče Evropskih skupnosti (SES)**. Sestavljajo ga tri sodišča: **Sodišče** (ustanovljeno leta 1952), **Sodišče prve stopnje** (ustanovljeno leta 1988) in **Sodišče za uslužbence** (ustanovljeno leta 2004).

⁹ **Sodišče prve stopnje** obravnava tožbe, ki so jih vložile države članice proti Komisiji in zoper določene akte Sveta (na področju državnih pomoči, ukrepov trgovinske zaščite in akte, s katerimi prenese pristojnost za izvajanje). Obravnava tudi tožbe, ki jih vložijo fizične ali pravne osebe zoper odločbe ali nedelovanje institucij Skupnosti (na primer tožba podjetja zoper odločbo Komisije, s katero mu je bila izrečena globa), ki se glasijo nanje ali ki jih neposredno in posamično zadevajo.

¹⁰ 49. do 55. člen PES.

neposredno. Pri tem pa so seveda določene omejitve, ki se nanašajo predvsem na možnost dogovora o izbiri prava, pristojnega sodišča, jezika zavarovale pogodbe itd. Tako je potrebno pri ugotavljanju možnosti upoštevati več dejavnikov. Osnovna je zakonodaja EU, ki ji sledijo zakonodaje posameznih držav članic, predvsem na področju varstva potrošnikov (fizičnih oseb).

Poleg tega so za zavarovalnico za namene poslovanja v EU v PES pomembna določila glede svobode ustanavljanja (ang. »*freedom of establishment*« ali s kratico **FOE**), ki slovenskim zavarovalnicam lajšajo oziroma odpravljajo ovire za ustanavljanje družb in podružnic oziroma drugo neposredno stalno prisotnost v drugi državi članici.¹¹

Kakšne so razlike med obema načinoma poslovanja? V kratkem bi lahko rekli, da gre pri načinu FOS za nestalno prisotnost v drugi državi članici, pri načinu FOE pa za stalno prisotnost. Torej naj bi bila razlika pogojena s trajanjem stalne prisotnosti v drugi državi članici, ki se kaže v trajanju, stalnosti, občasnosti in nepretrganosti.

Primer: Razlika v poslovanju FOS in FOE

Razliko v obeh načinih poslovanja nam deloma pojasnjuje odločitev sodišča v primeru Komisije ES proti Nemčiji,¹² kjer je odločilo:

".... zavarovalno podjetje iz druge države članice, ki vzdržuje stalno prisotnost v zadevni državi članici, spada v del PES, ki določa pravico do svobode ustanavljanja, četudi prisotnost ni v obliki podružnice ali zastopstva, ampak sestoji le iz pisarne, ki jo upravlja lastni kader zavarovalnice ali osebe, ki so samostojne in pooblašene, da trajno poslujejo za zavarovalnico, kot je npr. zastopništvo. Sodišče je tudi odločilo, da zavarovalnica, ki se poslužuje zavarovalnega posrednika s sedežem v drugi državi članici, da zanjo posluje v tej državi članici na trajni in stalni osnovi, lahko sodi v okvir pravil glede svobode ustanavljanja."

Kljub vsemu pa ni enostavno potegniti jasne črte med obema načinoma poslovanja. Predvsem je razliko težko določiti v naslednjih primerih.

- **V primeru uporabe neodvisne pravne ali fizične osebe v državi članici gostiteljici.** Težava je v določitvi, do katere mere lahko šteje za zavarovalnico s sedežem v državi članici A, ki uporablja neodvisno osebo¹³ v državi članici B za opravljanje zavarovalnih poslov, da opravlja zavarovane storitve na trajni osnovi v državi B. Posledično šteje njeno poslovanje za ustanovitev zavarovalnega podjetja v državi B, ne pa za opravljanje zavarovalnih storitev po načelu svobode opravljanja storitev (FOS). Ena od osnovnih značilnosti koncepta podružnice ali zastopstva je v dejavniku upravljanja in nadzora matične družbe¹⁴. To seveda pomeni analizo vpliva nalogodajalca na izvajalca storitve. Tesnejša je ta povezava, bolj gre poslovanje v smer ustanovitve v drugi državi članici. Pomembna je tudi stopnja ekonomske odvisnosti od zavarovalnice. V primeru, da je ta zelo visoka ali izključna, se lahko šteje tako obliko sodelovanja za stalno prisotnost v drugi državi članici in torej enako ustanovljeni enoti te zavarovalnice. Če so skupaj izpolnjeni trije pogoji, gre zagotovo

¹¹ 43. do 48. člen PES.

¹² Primer 205/84, Komisija proti Nemčiji (1986), ECR 3755

¹³ Kot neodvisna oseba šteje pravna ali fizična oseba, ki je pravno ločena od zavarovalnice, za katero dela. Ni pomembno, ali je ta oseba zavarovalni zastopnik ali zavarovalni posrednik.

¹⁴ Primer De Bloos, 14/76 (1976) ECR 1497.

za »podaljšano roko« zavarovalnice. Zastopnik mora biti podvržen nadzoru in upravljanju zavarovalnice, ki jo zastopa. Zavarovalnico mora zastopati v odnosu do tretjih oseb in od nje dobiti trajni nalog za zastopanje.

- **V primeru poslovanja s sodobnimi elektronskimi načini komunikacije.** V tem primeru se upošteva ureditev, ki velja za družbo, ki s takim elektronskim načinom upravlja. Enako velja tudi za internetno prodajo zavarovanj. Če se polica sklene s strani zavarovalca v državi A pri zavarovalnici v državi B preko interneta, šteje tako poslovanje za poslovanje po načelu svobode opravljanja storitev.

Pri zavarovalni pravni ureditvi EU je potrebno primarno upoštevati direktive in druge akte, ki se nanašajo na posamezno vrsto zavarovanja ali na posamezno vrsto zavarovalnega posla.

Najširše področje zavarovalništva urejajo 3 direktive glede premoženjskih zavarovanj:

- DIREKTIVA SVETA 73/239/EGS z dne 24. junija 1973 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti neposrednega zavarovanja razen življenjskega zavarovanja (prva direktiva o premoženjskem zavarovanju);
- DIREKTIVA SVETA 88/357/EGS z dne 22. junija 1988 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o neposrednem zavarovanju razen življenjskega zavarovanja, ki opredeljuje določbe za učinkovito uresničevanje svobode opravljanja storitev in o spremembah Direktive 73/239/EGS (druga direktiva o premoženjskem zavarovanju);
- DIREKTIVA SVETA 92/49/EGS z dne 18. junija 1992 o spremembah direktiv 73/239/EGS in 88/357/EGS in o uskladitvi zakonov in drugih predpisov o neposrednem zavarovanju razen življenjskega zavarovanja (tretja direktiva o premoženjskem zavarovanju).

Ožje področje, pa vendar še vedno v povezavi z zgornjimi tremi direktivami glede premoženjskih zavarovanj, obravnava 5 direktiv, ki urejajo področje obveznega zavarovanja odgovornosti iz uporabe motornega vozila. Te direktive so:

- Prva DIREKTIVA SVETA 72/166/EGS z dne 24. aprila 1972 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil.
- Druga DIREKTIVA SVETA 84/5/EGS z dne 30. decembra 1983 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil.
- Tretja DIREKTIVA SVETA 90/232/EGS z dne 14. maja 1990 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil.
- Četrta DIREKTIVA SVETA 2000/26/ES z dne 16. maja 2000 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju avtomobilske odgovornosti.
- Peta DIREKTIVA SVETA 2005/14/ES z dne 11. maja 2005 o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil.

Omeniti velja še Uredbo, ki posega na področje zavarovanj v letalskem prometu, in sicer UREDBO 2027/97/ES z dne 9. oktobra 1997 o odgovornosti letalskih prevoznikov v zvezi z letalskim prevozom potnikov in njihove prtljage, ki je dopolnjena UREDBA 889/2002/ES.

Skupino življenjskih zavarovanj tudi ureja direktiva, ki se glede splošnih pravil veže na 3 direktive glede premoženjskih zavarovanj. Ta direktiva je:

- DIREKTIVA SVETA 2002/83/ES z dne 5. novembra 2002 glede življenjskega zavarovanja.

Področje zavarovalništva ureja še niz drugih predpisov glede različnih področij zavarovanja, računovodstva, elektronskega poslovanja, zavarovalnih skupin, solventnosti

POVZETEK

Slovensko zavarovalno pravo je podrejeno zavarovalnemu pravu EU. Najpomembnejša predpisa v Sloveniji sta Zakon o zavarovalništvu in Obligacijski zakonik.

Za poslovanje zavarovalnic sta pomembni predvsem poglavji Ustanovne pogodbe Evropske skupnosti, ki urejata svobodo ustanavljanja in svobodo opravljanja storitev.

Pri zavarovalni pravni ureditvi EU je potrebno primarno upoštevati direktive in druge akte, ki se nanašajo na posamezno vrsto zavarovanja ali na posamezno vrsto zavarovalnega posla.

Viri evropskega zavarovalnega prava: primarna in sekundarna zakonodaja Evropske skupnosti, mednarodni sporazumi, sodna praksa organov EU s pravosodnimi pooblastili ... Viri slovenskega zavarovalnega prava so: zakonski predpisi, podzakonski predpisi, splošni in posebni pogoji zavarovanja, uzance, sodna praksa in pravna doktrina.

VPRAŠANJA ZA PREVERJANJE IN UTRJEVANJE ZNANJA

1. Kateri so viri slovenskega zavarovalnega prava in kateremu pravu je podrejeno slovensko zavarovalno pravo?
2. Kateri predpisi veljajo v Sloveniji na področju premoženjskih zavarovanj?
3. Opredelite pravo EU in njegovo primarnost. Zakaj je pravo EU avtonomno pravo?
4. Opredelite primarno in sekundarno zakonodajo EU?
5. Naštejte pravne vire pravnega reda EU.
6. S čim so predpisana temeljna načela poslovanja? Opredelite dve temeljni načeli poslovanja, ki sta najbolj pomembni za zavarovalništvo.
7. V čem je temeljna razlika med FOS in FOE?
8. Katere direktive urejajo področja zavarovalništva? Naštejte jih vsaj 7.

3 DEFINICIJA ZAVAROVANJA, POZAVAROVANJA IN SOZAVAROVANJA

3.1 ZAVAROVANJE

Poenostavljen primer zavarovanja:

Janez Novak živi v skromni hišici v majhni vasi na obrobju Ljubljane. V vasi je okoli sto podobnih hišic.

Nekoč Janezova hišica nepričakovano pogori. Janez ostane brez doma in premoženja. Na srečo ima dobre sosede, ki s skupno akcijo obnovijo Janezovo hišico ter zberejo odvečno pohištvo za opremo v hišici. Tako ima Janez zopet kje sedeti, jesti in spati.

Škoda enega prebivalca se je torej delila med vseh sto prebivalcev vasi. To je osnova zavarovanja.

Ker se Ljubljana širi, tudi v vas prihaja vse več novih prebivalcev, ki si v vasi in izven nje gradijo hiše. V bližini nastajajo nova in nova naselja. Sosedje se ne poznajo več med seboj in tudi na solidarnost v primeru škode je vse težje računati.

Janez je zaskrbljen, kaj se bo zgodilo, če mu hiša ponovno pogori. Ali se bodo še vedno našli dobri sosedi, ki mu bodo pomagali obnoviti hišo in opremo. Tako dobi idejo in prične akcijo zavarovanja hiš v vasi in bližnji okolici. Ustanovi društvo, v katero vsak od članov vplača mesečni prispevek. Denar naloži v banko, kjer se plemeniti z obrestmi.

*Zlagoma se tako nabere sklad sredstev, ki zadošča za plačilo nove hiše in njene opreme v primeru, da ponovno pride do požara. Ustvari se t. i. **sklad za plačilo škod**.*

Ko prebivalci vasi v bližnjih zaselkih in okolici izvedo za ta Janezov projekt, se mu želijo priključiti še sami. Janezu posel kar cveti. Vsako toliko pride sicer do kake manjše škode, vendar je v banki vedno dovolj denarja za njihovo poplačilo.

*Tako je Janez začel svoj **zavarovalniški posel**.*

Zavarovanje lahko definiramo tudi kot obljubo o plačilu nadomestila v primeru škode, plačljivega osebi ali gospodarski družbi, ki je predhodno plačala zavarovalno premijo zavarovalni družbi.

Velikost rizika se odraža v višini zavarovalne premije, ki jo plača zavarovanec. Višje kot je tveganje, višja je zavarovalna premija in obratno. Tveganje je možno meriti na dva načina: posamično in statistično. V prvem primeru gre za oceno posamičnega rizika in možnost nastanka škode. V drugem primeru pa ocenjujemo verjetnost nastanka škode na velikem številu sorodnih rizikov. Premija je sestavljena iz več delov. Najpomembnejši je t. i. zavarovalno-tehnični del, ki je namenjen nadomestilu škode.

3.2 POZAVAROVANJE IN SOZAVAROVANJE

Primer:

Zgodba o Janezu in njegovem zavarovalnem poslu bi se lahko zaključila, če ne bi:

- prišlo do velikega neurja, v katerem je poškodovanih večina streh v vasi, kar skoraj povzroči finančno uničenje Janezovega društva;
- Janeza krajevni poslovnež prosil za zavarovanje hotela, ki ga je kupil ob bližnjem jezeru. Vrednost hotela pa je nekajkrat višja od vrednosti posamezne hiše v vasi.

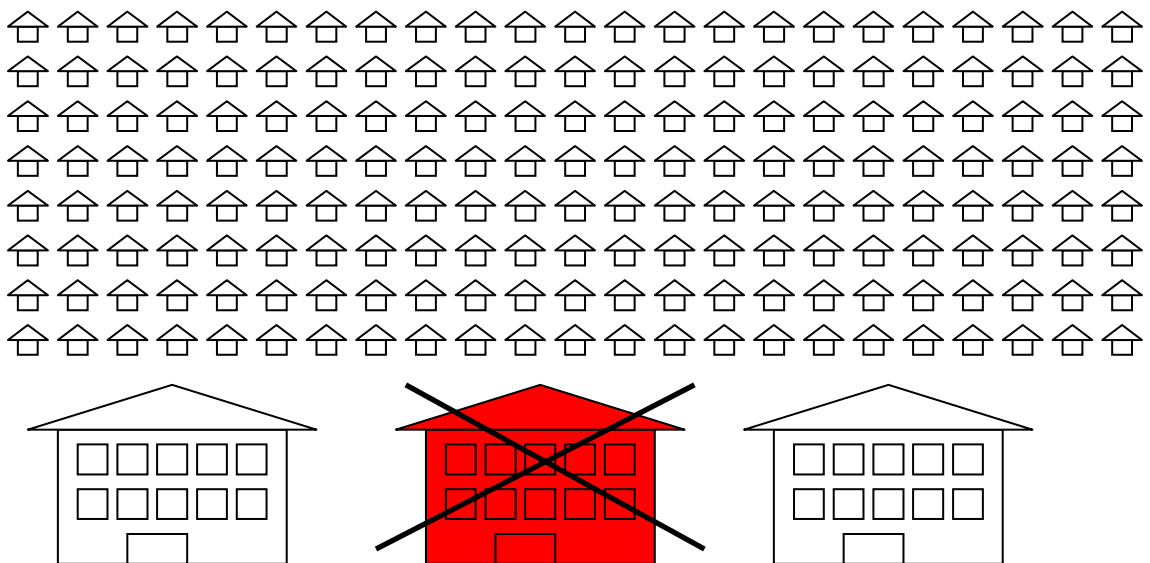
Zdaj mora Janez svoj zavarovalniški posel, če želi s poslovanjem nadaljevati, **(po)zavarovati** pri drugem zavarovalniku. Seveda pa obstaja tudi druga možnost, da rizike, ki jih je prevzel, porazdeli med druge (so)zavarovalnike.

3.2.1 Veliki in katastrofalni riziki

Zavarovalnica lahko plačuje škode, ki izhajajo iz običajnih škodnih primerov, obstajajo pa primeri, ko zavarovalnica zavaruje neobičajno velike rizike ali pa lahko pride do dogodkov, ki povzročijo neobičajno visoko število škod. Poglejmo podrobneje.

1. Veliki riziki:

Primer:

Slika 1: Primer velikega rizika

Vir: Lasten

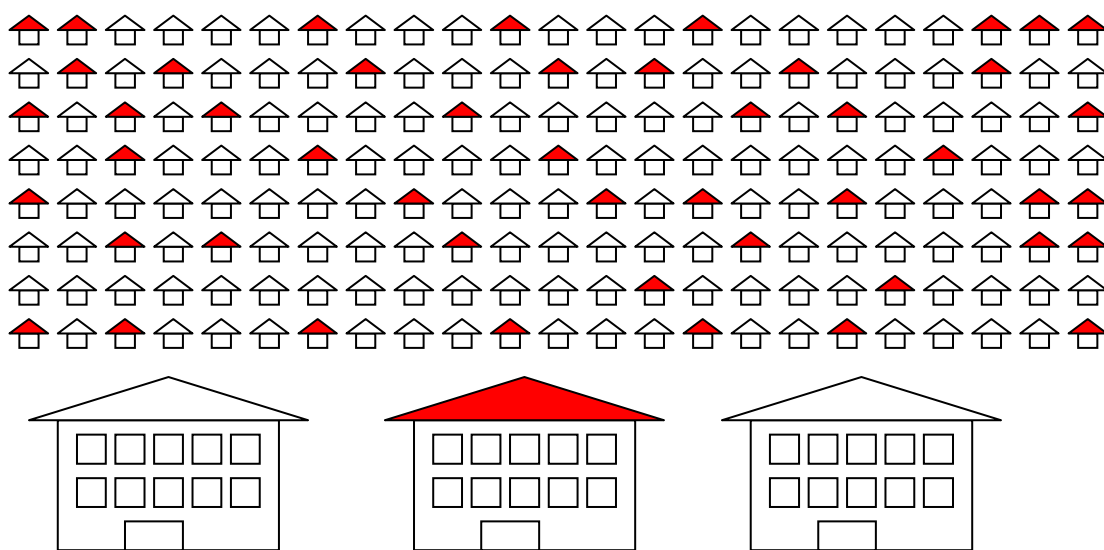
Zavarovalnica lahko zavaruje veliko manjših objektov, katerih vrednost je omejena. Poleg velikega števila manjših objektov pa zavaruje tudi nekaj večstanovanjskih objektov z višjo vrednostjo. V praksi so taki objekti nekajkrat ali celo nekaj desetkrat višje vrednosti kot posamični manjši objekt. Zato zavarovalnica sklone pozavarovanje pred neobičajno visoko škodo, saj ne želi, da v le enem škodnem primeru izgubi vso premijo, ki jo je prejela za vse manjše in nekaj velikih objektov. Gre torej za pozavarovanje večjih rizikov. V primeru škode pozavarovalnica zavarovalnici povrne škodo za tak velik objekt, pri čemer je škoda za zavarovalnico omejena na relativno nizek znesek.

Če zavarovalnica zavaruje nekaj tisoč objektov z vrednostjo 100.000 € in nekaj z vrednostjo 5.000.000 €, postane zavarovatelj portfelj nehomogen zaradi teh nekaj velikih rizikov.

Premija, ki jo zavarovalnica prejme za vsakega od majhnih rizikov, je 100 €. Če je uničen eden od velikih rizikov, se tako za plačilo ene velike škode izgubi premija, ki jo prispeva 50.000 malih rizikov. Zavarovalnica v ta namen kupi pozavarovanje, ki jo ščiti pred škodo posamičnega velikega rizika oziroma jo ščiti pred neuravnoteženostjo, ki jo taki veliki riziki povzročijo.

2. Katastrofalni riziki:

Primer:

Slika 2: Primer množičnega rizika
Vir: Lasten

Pri zavarovanju velikega števila objektov lahko pride do t. i. množične škode. Najbolj pogoste so take škode v primeru naravnih nesreč, kot so neurja, poplave, plazovi, potres ... V zgornjem primeru je prikazano, da lahko neurje poškoduje veliko nepremičnin. Škoda na vsaki je vrednostno nizka glede na vrednost celotnega posameznega objekta. Njihov seštevek pa je lahko zelo visok. Gre za t. i. nevarnost katastrofalnega dogodka, proti kateremu se zavarovalnice še posebno skrbno pozavarujejo. V primeru škode pozavarovalnica zavarovalnici povrne seštevek škod iznad zneska, ki ga določi zavarovalnica, ta pa je praviloma nizek in ga lahko zavarovalnica brez težav izplača.

V zavarovanju je katastrofa posamični dogodek, ki prizadene dva ali več zavarovanih rizikov. Požar, ki se iz ene stavbe razširi na drugo, lahko predstavlja katastrofo. Običajno pa govorimo o katastrofi v primeru naravnih dogodkov (viharja, potresa, poplav, toče itd.). V takih primerih je posamična škoda lahko majhna, seštevek vseh pa lahko predstavlja tudi nekajkratnik prejete letne zavarovalne premije.

Primer:

Leta 2002 so srednjo Evropo zajele poplave, ki niso zahtevale le človeških življenj, ampak tudi neizmerljive škode na zgodovinskih spomenikih. Veliko ljudi je ostalo brez domov. V največjih svetovnih zavarovalnicah so te poplave v srednji Evropi označili za dogodek, ki se navadni pripeti enkrat na sto let. V Nemčiji je bila škoda ocenjena na več milijard evrov. Zavarovalnice naj bi od tega izplačale za kakšno milijardo zahtevkov. Avstriji je grozila gospodarska škoda v višini treh milijard evrov, ob tem da je bila večina zahtevkov relativno nizkih, do 4 tisoč evrov na družinsko hišo. Največjo evropsko zavarovalnico Allianz naj bi poplave v Avstriji takrat stale 20 milijonov evrov. Niz katastrofalnih poplav je po podatkih strokovnjakov na Češkem povzročil za najmanj dve milijardi evrov škode.

To sta dva osnovna razloga, ki vodita zavarovalnico k nakupu t. i. pozavarovanja. Zavarovalnica preuči dejavnike, ki jo izpostavljajo višji stopnji nevarnosti, kot pa jih lahko prevzame.

Višek rizikov zavarovalnica prenese na druge družbe oziroma prevzemnike rizika, poznane kot pozavarovalnice.

Iz zgoraj navedenega je možno ugotoviti vzrok nakupa pozavarovanja s strani zavarovalnice – za uravnoteženje rezultatov na dolgi rok z namenom zagotavljanja dobičkonosnosti zavarovalnega portfelja. Nevarnost za portfelj predstavljajo redke velike škode in prav te je možno s pozavarovanjem odstraniti oziroma zmanjšati njihov vpliv.

3.2.2 Pozavarovanje

Enotna definicija pozavarovanja ne obstaja. Lahko le zberemo različne definicije in jih nato analiziramo, primerjamo ter izpeljemo lastne zaključke.

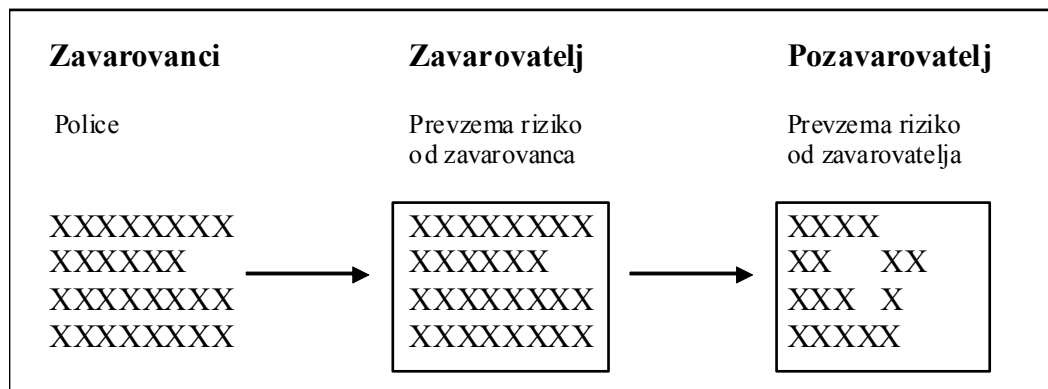
»Pozavarovanje je nekakšna črna magija, ki je lahko še posebno trd oreh za pravnike« (Pavliha in Simoniti, 2007, 323).

Swiss Re v eni izmed svojih mnogih publikacij o pozavarovanju govori kot o »prenosu dela nevarnosti ali rizika, prevzetega z zavarovalno pogodbo s strani neposrednega zavarovatelja od zavarovanca, na drugega nosilca zavarovanja, pozavarovatelja, ki nima neposredne pogodbene povezave z zavarovancem«.

Pozavarovanje je zavarovanje zavarovatelja.

Omogoča mu, da se reši dela rizikov, ki presegajo zavarovalno kapaciteto zavarovatelja ali rizikov, za katere ne želi sam nositi rizika (Swiss Re, An introduction to reinsurance, 2002, 9).

Navedeno jasneje prikazuje spodnja slika.

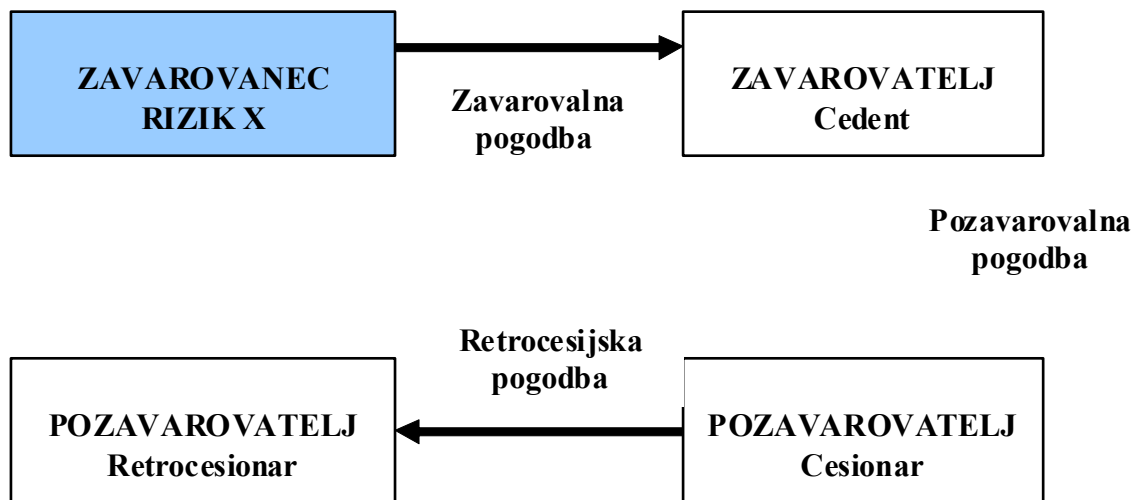
Slika 3: Prenos rizika

Vir: Stettler, 2005, 21

Pozavarovanje je pogodba, ki z raznovrstnimi tipi kritja nudi široko razpršitev sprejetih rizikov in jih prenaša na druge zavarovatelje v primeru, ko ti riziki presegajo lastni delež ali predvideno škodo v procesu prevzemanja rizika. Pozavarovanje je zavarovanje, pri katerem zavarovatelj prevzema v zavarovanje oziroma kritje zavarovanja drugega zavarovatelja z namenom pokritja njegove odgovornosti, prevzete iz neposrednega posla. V kratkem gre pri pozavarovanju za zavarovanje zavarovatelja.

Bjelič pozavarovanje definira kot proces, ki se odvija »med zavarovateljem (prvim zavarovateljem, neposrednim zavarovateljem, cedentom, pozavarovancem) in enim ali več pozavarovatelji. Pozavarovanje je pravzaprav zavarovanje prvega zavarovatelja, saj mu omogoča prevzeti v zavarovanje tudi tveganja, katerih velikost presega njegove zmogljivosti« (Bjelič, 1998, 234).

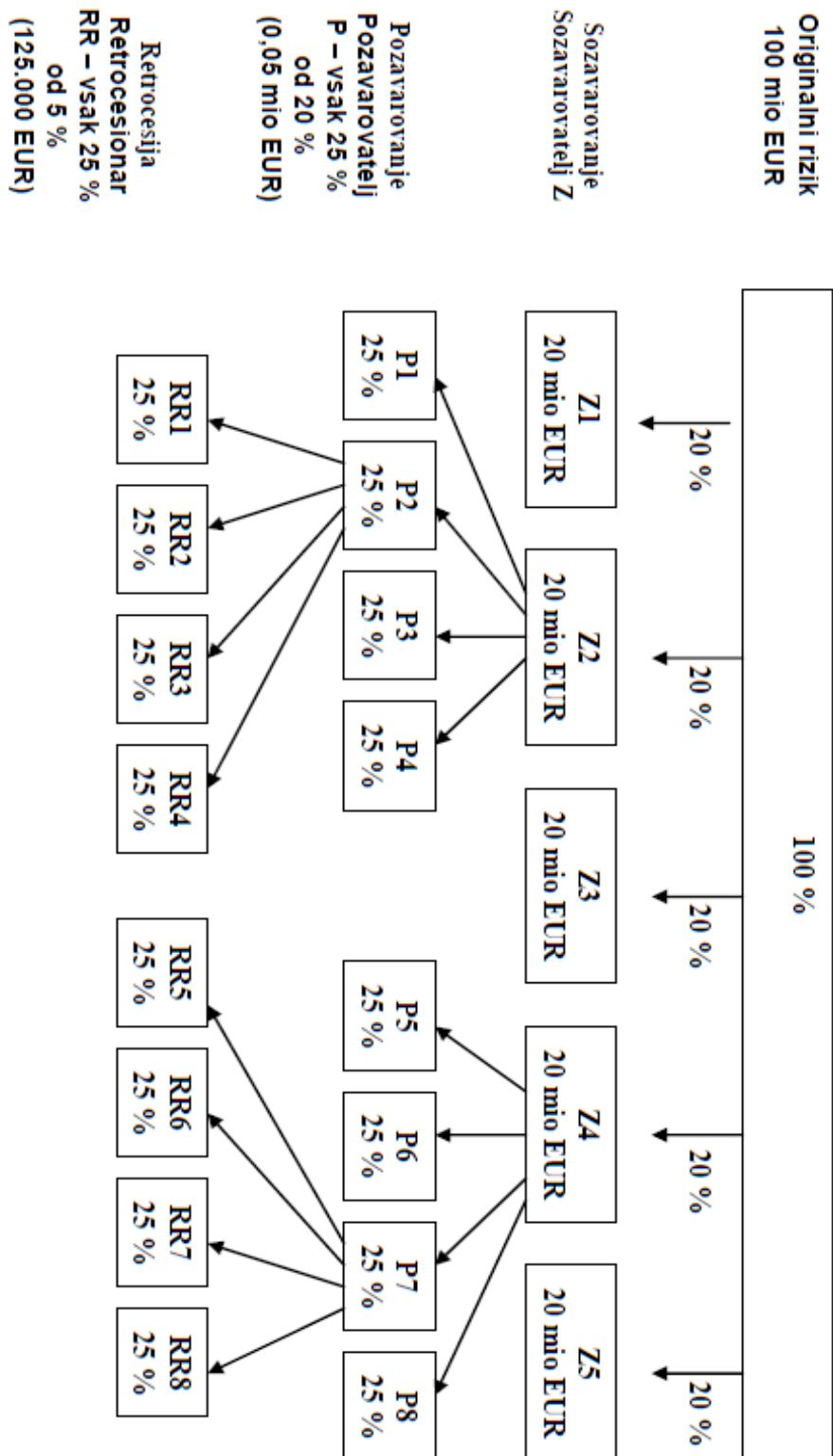
Pozavarovalna pogodba je pogodba med dvema zavarovateljema. Eden je tisti, ki pozavaruje drugega zavarovatelja (pozavarovatelj), drugi je tisti, ki je pozavarovan (pozavarovanec ali cedent). Ko pozavarovatelj še nadalje pozavaruje del prevzetega posla, postane retrocedent in njegov pozavarovatelj retrocesionar. Tipičen primer retrocesije izvajata na slovenskem tržišču oba domača pozavarovatelja (Pozavarovalnica Sava d.d. ter Triglav Re), ki prevzemata v pozavarovanje v celoti (ali delno) rizike slovenskih zavarovalnic ter jih nadalje pozavarujeta na mednarodnem tržišču.

Slika 4: Prenos rizika
Vir: Lasten

Druga oblika prenosa rizika v zavarovalnem smislu je, ko originalni zavarovanec povabi različne zavarovalnice, da participirajo pri riziku oziroma prevzamejo del rizika. Tako obliko imenujemo sozavarovanje (več o sozavarovanju bomo predstavili v naslednjem poglavju). Vsak sozavarovanec pa lahko pozavaruje del rizika, ki ga je prevzel od originalnega zavarovanca. Prav tako vsak pozavarovatelj lahko retrocedira del rizika drugemu pozavarovatelju. Tak način zaporedne cesije rizika v verigi sozavarovanja in/ali pozavarovanja in/ali retrocesije znižuje količino rizika, ki ga prevzame posamezni nosilec rizika, do finančno sprejemljivega nivoja.

Ta proces je znan tudi kot »atomizacija rizika« in je predstavljen na sliki št. 5.

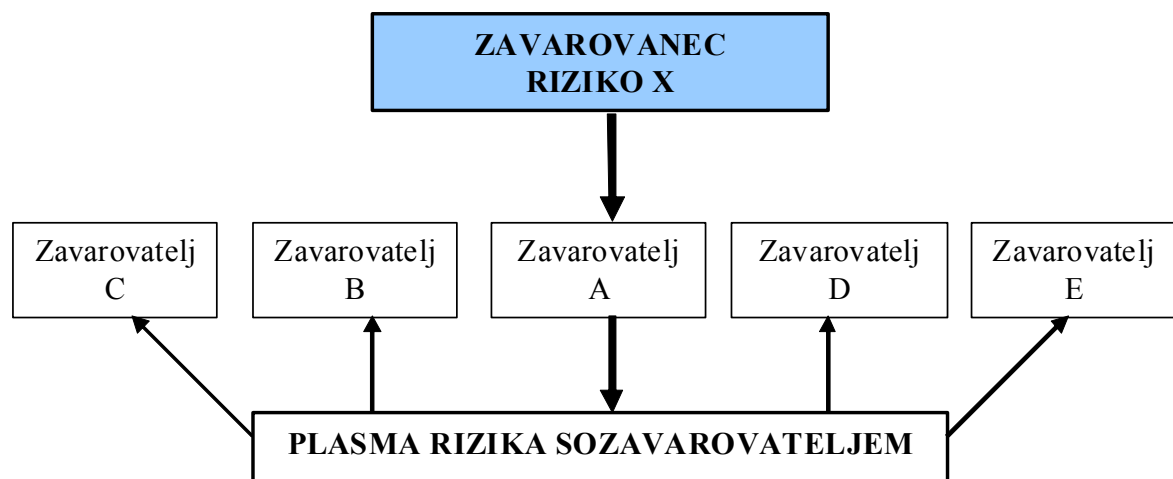
Slika 5: Razpršitev rizika ali »atomizacija rizika«
Vir: Schwepke, 2004, 14

3.2.3 Sozavarovanje

Seveda obstajajo tudi alternative pozavarovanju. Te so:

- povečati svoj kapital do višine, ki zadošča zakonskim zahtevam po kritju rizikov;
- znižati obseg prevzetih rizikov in ne sprejemati novih;
- koristiti sozavarovanje.

Na spodnji sliki je prikazan proces plasmaja rizika v sozavarovanje (*»coinsurance«*). Zavarovatelj A nastopa kot vodilni sozavarovatelj (*vodilna zavarovalnica – »leader«*), ostali zavarovatelji pa kot pasivni sozavarovatelji. Zavarovatelj A sklene zavarovalno pogodbo z zavarovancem. Navadno prevzame ena zavarovalnica pretežni del rizika (*tj. vodilna zavarovalnica – »leader«*) ter določi zavarovalne pogoje in premijo. Na zavarovalni polici mora navesti, da je rizik v sozavarovanju ter navesti imena sozavarovateljev in njihove deleže. Za vse zavarovalnice veljajo enaki zavarovalni pogoji in enaka premija, ki se deli mednje po sorazmerju njihovih deležev. Vodilna zavarovalnica ureja tudi postopke v primeru, da pride do zavarovalnega primera, vodi korespondenco z zavarovancem, mu zaračunava premijo ...

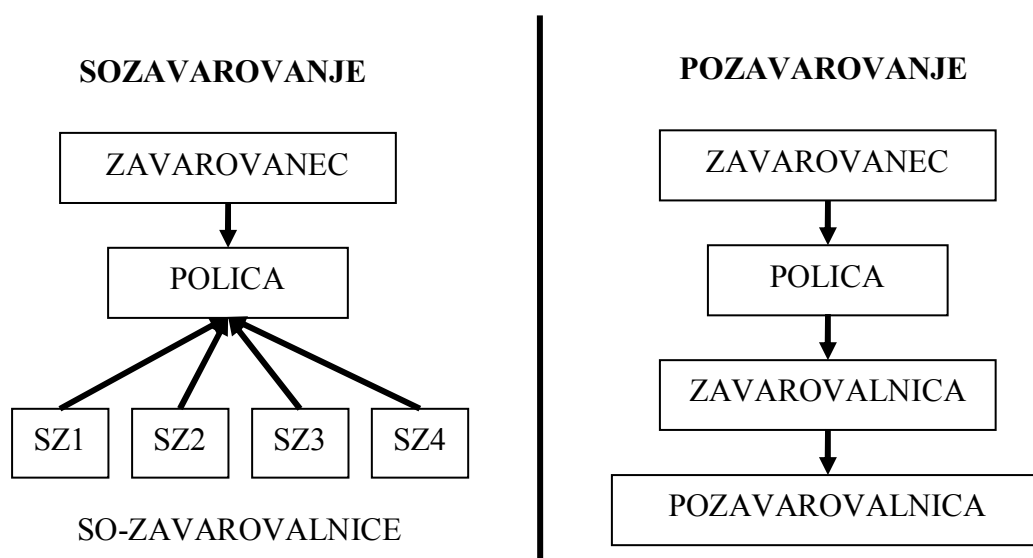

Slika 6: Izvedba sozavarovanja

Vir: Lasten

Osnovna razlika med sozavarovanjem in pozavarovanjem je v stiku z zavarovancem. Pri sozavarovanju ima zavarovanec stik z zavarovalnicami, ki si riziko delijo na eni polici (sozavarovalnice), saj mora biti seznanjen s tem, da gre za sozavarovanje, imena sozavarovateljev pa morajo biti navedena v zavarovalni polici. Pri pozavarovanju neposrednega stika ni, saj se pozavaruje zavarovalnica in ne zavarovanec. Stik z zavarovancem ima izključno zavarovalnica. Tudi v primeru nastanka zavarovalnega primera ne prihaja do neposrednega stika med zavarovancem in pozavarovalnico, ampak poteka komunikacija izključno med zavarovancem in zavarovalnico.

Pri sozavarovanju gre za vodoravno delitev nevarnosti (pozavarovanje kot »zavarovanje zavarovalnic« pomeni navpično delitev), kjer je toliko zavarovalnih razmerij z istim zavarovancem, kolikor je zavarovalnic.

Slika 7: Razlika med pozavarovanjem in sozavarovanjem
Vir: Riley, 1997, 6

POVZETEK

Zavarovanje je obljuba o plačilu nadomestila v primeru škode, plačljivega osebi ali gospodarski družbi, ki je predhodno plačala zavarovalno premijo zavarovalni družbi. Zavarovalna premija se določi na podlagi velikosti rizika.

V primeru velikih in katastrofalnih rizikov zavarovalnica ni sposobna izplačati vseh škod. Zato za primer takšnih škod prenese del rizikov na pozavarovalnice.

Pozavarovanje je zavarovanje, pri katerem (po)zavarovatelj prevzema v zavarovanje zavarovanja drugega zavarovatelja z namenom pokritja njegove odgovornosti, prevzete iz neposrednega posla. Tudi pozavarovatelj lahko enako zavarujejo del svojih rizikov pri drugem pozavarovatelju. V tem primeru pozavarovatelj postane retrocedent, njegov pozavarovatelj pa retrocesionar.

Sozavarovanje je oblika prenosa rizika, ko zavarovanec povabi različne zavarovalnice, da prevzamejo del rizika.

VPRAŠANJA ZA PREVERJANJE IN UTRJEVANJE ZNANJA

1. Opredelite pojem zavarovanja.
2. Kaj je osnova za določanje zavarovalne premije?
3. Opredelite velike rizike in katastrofalne rizike. Ali so veliki riziki lahko tudi katastrofalni riziki? Če da, navedite primer.
4. Opredelite pozavarovanje in sozavarovanje.
5. Kaj je pozavarovalna pogodba in katere so njene značilnosti?
6. Katere alternative pozavarovanju obstajajo?
7. Proti nevarnosti požara želimo zavarovati večji hotelski objekt. Na primeru pojasnite prednosti in slabosti pozavarovanja in sozavarovanja.
8. Pri kateri obliki prenosa rizika gre za vodoravno delitev nevarnosti in zakaj?
9. Praktična naloga: Franci Horvat je sodoben podjetnik, ki je s svojo proizvodnjo začel pred nekaj desetletji ter jo v tem času zelo razširil in posodobil. Ima proizvodno halo, administrativni objekt ter še nekoliko pomožnih objektov. Skupna vrednost njegovega poslovnega premoženja je ocenjena na približno 10 mio €.
 - a) Obrazložite, kako bi Janez Novak lahko svoje poslovno premoženje zavaroval pri štirih zavarovalnicah, pri čemer bi vsaka zavarovalnica zavarovala le 25 % vrednosti premoženja. Ponazorite to grafično (navedite tudi vrednosti). Ali bi morale biti vse štiri zavarovalnice navedene na zavarovalni polici? Kako ravna Janez Novak v primeru škode?
 - b) Obrazložite primer, ko bi Janez Novak vse svoje poslovno premoženje zavaroval pri eni zavarovalnici, slednja pa bi v pozavarovanje prenesla 75 % vrednosti. Ponazorite to grafično (navedite tudi vrednosti). Ali mora biti pozavarovatelj naveden na zavarovalni polici? Kako ravna Janez Novak v primeru škode?

4 OSNOVNI POJMI ZAVAROVANJA

Primer:

Med osebami, ki so zavarovali svoje premoženje pri Janezu, je bil tudi njegov sosed Franci Horvat. Prvo zavarovanje, ki ga je sklenil, je bilo seveda zavarovanje avtomobila. Franci je želel, da mu Janez pisno potrdi, da je vplačal premijo za zavarovanje, in da bo v primeru škode dobil izplačan denar, za katerega sta se dogovorila, zato je Janez Franciju izstavil pisno potrdilo – polico. Ker je takšno potrdilo želelo čedalje več ljudi, ki so sklepali avtomobilsko zavarovanje pri Janezu, je Janez oblikoval za vsako vrsto zavarovanja enoten obrazec s poenotenimi pojmi, na katerega je potem vpisoval le podatke o osebi, ki je sklenila zavarovanje, o premoženju, vplačilu in pogojih zavarovanja.

Osnovne pojme, ki se uporabljajo v zavarovalni dejavnosti, lahko delimo na nekaj skupin, ki kažejo na področja, kjer se posamezni izrazi uporabljajo. Kazalniki pa nam kažejo stanje zavarovalništva v posamezni državi ter lastnosti portfelja posamezne zavarovalnice.

4.1 STRANKE ZAVAROVALNE POGODBE IN DRUGI OSNOVNI POJMI

Zavarovanec: Zavarovanec je pri zavarovanju premoženja oseba, katerega premoženje ali premoženjski interes je zavarovan, pri čemer sta zavarovanec in zavarovalec ista oseba, razen pri zavarovanju na tuj račun. Pri življenjskih zavarovanjih je zavarovanec oseba, od katere smrti, okvare zdravja ali upokojitve je odvisno izplačilo zavarovalnine.

Zarovovalec: Zarovovalec ali sklenitelj zavarovanja je oseba, ki sklne zavarovalno pogodbo z zavarovalnico in se zaveže plačevati zavarovalno premijo.

Zavarovalnica/Zarovovatelj: Organizacija, ki opravlja zavarovanje oseb in premoženja; pravna oseba v Republiki Sloveniji, ki je pridobila dovoljenje Agencije za zavarovalni nadzor za opravljanje zavarovalnih poslov.

Upravičenec: Upravičenec je oseba, ki je z zavarovalno pogodbo določena, da ji je zavarovalnica v primeru zavarovalnega primera dolžna plačati zavarovalnino.

Plačnik: Oseba, ki se s podpisom zavarovalne pogodbe obveže plačevati zavarovalno premijo za zavarovanca.

Zarovovana oseba: Zarovovana oseba je pri življenjskih zavarovanjih oseba, od katere smrti ali doživetja je odvisno izplačilo zavarovalne vsote. Pri rentnih in prostovoljnih pokojninskih zavarovanjih je to oseba, od katere življenja ali smrti je odvisno izplačevanje (pokojninske) rente.

Primer zavarovalne police:

ZAVAROVALNICA TRIGLAV, d.d.

MIKLOŠIČEVA CESTA 19, 1000 LJUBLJANA

ID št. ZA DDV SI80040306

WWW.TRIGLAV.SI

7 2 4 5 7 7 7 - 7

Polica za avtomobilska zavarovanja

Številka police:

Območna enota / Zastop: LJUBLJANA / 42 17740
NOVA POLICADogovorjene zavarovalne podvrste: aod, aop, aka
Začetek zavarovanja – datum in ura : 06.05.2009, 24:00
Potek zavarovanja: permanentno
Zapadlost premije vsako leto dne: 6.5.

Zavarovalec:

Zavarovanec:

Uporabnik:

Znamka / tip / vrsta: Opel (D) / Corsa Cosmo 1,2 16V Easytronic / 01 - Osebni avtomobili

Registrska označba:

Leto izdelave:

2008

Prostornina v ccm: 1229

Številka šasije:

Število reg. mest:

5

Nosilnost v kg: 0

Sifra vozila: 128495-0 (14.910)

Moč v KW:

59

Stanje km števca: 19000

Oprema vozila:

Vsa tovarniško vgrajena serijska oprema, Kovinska barva, Klima paket VII: Elektr. uravnav. klima, naprava radio EHU 2a (CD30 MP3), lahko metalna platišča

-16, 7 kraka

Uporaba: Lastna uporaba

Vsi denarni zneski so v EUR, če ni drugače označeno

Zav. Naziv

podv. zavarovanja

Premijski Zavarovalna
razred premija

aod	Zavarovanje avtomobilске odgovornosti po pogojih PG-aod/07-6 na zavarovalno vsoto za škodo zaradi: • smrti, telesnih poškodb in prizadetega zdravlja v znesku 3.700.000 • uničenja in poškodovanja stvari v znesku 750.000 (SKLIC ZA PR: 4471568798) Popusti in doplačila: 10% popust za zmanjšano nevarnost: starost lastnika vozila.	04	152,56
aop	Zavarovanje voznika za škodo zaradi telesnih poškodb po pogojih PG-aop/07-6 na zavarovalno vsoto v znesku 51.000 od dne 06.05.2009. (SKLIC ZA PR: 4471568798) Popusti in doplačila: 10% popust za zmanjšano nevarnost: starost lastnika vozila.	04	36,39
aka	Zavarovanje avtomobilskega kaska po pogojih PG-aka/09-4 od dne 06.05.2009. Splošni avtomobilski kasko z 1% odbitne franšize od nabavne vrednosti novega vozila za sklope nevarnosti: promet in mirovanje, naravne in elementarne nesreče, dejanja tretjih oseb, posebni dogodki (SKLIC ZA PR: 4471568798) Delni avtomobilski kasko po kombinaciji: • K - kraja (vrednost vozila z DDV)	04	191,52
			88,12
			Zavarovalna premija skupaj 468,59

Zavarovalna premija brez DPZP skupaj z obračunanim 7% popustom na veliki avtomobilski paket (naveden popust ni obračunan na premijo zavarovanja AO) ter VPO 18. čl. ZOZP 6,5% (v znesku 9,92) za čas od 06.05.2009 do 06.05.2010 **446,46**

Če ni plačana premija za razširitev zavarovalnega kritja ali za povečano nevarnost, ima zavarovanec zavarovalno kritje le za delež odškodnine oziroma zavarovalnine, v razmerju med premijo, ki je plačana in premijo, ki bi morala biti plačana. Zavarovalnica si pridružuje pravico, da v 30 dneh po izstavitvi police popravi morebitne zastopnikove računске in druge napake. Zavarovalec s podpisom te pogodbe potrjuje, da je ob sklenitvi zavarovanja prejel navedene pogoje. Zavarovalec/zavarovanec zavarovanja dovoljuje, da se podatki zbirajo, obdelujejo in v primeru škodnega dogodka posredujejo. Račun za plačilo zavarovalne premije je sestavni del zavarovalne police.

LJUBLJANA, dne 06.05.2009 ob 12:43

91013 (20200) AVTOTEHNA VIS

Zavarovalnica Triglav d.d.
Čalovska cesta 228, Ljubljana

68

Zavarovalec

Ver: 2.904.24 06.05.2009 - 12:43:46

stran 1/1

PL-ZA-r/07-3

Slika 8: Primer zavarovalne police
Vir: Avtorjeva polica pri Zavarovalnici Triglav, d.d.

Sistem bonus – malus je določanje zavarovalne premije v odvisnosti od škodnega poteka v predhodnih zavarovalnih letih. Zavarovanec, ki v predhodnih letih ni imel nobenega zavarovalnega primera, ima pravico do nižje zavarovalne premije od izhodiščne premije (bonus), zavarovanec z več škodnimi primeri v predhodnih letih pa mora plačati višjo zavarovalno premijo od izhodiščne (malus).

Primer sistema bonus/malus:

Najpogostejši primer sistema bonus/malus najdemo pri zavarovanju avtomobilske odgovornosti (AO) ter zavarovanju avtomobilskega kaska (AK), kjer zavarovatelj premijo vsako leto izračunava tudi ob upoštevanju števila škod, ki smo jih povzročili v preteklem letu. Npr. če v preteklem letu povzročimo škodo, bomo v naslednjem letu plačali ustrezno višjo premijo (manjši bonus oz. višji malus).

Zavarovanje avtomobilskega kaska se največkrat sklene tudi z odbitno franšizo, ki običajno znaša 1 %. To pomeni, da škodo do vrednosti 1 % od vrednosti zavarovanega vozila nosimo sami in nam zavarovalnica do tega zneska škode ne povrne.

Franšiza je lastna udeležba zavarovanca v škodi, ki jo nosi sam, če je ta manjša ali enaka franšiznemu znesku. Franšizni znesek se določi v absolutnem znesku ali pa z odstotkom od zavarovalne vsote ali od zavarovalne vrednosti. Ločimo dve vrsti franšiz:

- navadna ali integralna franšiza,
- odbitna ali presežkovna franšiza.

Navadna franšiza je franšiza, pri kateri zavarovalnica v celoti nadomesti nastalo škodo, ki po vrednosti presega franšizni znesek. Pri odbitni franšizi pa zavarovalnica pri škodah, ki presegajo franšizni znesek, plača samo presežek nad franšiznim zneskom.

Zavarovalna premija je znesek, ki ga zavarovalec plača po zavarovalni pogodbi zavarovalnici. Iz zavarovalne premije se plačujejo sedanje in prihodnje škode, pokrivajo stroški preventive ter stroški poslovanja zavarovalnice.

Zavarovalna vsota je dogovorjen denarni znesek, ki predstavlja zgornjo mejo obveznosti zavarovalnice, če nastane zavarovalni primer. Pri življenjskih zavarovanjih je zavarovalna vsota s pogodbo dogovorjen denarni znesek, ki ga zavarovalnica izplača upravičencu ob nastopu zavarovalnega primera. Z zavarovalno pogodbo se lahko dogovori, da se zavarovalna vsota med trajanjem zavarovanja revalorizira zaradi ohranjanja tiste realne vrednosti, ki jo je predstavljala ob sklenitvi zavarovanja.

Zavarovalna polica je sestavni del zavarovalne pogodbe. V zavarovalni polici morajo biti torej navedeni vsi podatki, ki omogočajo sklenitev zavarovanja. Zavarovalna polica vsebuje bistvene elemente zavarovalne pogodbe: stranke, zavarovalni predmet oz. interes ali zavarovano osebo, označbo zavarovanih nevarnosti, navedbo splošnih in posebnih pogojev, ki so sestavni del zavarovalne pogodbe, izračun zavarovalne premije, trajanje zavarovanja, kraj sklenitve pogodbe ter podpis pogodbenih strank. Zavarovalno polico sme začasno nadomeščati potrdilo o začasnem kritju.

Zavarovalnina je dajatev zavarovalnice, ki jo je dolžna plačati po zavarovalni pogodbi zaradi nastalega zavarovalnega primera zavarovancu ali drugi osebi, določeni v zavarovalni pogodbi.

4.2 TRAJANJE ZAVAROVANJA

Zavarovanja z določenim rokom trajanja. To so tista, kjer je začetek in konec obdobja zavarovanja vpisan v zavarovalni pogodbi. Lahko so krajša od leta dni, enoletna ali večletna.

Primer kratkoročnega zavarovanja:

Franci Horvat želi kot podjetnik obiskati sejem Mednarodni obrtni sejem v Celju. Tam namerava razstaviti različno orodje za urejanje okolice in doma, ki ga sam proizvaja. Ker pa je skrben podjetnik, ga skrbi, kaj se mu na sejmu lahko pripeti: požar, lom, nestrokovno ravnanje sejmskih delavcev, objestna dejanja tretjih oseb, kraja, poškodbe pri nakladanju in razkladanju itd. Zato sklene zavarovanje sejmov. Ker pa sejem ne traja celo leto, Franci zavaruje svoje premoženje le za čas trajanja sejma, torej za približno en teden.

Zavarovanja brez določenega roka trajanja/permanentna zavarovanja. Trajanje zavarovanja ni vpisano v zavarovalno pogodbo. Določen je način, kako se zavarovalno pogodbo lahko prekine (denimo z odpovednim rokom).

Zavarovanje s trajanjem, ki je prilagojeno trajanju rizika glede na njegovo naravo. So zavarovanja, kjer trajanja ni možno določiti. Pri transportnih zavarovanjih je to zavarovanje na potovanje, kjer se zavaruje blago na prevozu ali prevozno sredstvo le za čas enega potovanja od odhodnega do namembnega kraja. Podobno je tudi pri zavarovanju posevkov. Ko je pšenica požeta, zavarovanje preneha.

4.3 OBLIKE ZAVAROVANJA

Flotantno zavarovanje – v nekaterih posebnih primerih, ko se zavarovalna vrednost zavarovanega predmeta med letom večkrat spremeni, hkrati pa je spreminjanje zavarovalne vrednosti možno spremljati, se lahko sklene flotantno zavarovanje. Tako lahko za zaloge blaga sklenejo požarno zavarovanje na flotantni način tisti zavarovanci, ki vodijo predpisane knjigovodske evidence nadenarnih obratnih sredstev. Ta način zavarovanja jim zagotavlja zavarovalno kritje vsakokratnih zalog blaga po cenah, ki jih zavarovanec vodi, lahko pa se dogovori tudi za ustrezno povišanje cen nad njihovo knjigovodsko vrednostjo.

Primer flotantnega zavarovanja:

Kot že omenjeno, Franci Horvat proizvaja različno orodje za urejanje okolice in doma. Dvakrat letno, spomladi in jeseni, se povpraševanje po njegovih proizvodih močno poveča in takrat mora Franci vzdrževati povečane zaloge svojih proizvodov, da zadosti povpraševanju na trgu. Franci želi imeti zavarovane vse svoje zaloge tekom celega leta, ker pa se mu zaloge spreminjajo in jih pozimi skoraj nima, ne želi imeti celo leto zavarovane največje možne količine zalog. Zato se odloči za tako imenovano flotantno zavarovanje, pri čemer zavaruje povprečne zaloge z limitom 2-kratnika zavarovalne vsote.

Klasično zavarovanje – pri tem načinu zavarovanja se zavarovalnina določi tako, da se znesek z zavarovanjem krite škode pomnoži s količnikom med zavarovalno vsoto in zavarovalno vrednostjo, s tem da vrednost količnika ne sme biti višja od 1. To pomeni, da je pri klasičnem zavarovanju zavarovalnina na splošno odvisna od razmerja med zavarovalno vsoto in zavarovalno vrednostjo.

Vsotno zavarovanje – značilnost vsotnih zavarovanj je, da višine škode sploh ne ugotavljamo, pač pa zavarovalnica izplača dogovorjeno zavarovalno vsoto, ko so izpolnjeni pogoji za to. Vsotna zavarovanja so na primer zavarovanja za primer smrti pri nezgodnih zavarovanjih.

Zavarovanje na prvi riziko – pri tem načinu zavarovanja se ne upošteva razmerje med zavarovalno vsoto in zavarovalno vrednostjo kot pri klasičnem zavarovanju. Ob zavarovalnem primeru je zavarovalnina enaka z zavarovanjem kriti škodi, vendar le v primeru, če je zavarovalna vsota enaka ali višja od nastale škode. Če pa z zavarovanjem krita škoda presega zavarovalno vsoto, je zavarovalnina enaka zavarovalni vsoti.

Primer zavarovanja na 1. riziko

V vsakdanjem življenju največkrat srečamo to zavarovanje pri zavarovanju stekla, in sicer kot posamično zavarovanje stekla ali v sklopu stanovanjskega zavarovanja. Običajno se zavarovalna vsota določi glede na vrednost največje steklene površine, ki pa je seveda nižja od vrednosti vseh stekel v objektu oz. stanovanju. V primeru škode se izplača odškodnina za vsakokratni neodvisni škodni dogodek do višine zavarovalne vsote.

Zavarovanje na dvojni prvi riziko – tako zavarovanje se uporablja za zavarovanje umetniških in drugih predmetov. Zavarovalec in zavarovalnica sporazumno določita dve zavarovalni vsoti:

- višjo zavarovalno vsoto, ki predstavlja zavarovalno kritje za celoten zbir predmetov in
- nižjo zavarovalno vsoto, ki predstavlja zavarovalno kritje za posamezen predmet iz zbira.

Zavarovalnica krije škodo po posameznem predmetu iz zbira po polnem znesku največ do dogovorjene nižje zavarovalne vsote, pri tem pa skupna škoda na celotnem zbiru ne sme presegati višje zavarovalne vsote.

Zavarovanje na taksirano vrednost – pri tem načinu zavarovanja se zavarovalec in zavarovalnica zaradi poenostavljene likvidacije zavarovalnega primera že ob sklenitvi zavarovanja dogovorita o višini vrednosti zavarovanega predmeta. Ta način zavarovanja uporabljamo predvsem pri zavarovanju dragocenosti, umetniških predmetov, arhivskega materiala ipd.

Zavarovanje na dogovorjeno vrednost – za zavarovanje na dogovorjeno vrednost obstajajo posebni pogoji, ki urejajo tovrstna zavarovanja. Gre za nekakšno kombinacijo klasičnega zavarovanja in zavarovanja na prvi riziko, sklenejo pa jih lahko le tisti zavarovalci, ki redno vodijo predpisane knjigovodske evidence o vrednosti osnovnih sredstev.

Zavarovanje na novo vrednost. Pri tem odškodninskem načinu je zavarovalna vrednost zavarovanih stvari enaka vrednosti novih stvari po kraju, kjer se te stvari nahajajo. Da ne bi pregrobo kršili enega temeljnih zavarovalnih načel, to je načelo prepovedi obogatitve, lahko na ta način zavarujemo le stvari, katerih dejanska vrednost ni nižja od 60 % vrednosti novih stvari.

4.4 NAČIN SKLENITVE ZAVAROVANJA IN ŠTEVILO ZAVAROVALNIC

Zavarovalna pogodba se lahko sklene na več **načinov**, in sicer:

- s podpisom zavarovalne police,
- s podpisom potrdila o kritju, ki začasno nadomešča zavarovalno polico,
- s sprejetjem pisne ponudbe zavarovalnici,
- s samim plačilom zavarovalne premije ali
- s podpisom zavarovalne pogodbe, ki zajema vse sestavine zavarovalne pogodbe, prilagojene posebnim potrebam posameznih zavarovalcev ali skupini.

Zavarovanje je **možno skleniti z eno ali več zavarovalnic**.

Primer:

Z eno zavarovalnico običajno sklenejo zavarovanje posamezniki, npr. zavarovanje avtomobila, hiše ter manjša podjetja.

Večja podjetja, kjer se zavarujejo veliki riziki, se večasih odločijo za sozavarovanje, torej za zavarovanje pri več zavarovalnicah.

Kot večkratno zavarovanje z več zavarovalnicami pa se običajno sklepajo nezgodna zavarovanja, kjer lahko oseba sklene neomejeno število zavarovanj pri eni ali več zavarovalnicah.

V tem smislu poznamo sklenitev zavarovanja:

- **z eno zavarovalnico** – gre za najpogostejši način zavarovanja, kjer nastopata eden ali več zavarovancev in ena zavarovalnica za posamični rizik;
- **z več zavarovalnicami – kot večkratno zavarovanje**, ko se za isti interes (riziko) in isti čas sklene več zavarovalnih pogodb. Običajno se te zavarovalne pogodbe sklenejo do skupne zavarovalne vsote posamičnega rizika. Zavarovanec lahko v tem primeru tvega, da pogoji zavarovanja pri zavarovalnicah niso enaki in se v primeru škode ta rešuje in poplačuje na različne načine, in
- **z več zavarovalnicami – kot sozavarovanje**, ko za isti interes in isti čas sklene ena sama zavarovalna pogodba. Zavarovanje se sklene običajno po pogojih vodilne zavarovalnice, ki je v praksi tista, ki nosi največji del rizika. Ostale zavarovalnice sledijo tem pogojem zavarovanja. V primeru škode zavarovanec vloži odškodninski zahtevek pri vodilni zavarovalnici in ne pri ostalih. Zakonsko ima sicer možnost vložitve odškodninskega zahtevka pri katerikoli zavarovalnici.

Primer sklenitve zavarovanja:

Slika 8 ponazarja zavarovalno polico avtomobilskega zavarovanja. Poglejmo, kako je do te police prišlo.

Franci Horvat je 6. maja 2009 kupil eno leto star osebni avto znamke Opel Corsa Cosmo 1,2 16 V Easytronic. Za registracijo osebnega vozila je potrebno predhodno skleniti obvezno avtomobilsko zavarovanje. Ker pa je avto še relativno nov, se je Franci odločil, da bo za avto sklenil tudi kasko zavarovanje.

Tako je odšel k svojemu prijatelju Janezu, ki se je ukvarjal z zavarovalniškimi posli. Ta je hitro ugotovil, kakšno zavarovanje Franci potrebuje, vendar pa je za sklenitev police potreboval celo vrsto podatkov.

V prvo rubriko je vpisal vse podatke o strankah zavarovalne pogodbe.

Zavarovalec je Franci, ki želi za svoj avto skleniti zavarovanje.

Zavarovanec je prav tako Franci, saj se zavaruje njegovo premoženje. Obenem se Franci smatra tudi kot upravičenec, saj se v primeru škode odškodnina izplača načeloma Franciju.

Uporabnik vozila je v našem primeru prav tako Franci, saj bo vozilo uporabljal izključno sam.

V naslednjo rubriko je Janez vpisal vse podatke o vozilu, ki ga je Franci kupil in ki so pomembni za določitev tveganja in višine premije.

V tretjo rubriko je navedel, katera zavarovanja Franci pravzaprav potrebuje oz. želi. Franci je seveda želel obvezno avtomobilsko zavarovanje, kasko zavarovanje vključno z zavarovanjem kraje, odločil pa se je tudi za zavarovanje voznika za škodo zaradi telesnih poškodb. To zadnje zavarovanje se uvršča npr. med nezgodna zavarovanja.

Janez je nato na podlagi vrste zavarovanj in višine tveganja po svojem premijskem ceniku izračunal, kakšno premijo bi Franci moral plačati za svoje zavarovanje.

A Franci je bil že vrsto let voznik in v svojem življenju še nikoli ni doživel prometne nesreče. Janez se je odločil, da je to potrebno nagraditi z raznimi bonusi in popusti. Tako je Franciju odobril 50 % bonusa za vsa leta brez škode tako pri obveznem kot kasko zavarovanju, prav tako pa je izkušnje starejšega voznika nagradil še z dodatnimi 10 % popusta pri obveznem zavarovanju. Franci se je poleg tega odločil, da bo manjše škode, do katerih bi morda prišlo, nosil kar sam. Tako se je z Janezom dogovoril za 1 % odbitne franšize, kar pomeni, da prevzema vse škode do 1 % vrednosti novega takšnega vozila.

Ker ima Franci pri Janezu zavarovano tudi hišo in svoje podjetje, se je Janez odločil, da mu odobri še dodatnih 7 % popusta za paketno zavarovanje, ki pa se obračuna le za kasko zavarovanje.

Na koncu sta Janez in Franci določila še začetek zavarovanja, ki mora biti enak datumu registracije, in konec zavarovanja, pri čemer takšno zavarovanje običajno traja eno leto.

Franci je plačal obračunano premijo, s polico v rokah pa je odhitel registrirati svoj novi avto.

4.5 ZAVAROVALNA PREMIJA, POZAVAROVALNA PREMIJA IN ZAVAROVALNINA (ODŠKODNINA)

4.5.1 Zavarovalna premija

Obračunana kosmata zavarovalna premija opazovanega obdobja je v tem obdobju obračunana zavarovalna premija sklenjenih in obnovljenih zavarovanj ter sozavarovanj, ki jih zavarovalnica sklene kot vodilni sozavarovatelj.

Obračunana zavarovalna premija iz sprejetih sozavarovanj v opazovanem obdobju je znesek obračunane kosmate zavarovalne premije, ki ga je zavarovalnica sprejela od drugih sozavarovateljev v skladu s sklenjenimi sozavarovalnimi pogodbami.

Obračunana kosmata zavarovalna premija, oddana v sozavarovanje v opazovanem obdobju je znesek obračunane kosmate zavarovalne premije, ki ga je zavarovalnica odstopila drugim sozavarovateljem v skladu s sklenjenimi sozavarovalnimi pogodbami.

Obračunana kosmata zavarovalna premija, oddana v pozavarovanje v opazovanem obdobju, je znesek obračunane kosmate zavarovalne premije, ki ga je zavarovalnica v skladu s sklenjenimi pozavarovalnimi pogodbami odstopila svojim pozavarovateljem.

Obračunana čista zavarovalna premija opazovanega zavarovalnega obdobja je v tem obdobju obračunana kosmata zavarovalna premija, povečana za znesek obračunane zavarovalne premije iz sprejetih sozavarovanj ter zmanjšana za znesek obračunane kosmate zavarovalne premije, oddan v sozavarovanje, in zmanjšana za znesek obračunane kosmate zavarovalne premije, oddan v pozavarovanje.

Bonusi, obračunani v opazovanem obdobju, so znižanja obračunane kosmate zavarovalne premije za preteklo zavarovalno obdobje, obračunana v skladu z določili zavarovalnih pogodb, po katerih je obračun zavarovalne premije odvisen tudi od škodnega poteka oziroma škodnega rezultata pri posameznem zavarovancu v določenem obdobju.

Popusti, obračunani v opazovanem obdobju, so znižanja obračunane kosmate zavarovalne premije tega obdobja, ki niso opredeljena s premijskimi ceniki kot instrumenti razslojevanja rizika, niti niso predvidena z določili morebitnih predhodnih zavarovalnih pogodb posameznih zavarovancev.

Obračunana kosmata zavarovalna premija, obračunana čista zavarovalna premija, bonusi in popusti se praviloma statistično obdelujejo na ravni zavarovalnih podvrst. Obdelujejo se lahko tudi na višjih ravneh, to je na ravni zavarovalnih vrst, zavarovalnih podskupin ali skupin, prav tako pa tudi na nižjih, to je na ravni premijskih skupin, podskupin ali premijskih enot.

Zneski zavarovalnih premij, bonusov in popustov se pri statističnih obdelavah sklenjenih zavarovanj ter sozavarovalnih in pozavarovalnih obračunov prikazujejo **brez obračunanega davka od prometa zavarovalnih poslov**.

4.5.2 Pozavarovalna premija

Obračunana kosmata pozavarovalna premija sprejetih cesij opazovanega obdobja je v tem obdobju obračunana pozavarovalna premija na podlagi sklenjenih pozavarovalnih pogodb s cedenti.

Obračunana kosmata pozavarovalna premija sprejetih cesij, oddana v retrocesijo sprejetih cesij v opazovanem obdobju, je znesek obračunane kosmate pozavarovalne premije sprejetih cesij, ki ga je pozavarovalnica v skladu s sklenjenimi retrocesijskimi pogodbami odstopila svojim retrocesionarjem.

Čista obračunana pozavarovalna premija sprejetih cesij opazovanega obdobja je znesek obračunane kosmate pozavarovalne premije sprejetih cesij, zmanjšan za znesek obračunane kosmate pozavarovalne premije sprejetih cesij, oddan v retrocesijo.

Obračunana kosmata pozavarovalna premija sprejetih retrocesij opazovanega obdobja je v tem obdobju obračunana pozavarovalna premija na podlagi sklenjenih pogodb o retrocesiji z retrocedenti.

Obračunana kosmata pozavarovalna premija sprejetih retrocesij, oddana v retrocesijo sprejetih retrocesij v opazovanem obdobju, je znesek obračunane kosmate pozavarovalne premije sprejetih retrocesij, ki ga je pozavarovalnica v skladu s sklenjenimi pogodbami o retrocesiji sprejetih retrocesij odstopila svojim retrocesionarjem.

Čista obračunana pozavarovalna premija sprejetih retrocesij opazovanega obdobja je znesek obračunane kosmate pozavarovalne premije sprejetih retrocesij, zmanjšan za znesek obračunane kosmate pozavarovalne premije sprejetih retrocesij, oddan v retrocesijo sprejetih retrocesij.

Čista obračunana pozavarovalna premija sprejetih cesij in retrocesij opazovanega obdobja je seštevek čiste obračunane pozavarovalne premije sprejetih cesij in čiste obračunane pozavarovalne premije sprejetih retrocesij.

4.5.3 Zavarovalnina (odškodnina)

Obračunana kosmata zavarovalnina ali odškodnina opazovanega obdobja je v tem obdobju obračunana kosmata zavarovalnina ali odškodnina za v celoti ali delno rešene škode iz sklenjenih zavarovanj in sozavarovanj, ki jih je zavarovalnica sklenila kot vodilni sozavarovatelj.

Obračunana zavarovalnina ali odškodnina iz sprejetih sozavarovanj v opazovanem obdobju je znesek obračunane zavarovalnine ali odškodnine, ki ga je zavarovalnica sprejela od drugih sozavarovateljev v skladu s sklenjenimi dogovori o sozavarovanju.

Obračunana kosmata zavarovalnina ali odškodnina, oddana v sozavarovanje v opazovanem obdobju, je znesek obračunane kosmate zavarovalnine ali odškodnine, ki ga je zavarovalnica odstopila drugim sozavarovateljem v skladu z ustreznimi dogovori.

Obračunana kosmata zavarovalnina ali odškodnina, oddana v pozavarovanje v opazovanem obdobju, je znesek obračunane kosmate zavarovalnine ali odškodnine, ki ga je zavarovalnica v skladu s sklenjenimi pozavarovalnimi pogodbami odstopila svojim pozavarovateljem.

Obračunana čista zavarovalnina ali odškodnina opazovanega obdobja je v tem obdobju obračunana kosmata zavarovalnina ali odškodnina, zmanjšana za znesek obračunane kosmate zavarovalnine ali odškodnine, oddan v sozavarovanje, in zmanjšana za znesek obračunane kosmate zavarovalnine ali odškodnine, oddan v pozavarovanje, ter povečana za znesek obračunane zavarovalnine ali odškodnine iz sprejetih sozavarovanj.

Primer premij, pozavarovalnih premij in zavarovalnin:

Zavarovalnica X sklepa zavarovanja na domačem tržišču. Ker zavaruje tudi objekte večjih vrednosti, slednje v večjem delu pozavaruje, nekaj jih pa tudi sozavaruje. Pri sozavarovanju je včasih vodilni, včasih pa pasivni sozavarovatelj. V primeru, ko je vodilni sozavarovatelj, zavarovancu obračuna celotno premijo, nato jo pa s sozavarovalnim obračunom razdeli med sozavarovatelje. Enak postopek izvaja v primeru škode.

Zavarovalnica pri svojem poslovanju beleži naslednje podatke:

	Vrsta prihodka/odhodka	V €
1.	Zavarovalna premija sklenjenih in obnovljenih zavarovanj	1.000.000
2.	Zavarovalna premija sprejetih zavarovanj, kjer zavarovatelj X premijo prejme od drugega sozavarovatelja - vodilnega	30.000
3.	Zavarovalna premija, kjer zavarovatelj X premijo obračuna kot vodilni sozavarovatelj	50.000
4.	Zavarovalna premija, ki jo zavarovatelj X kot vodilni sozavarovatelj da drugemu sozavarovatelju iz naslova sozavarovanja	20.000
5.	Zavarovalna premija, ki jo zavarovatelj X plača za pozavarovanje	100.000

- a) Obračunana kosmata zavarovalna premija: $1 + 3 = 1.000.000 + 50.000 = 1.050.000$
 b) Obračunana zavarovalna premija iz sprejetih sozavarovanj: $2 = 30.000$
 c) Obračunana kosmata zavarovalna premija, oddana v sozavarovanje: $4 = 20.000$
 d) Obračunana kosmata zavarovalna premija, oddana v pozavarovanje: $5 = 100.000$

Obračunana čista zavarovalna premija: $a + b - c - d = 1.050.000 + 30.000 - 20.000 - 100.000 = 960.000$.

V primeru škode se zavarovalnine obračunajo, kot je opisano v nadaljevanju.

	Vrsta prihodka/odhodka	V €
1.	Rešene škode iz prejetih ali obnovljenih zavarovanj	500.000
2.	Obračunane odškodnine, kjer zavarovatelj X odškodnino prejme od drugega sozavarovatelja – vodilnega iz sklenjenih sozavarovanj	60.000
3.	Obračunana škoda, kjer zavarovatelj X celotno škodo obračuna kot vodilni sozavarovatelj	100.000
4.	Obračunana škoda, ki jo zavarovatelj X kot vodilni sozavarovatelj obračuna drugemu sozavarovatelju iz naslova sozavarovanja	30.000
5.	Obračunane škode, ki jo zavarovatelj X prejme od pozavarovatelja iz naslova pozavarovanja	50.000

- a) Obračunana kosmata zavarovalnina ali odškodnina: $1 + 3 = 500.000 + 100.000 = 600.000$
 b) Obračunana zavarovalnina ali odškodnina iz sprejetih sozavarovanj : $2 = 60.000$
 c) Obračunana kosmata zavarovalnina ali odškodnina, oddana v sozavarovanje: $4 = 30.000$
 d) Obračunana kosmata zavarovalnina ali odškodnina, oddana v pozavarovanje: $5 = 50.000$

Obračunana čista zavarovalnina ali odškodnina: $a - c - d + b = 580.000$

4.6 ZAVAROVALNO-TEHNIČNE REZERVACIJE

Zavarovalno-tehnične rezervacije so obveznosti zavarovalnice, namenjene kritju bodočih obveznosti iz zavarovanj in morebitnih izgub zaradi tveganj, ki izhajajo iz opravljenih zavarovalnih poslov.

Primer:

Janezu zavarovalni posel lepo cvete. Ljudje sklepajo čedalje več zavarovanj. Z vidika vodenja Janezovih poslovnih knjig bi bilo idealno, če bi bila vsa zavarovanja sklenjena z začetkom 1. januarja in koncem 31. decembra. Tako bi premija tega leta pokrila samo škode tega istega leta.

Vendar pa je Franci kupil nov avto 6. maja in ga mora seveda takoj zavarovati. Za to zavarovanje mora oblikovati rezervacijo premije, ki se prenese tudi v naslednje leto, in s katero bo lahko pokrival škodo, ki se bo Franciju morda zgodila v tekočem zavarovalnem, a naslednjem koledarskem letu.

Prav tako mora oblikovati rezervacijo za škodo, ki je Franciju zaradi prometne nesreče nastala ob koncu koledarskega leta, vendar pa je zaradi daljšega postopka likvidacije ne more izplačati v istem koledarskem letu, temveč šele v naslednjem.

Oblikovati je treba naslednje vrste zavarovalno-tehničnih rezervacij:

- rezervacije za prenosne premije,
- rezervacije za bonuse, popuste in storno,
- škodne rezervacije,
- matematične rezervacije,
- posebne rezervacije, povezane z zavarovanji, pri katerih zavarovanec prevzema naložbeno tveganje,
- izravnalne rezervacije in
- druge zavarovalno-tehnične rezervacije.

Rezervacije za prenosne premije pri posameznem zavarovanju se oblikuje v višini tistega dela obračunane premije, ki se nanaša na zavarovalno kritje za zavarovalno obdobje po zaključku obračunskega obdobja, za katero se izračunava rezervacija (114. člen ZZavar, Ur. l. RS, št. 13/2000).

Rezervacije za bonuse in popuste se oblikujejo v višini zneskov, do izplačila katerih so upravičeni zavarovalci, zavarovanci ali drugi upravičenci iz naslova:

- pravice do udeležbe v dobičku iz njihovih zavarovanj oziroma drugih upravičenj na podlagi zavarovalne pogodbe (bonusi),
- pravice do delnega znižanja premije (popusti),
- pravice do povrnitve dela premije za neporabljeni čas zavarovanja zaradi predčasnega prenehanja zavarovanja (storno) (115. člen ZZavar, Ur. l. RS, št. 13/2000).

Škodne rezervacije se oblikujejo v višini ocenjenih obveznosti, ki jih je zavarovalnica dolžna izplačati na podlagi zavarovalnih pogodb, pri katerih je zavarovalni primer nastopil do konca obračunskega obdobja, in sicer ne glede na to, ali je zavarovalni primer že prijavljen, vključno z vsemi stroški, ki na podlagi teh pogodb bremenijo zavarovalnico.

Škodne rezervacije morajo vključevati poleg ocenjenih obveznosti za prijavljene nastale, a še nerešene škode, tudi ocenjene obveznosti za že nastale, a še neprijavljene škode.

Matematične rezervacije se oblikujejo v višini sedanje vrednosti ocenjenih bodočih obveznosti zavarovalnice na podlagi sklenjenih zavarovanj zmanjšano za sedanjo ocenjeno vrednost bodočih premij, ki bodo vplačane na podlagi teh zavarovanj (1. odst. 117. člena ZZavar, Ur. l. RS, št. 13/2000).

Oblikujejo se za življenjska zavarovanja in druge zavarovalne vrste, pri katerih se uporabljajo podobne verjetnostne tabele in izračuni, kot veljajo za življenjska zavarovanja

Izravnalne rezervacije se oblikujejo na podlagi deleža škod, za katerega dejanske obveznosti zavarovalnice na podlagi zavarovalnih primerov, ki so nastopili v obračunskem obdobju, presegajo ocenjene obveznosti zavarovalnice, ki so bile podlaga za določitev zavarovalne premije (1. odst. 118. člena ZZavar, Ur. l. RS, št. 13/2000).

Druge zavarovalno-tehnične rezervacije oblikuje zavarovalnica glede na predvidene bodoče obveznosti in tveganja velikih škod, ki izhajajo na primer iz zavarovanja odgovornosti za jedrsko škodo, proizvajalčeve odgovornosti za farmacevtske izdelke, potresa, poplave in druge obveznosti in tveganja, v zvezi s katerimi ne oblikuje posameznih rezervacij iz 1. do 4. točke drugega odstavka ter tretjega in četrtega odstavka 113. člena tega zakona (119. člen ZZavar, Ur. l. RS, št. 13/2000).

Statistična obdelava sklenjenih zavarovanj in nastalih zavarovalnih primerov ali škod obsega tudi **statistično obdelavo zavarovalno-tehničnih rezervacij**, ki jih morajo zavarovalnice, pozavarovalnice in zavarovalni pooli oblikovati po določilih 113. člena ZZavar – UPB2. Podrobnejša pravila in minimalne standarde za izračun oziroma oblikovanje le-teh po določilih navedenega zakona z ustreznimi sklepi določi in predpiše Agencija za zavarovalni nadzor.

Vse vrste zavarovalno-tehničnih rezervacij se enako kot zavarovalne premije in zavarovalnine ali odškodnine opazuje kot kosmate ali kot čiste zneske po stanjih na določeni dan, praviloma ob začetku in koncu obračunskega obdobja, izjema pri tem so izravnalne rezervacije, pri katerih je čisti znesek enak kosmatemu.

Pri škodnih rezervacijah in rezervacijah za bonuse, popuste in storne (prekinitve ali ukinitve zavarovalnih pogodb) se lahko ob znesku opazuje tudi številčno stanje.

Statistično opazovanje zavarovalno-tehničnih rezervacij praviloma poteka na ravni zavarovalnih podvrst, lahko pa, tako kot statistika sklenjenih zavarovanj in nastalih zavarovalnih primerov, tudi na višjih ali nižjih ravneh.

4.7 KAZALCI IN KAZALNIKI USPEŠNOSTI

Kazalci so absolutna števila, ki se nanašajo na pomembne zavarovalne kategorije, o katerih obstajajo statistični ali računovodski podatki. Ti kazalci kažejo ali napovedujejo stanje ali nakazujejo razvijanje česa v denarni merski enoti.

Kazalniki so relativna števila, ki se nanašajo na zavarovalne kategorije, o katerih obstajajo statistični ali računovodski podatki. Ti kazalniki so količniki, ki se dobijo s primerjavo dveh kategorij. Če se količnik pomnoži s sto, govorimo o odstotnem količniku.

4.7.1 Kazalniki poslovanja v zavarovalstvu v opazovanem obdobju

Kazalnike in kazalce je dobro primerjati z enakimi kazalniki v preteklih obdobjih, saj nam to lahko veliko pove o gibanju in uspešnosti panoge.

a) Prodornost (penetracija) zavarovalnega trga

Stopnja penetracije nam kaže relativno pomembnost zavarovalne panoge v narodnem gospodarstvu.

$$\frac{\text{obračunane kosmate zavarovalne premije}}{\text{bruto družbeni proizvod}}$$

b) Zavarovalna gostota

Stopnja zavarovalne gostote nam kaže, koliko prebivalci neke države v povprečju porabijo za zavarovanje, ter nam pove, kakšen pomen ima zavarovanje v tej državi.

$$\frac{\text{obračunane kosmate zavarovalne premije}}{\text{število prebivalcev v Republiki Sloveniji}}$$

Primer: Zavarovalna penetracija in zavarovalna gostota (2008)

Bruto obračunana premija v Sloveniji je leta 2008 znašala 2.018,960.000 €, število prebivalcev 2,039.399, BDP pa 37.135 mio €.

V skladu z zgornjima obrazcema izračunamo penetracijo zavarovalnega trga in zavarovalno gostoto.

Penetracija zav. trga = 5,437 %

Zav. gostota = 990 €

Penetracija nam pove delež, ki ga zavarovalna panoga predstavlja v BDP in pomen ter razvitost panoge v nacionalnem gospodarstvu. V Sloveniji je ta delež precej nizek. Zavarovalna gostota nam pove, da prebivalec Slovenije v povprečju letno porabi za zavarovanje 990 €. To je v primerjavi z Anglijo, kjer je zavarovalna gostota približno 4.592 €, izredno malo, v primerjavi s Hrvaško (ca. 288 €) veliko, v primerjavi s svetovnim povprečjem (424,5 €) pa še vedno nadpovprečno.

Vir: http://media.swissre.com/documents/sigma3_2009_en.pdf (20. 5. 2009),

<http://www.stat.si/letopis/LetopisVsebins.aspx?poglavje=26&lang=si&leto=2009> (26. 6. 2010)

4.7.2 Kazalci in kazalniki uspešnosti poslovanja v zavarovalnicah, pozavarovalnicah, zavarovalnih poolih in skladih v opazovanem obdobju

a) Kosmati škodni količnik

$$\frac{\text{obračunane kosmate zavarovalnine ali odškodnine}}{\text{obračunane kosmate zavarovalne premije}}$$

b) Čisti škodni količnik

$$\frac{\text{obračunane čiste zavarovalnine ali odškodnine}}{\text{obračunane čiste zavarovalne premije}}$$

Primer: Kosmati škodni količnik (2008)*VSA ZAVAROVANJA**Obračunane kosmate zavarovalnine 1,204.208 €**Obračunane kosmate premije 2,018.960 €**Kosmati škodni količnik = 59,6**NEZGODNO ZAVAROVANJE**Obračunane kosmate zavarovalnine 44.102 €**Obračunane kosmate premije 111.653 €**Kosmati škodni količnik = 39,5**POŽARNO ZAVAROVANJE**Obračunane kosmate zavarovalnine 96.036 €**Obračunane kosmate premije 82.903 €**Kosmati škodni količnik = 115,8*

Škodni količnik nam kaže uspeh posamezne vrste zavarovanja, tj. kolikšen del škode posameznega zavarovanja se je kril iz premije tega zavarovanja. Višji količnik škodnega rezultata daje slabši rezultat.

V zgornjem primeru vidimo, da imajo nezgodna zavarovanja dober škodni količnik, medtem ko premija požarnih zavarovanj ne pokriva škod (zavarovalnin) iz tega zavarovanja.

Vir: <http://www.zav-zdruzenje.si/docs/Statisticni%20zavarovalniski%20bilten%202009.pdf> (26. 6. 2010)

c) Kosmati merodajni škodni količnik

$$\frac{\text{obračunane kosmate zavarovalnine ali odškodnine} + \text{kosmate škodne rezervacije ob koncu obračunskega obdobja} - \text{kosmate škodne rezervacije ob začetku obračunskega obdobja}}{\text{obračunane kosmate zavarovalne premije} + \text{kosmate prenosne premije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{kosmate prenosne premije ob koncu obračunskega obdobja}}$$
d) Kosmati merodajni škodni rezultat

$$\frac{\text{obračunane kosmate zavarovalne premije} + \text{kosmate prenosne premije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{kosmate prenosne premije na koncu obračunskega obdobja} - \text{obračunane kosmate zavarovalnine ali odškodnine} - \text{kosmate škodne rezervacije ob koncu obračunskega obdobja} + \text{kosmate škodne rezervacije ob začetku obračunskega obdobja}}{\text{obračunane kosmate zavarovalne premije} + \text{kosmate prenosne premije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{kosmate prenosne premije ob koncu obračunskega obdobja}}$$

e) Čisti merodajni škodni količnik

$$\frac{\text{obračunane čiste zavarovalnine ali odškodnine} + \text{čiste škodne rezervacije ob koncu obračunskega obdobja} - \text{čiste škodne rezervacije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{čiste uveljavljene regresne terjatve}}{\text{obračunane čiste zavarovalne premije} + \text{čiste prenosne premije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{čiste prenosne premije ob koncu obračunskega obdobja}}$$

f) Čisti merodajni škodni rezultat

$$\text{obračunane čiste zavarovalne premije} + \text{čiste prenosne premije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{čiste prenosne premije ob koncu obračunskega obdobja} - \text{obračunane čiste zavarovalnine ali odškodnine} - \text{čiste škodne rezervacije ob koncu obračunskega obdobja} + \text{čiste škodne rezervacije ob začetku obračunskega obdobja} + \text{čiste uveljavljene regresne terjatve}$$

g) Čisti kombinirani količnik

$$\frac{\text{obračunane čiste zavarovalnine ali odškodnine} + \text{čiste škodne rezervacije ob koncu obračunskega obdobja} - \text{čiste škodne rezervacije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{čiste uveljavljene regresne terjatve} + \text{ostali čisti zavarovalni stroški} + \text{obratovalni stroški}}{\text{obračunane čiste zavarovalne premije} + \text{čiste prenosne premije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{čiste prenosne premije ob koncu obračunskega obdobja}}$$

h) Čisti merodajni škodni rezultat s spremembo ostalih zavarovalno-tehničnih rezervacij

$$\text{obračunane čiste zavarovalne premije} + \text{čiste prenosne premije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{čiste prenosne premije ob koncu obračunskega obdobja} - \text{obračunane čiste zavarovalnine ali odškodnine} - \text{čiste škodne rezervacije ob koncu obračunskega obdobja} + \text{čiste škodne rezervacije ob začetku obračunskega obdobja} + \text{čiste uveljavljene regresne terjatve} + /- \text{sprememba čistih ostalih zavarovalno-tehničnih rezervacij}$$

i) Čisti merodajni škodni rezultat s spremembo ostalih zavarovalno-tehničnih rezervacij in obratovalnih stroškov

$$\text{obračunane čiste zavarovalne premije} + \text{čiste prenosne premije ob začetku obračunskega obdobja} - \text{čiste prenosne premije ob koncu obračunskega obdobja} - \text{obračunane čiste zavarovalnine ali odškodnine} - \text{čiste škodne rezervacije ob koncu obračunskega obdobja} + \text{čiste škodne rezervacije ob začetku obračunskega obdobja} + \text{čiste uveljavljene regresne terjatve} + /- \text{sprememba čistih ostalih zavarovalno-tehničnih rezervacij} - \text{ostali čisti zavarovalni stroški} - \text{obratovalni stroški}$$

4.8 VRSTE ZAVAROVALNIH POLIC GLEDE NA ŠTEVILO ZAVAROVANIH RIZIKOV

Posamična polica

Posamezne police so najpogostejši način sklepanja zavarovanja in se nanašajo le na zavarovanje enega rizika. Praviloma se polica izda na temelju zavarovalčeve ponudbe, do katere bi moralo priti pred začetkom zavarovanja. Če zavarovanec še nima vseh podatkov, jih dostavi kasneje, vendar se police običajno ne izda, dokler niso dostavljeni vsi podatki. V tem primeru se izda potrdilo o začasnem kritju, ki dokazuje sklenitev zavarovalne pogodbe. Premijo se določi za vsak rizik posebej.

Splošna polica

Splošna ali skupna polica se uporablja za večje število rizikov, ki ni nujno številčno določeno vnaprej. Spada med splošne (okvirne) pogodbe univerzalnega tipa in zelo lahke uporabe. Zavarovanje krije skupino rizikov ali določeno število prevozov v dogovorjenem časovnem obdobju. Običajno je, da se rizike sprotno prijavlja v zavarovanje in se za vsakega posebej obračuna premija. Možen je tudi način, kjer se premija obračuna od skupne vrednosti vseh rizikov, prihodkov podjetja ipd., predvsem tam, kjer bi bilo obračunavanje premije za vsak rizik preveč množično ali zahtevno.

4.9 DELITEV ZAVAROVANJ

Zavarovanje lahko delimo na več načinov. Najbolj poznana delitev zavarovanj je opisana v Zakonu o zavarovalništvu in je navedena v nadaljevanju.

Glede na posamezne vrste in skupine zavarovanj pa so možne tudi drugačne delitve, vezane predvsem na predmet zavarovanja.

Primer:

Prevozno zavarovanje je npr. možno deliti po naslednjih kriterijih.

- *Po vrsti interesa:*
 - *zavarovanje blaga (na prevozu),*
 - *zavarovanje prevozniških sredstev,*
 - *zavarovanje odgovornosti (ladjarja, cestnega prevoznika, špediterja, logističnega operaterja ...).*
- *Po prevoznih poteh:*
 - *pomorsko transportno zavarovanje,*
 - *kopensko transportno zavarovanje,*
 - *zračno transportno zavarovanje,*
 - *rečno transportno zavarovanje,*
 - *zavarovanje PTT-pošilk,*
 - *zavarovanje kombiniranega transporta,*
 - *zavarovanje kreditov,*
 - *zavarovanje cevovodnega transporta.*
- *Po trajanju:*
 - *kasko zavarovanja*
 - *zavarovanje enega potovanja in*
 - *zavarovanje na čas;*
 - *zavarovanja blaga*
 - *zavarovanje ene pošiljke in*
 - *generalno zavarovanje vseh pošilk v določenem časovnem obdobju.*

4.9.1 Vrste zavarovanj

Zavarovanja delimo glede na nevarnosti, ki jih krijejo, v naslednje vrste zavarovanj (ZZavar, Ur. l. RS, št. 13/2000):

1. **nezgodno zavarovanje** (vključno z zavarovanjem nesreč pri delu in poklicnih obolenj) je zavarovanje, ki v primeru smrti ali izgube zdravja zaradi nezgode krije:
 - izplačilo dogovorjenih denarnih nadomestil, odškodnin oziroma povračil stroškov, v enkratnem znesku,
 - obročno izplačevanje dogovorjenih denarnih nadomestil,
 - kombinacijo izplačil po prejšnjih alineah,
 - izplačila zaradi poškodbe, okvare zdravja ali smrti potnikov;
2. **zdravstveno zavarovanje** je zavarovanje, ki krije:
 - enkratno denarno nadomestilo za delovno nezmožnost,
 - povračilo stroške zdravljenja,
 - kombinacijo izplačil po prejšnjih alineah;
3. **zavarovanje kopenskih motornih vozil** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo,
 - kopenskih motornih vozil na lasten pogon, razen tirnih vozil,
 - kopenskih vozil brez lastnega pogona;
4. **zavarovanje tirnih vozil** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo tirnih vozil;
5. **letalsko zavarovanje** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo zrakoplovov;
6. **zavarovanje plovil** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo morskih, rečnih in jezerskih plovil;
7. **zavarovanje prevoza blaga** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo blaga, vključno s prtljago, ne glede na vrsto prevoza;
8. **zavarovanje požara in elementarnih nesreč** je zavarovanje, ki krije vse škode na premoženju (razen škod na premoženju, ki jih krijejo zavarovanja iz 3. do 7. točke tega odstavka), ki nastane zaradi:
 - požara,
 - eksplozije,
 - nevihte,
 - drugih naravnih dogodkov, razen neviht,
 - jedrske energije,
 - pogrezanja in drsenja tal;
9. **drugo škodno zavarovanje** je zavarovanje, ki krije vse škode na premoženju (razen škod na premoženju, ki jih krijejo zavarovanja iz 3. do 7. točke tega odstavka), ki nastane zaradi toče, pozebe ali zaradi drugih vzrokov (na primer tatvine), razen vzrokov iz 8. točke tega odstavka;

10. **zavarovanje odgovornosti pri uporabi motornih vozil** je zavarovanje, ki krije vse vrste odgovornosti, izhajajoče iz uporabe kopenskih motornih vozil z lastnim pogonom (vključno s prevozniško odgovornostjo);
11. **zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov** je zavarovanje, ki krije vse vrste odgovornosti, izhajajoče iz uporabe zrakoplovov (vključno s prevozniško odgovornostjo);
12. **zavarovanje odgovornosti pri uporabi plovil** je zavarovanje, ki krije vse vrste odgovornosti, ki izhajajo iz uporabe morskih, rečnih in jezerskih plovil (vključno s prevozniško odgovornostjo);
13. **splošno zavarovanje odgovornosti** je zavarovanje, ki krije druge vrste odgovornosti razen odgovornosti iz 10. do 12. točke tega odstavka;
14. **kreditno zavarovanje** je zavarovanje, ki krije:
 - nevarnost neplačila (oziroma zamude plačila) zaradi nesolventnosti ali drugih dogodkov (ravnanj ali dejstev),
 - izvozne kredite in druge nevarnosti, povezane z izvozom, trgovino in vlaganji na tujih in domačih trgih,
 - kredite z obročnim odplačevanjem;
15. **zavarovanje kopenskih motornih vozil** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo:
 - kopenskih motornih vozil na lasten pogon razen tirnih vozil,
 - kopenskih vozil brez lastnega pogona;
16. **zavarovanje tirnih vozil** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo tirnih vozil;
17. **letalsko zavarovanje** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo zrakoplovov;
18. **zavarovanje plovil** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo morskih, rečnih in jezerskih plovil;
19. **zavarovanje prevoza blaga** je zavarovanje, ki krije vse škode na oziroma izgubo blaga, vključno s prtljago, ne glede na vrsto prevoza;
20. **zavarovanje požara in elementarnih nesreč** je zavarovanje, ki krije vse škode na premoženju (razen škod na premoženju, ki jih krijejo zavarovanja iz 3. do 7. točke tega odstavka), nastalo zaradi:
 - požara,
 - eksplozije,
 - nevihte,
 - drugih naravnih dogodkov, razen neviht,
 - jedrske energije,
 - pogrezanja in drsenja tal;
21. **drugo škodno zavarovanje** je zavarovanje, ki krije vse škode na premoženju (razen škod na premoženju, krite z zavarovanji iz 3. do 7. točke tega odstavka), ki nastane zaradi toče, pozebe ali zaradi drugih vzrokov (na primer tatvine), razen vzrokov iz 8. točke tega odstavka;

22. **zavarovanje odgovornosti pri uporabi motornih vozil** je zavarovanje, ki krije vse vrste odgovornosti, izhajajoče iz uporabe kopenskih motornih vozil z lastnim pogonom (vključno s prevozniško odgovornostjo);
23. **zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov** je zavarovanje, ki krije vse vrste odgovornosti, izhajajoče iz uporabe zrakoplovov (vključno s prevozniško odgovornostjo);
24. **zavarovanje odgovornosti pri uporabi plovil** je zavarovanje, ki krije vse vrste odgovornosti, izhajajoče iz uporabe morskih, rečnih in jezerskih plovil (vključno s prevozniško odgovornostjo);
25. **splošno zavarovanje odgovornosti** je zavarovanje, ki krije druge vrste odgovornosti, razen odgovornosti iz 10. do 12. točke tega odstavka;
26. **kreditno zavarovanje** je zavarovanje, ki krije:
- nevarnost neplačila (oziroma zamude plačila) zaradi nesolventnosti ali drugih dogodkov (ravnanj ali dejstev),
 - izvozne kredite in druge nevarnosti povezane z izvozom, trgovino in vlaganji na tujih in domačih trgih,
 - kredite z obročnim odplačevanjem,
 - hipotekarne in lombardne kredite,
 - kmetijske kredite ter
 - druge kredite in posojila;
27. **kavcijsko zavarovanje** je zavarovanje, ki krije in neposredno ali posredno jamči za izpolnitev obveznosti dolžnikov;
28. **zavarovanje različnih finančnih izgub** je zavarovanje, ki krije finančne izgube zaradi:
- poklicnih nevarnosti,
 - nezadostnih prihodkov (na splošno),
 - slabega vremena,
 - izgubljenega dobička,
 - nepredvidenih splošnih stroškov,
 - nepredvidenih poslovnih stroškov,
 - izgube tržne vrednosti,
 - izpada najemnine oziroma prihodka,
 - posrednih poslovnih izgub razen izgub iz prejšnjih alinej,
 - drugih neposlovnih izgub in
 - drugih finančnih izgub;
29. **zavarovanje stroškov postopka** je zavarovanje, ki krije stroške odvetnikov in druge stroške postopka;
30. **zavarovanje pomoči** krije pomoč osebam, ki zaidejo v težave na potovanju oziroma v drugih primerih odsotnosti od njihovega doma oziroma stalnega prebivališča;
31. **življenjsko zavarovanje** (razen zavarovanj iz točk 20. do 23. tega odstavka);
32. **zavarovanje za primer poroke oziroma rojstva**;

33. **življenjsko zavarovanje, vezano na enote investicijskih skladov** je zavarovanje, pri katerem zavarovanec prevzema naložbeno tveganje, povezano s spremembo vrednosti investicijskih kuponov oziroma drugih vrednostnih papirjev investicijskih skladov;
34. **tontine** je zavarovanje, pri katerem se skupina zavarovancev dogovori, da bo skupno kapitalizirala svoje prispevke in razdelila tako kapitalizirano premoženje med tiste zavarovance, ki doživijo določeno starost oziroma med dediče umrlih zavarovancev;
35. **zavarovanje s kapitalizacijo izplačil** je zavarovanje, ki temelji na aktuarskih izračunih in pri katerem prejme zavarovanec v zameno za enkratno oziroma obročno vplačevanje premij izplačila v določenem obdobju in višini.

4.9.2 Skupine in podskupine zavarovanj

Skupine zavarovanj

Zavarovanja v osnovi delimo na dve veliki skupini, premoženjska in osebna zavarovanja. Prvo skupino, **premoženjska zavarovanja**, tvorijo vsa zavarovanja premičnin in nepremičnin, odgovornosti, pa tudi finančnih tveganj. Sem sodijo npr. požarno zavarovanje, zavarovanje stekel, gospodinjsko zavarovanje, zavarovanje različnih odgovornosti, vsa transportna zavarovanja, zavarovanja odgovornosti in druga.

Drugo skupino, **osebna zavarovanja**, pa oblikujejo vsa zavarovanja, ki zadevajo življenje in zdravje posameznika. Mednje sodijo nezgodna, zdravstvena in življenjska zavarovanja.

Podskupine zavarovanj

Zavarovanja, ki združujejo zavarovanja iz več zavarovalnih vrst, se razvrščajo v naslednje zavarovalne podskupine.

1) Nezgodna in zdravstvena zavarovanja

Vsebujejo:

- nezgodno in
- zdravstveno zavarovanje.

2) Zavarovanja vozil

Vsebujejo naslednje spodaj navedene zavarovalne vrste:

- nezgodno zavarovanje oseb v motornih vozilih in pri opravljanju posebnih dejavnosti,
- obvezno zavarovanje potnikov v javnem prometu proti posledicam nesreče,
- zavarovanje lastnika vozila in voznika za telesne poškodbe – izplačila zaradi poškodbe, okvare zdravja ali smrti potnikov,
- zavarovanje kopenskih vozil,
- zavarovanje prevoza blaga in
- zavarovanje odgovornosti pri uporabi vozil.

3) Pomorska in transportna zavarovanja

Vsebujejo naslednje spodaj navedene zavarovalne vrste:

- nezgodno zavarovanje oseb v motornih vozilih in pri opravljanju posebnih dejavnosti,

- obvezno zavarovanje potnikov v javnem prometu proti posledicam nesreče,
- zavarovanje lastnika vozila in voznika za telesne poškodbe – izplačila zaradi poškodbe, okvare zdravja ali smrti potnikov,
- zavarovanje prevoza blaga,
- zavarovanje tirnih vozil,
- zavarovanje plovil,
- zavarovanje prevoza blaga in
- zavarovanje odgovornosti pri uporabi plovil.

4) Zavarovanja zrakoplovov

Vsebujejo naslednje spodaj navedene zavarovalne vrste:

- nezgodno zavarovanje oseb v motornih vozilih in pri opravljanju posebnih dejavnosti,
- obvezno zavarovanje potnikov v javnem prometu proti posledicam nesreče,
- letalsko zavarovanje,
- zavarovanje prevoza blaga,
- zavarovanje lastnika vozila in voznika za telesne poškodbe – izplačila zaradi
- zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov.

5) Požarna in druga škodna zavarovanja

Vsebujejo:

- zavarovanje požara in elementarnih nesreč ter
- drugo škodno zavarovanje.

6) Zavarovanja odgovornosti

Vsebujejo naslednje spodaj navedene zavarovalne vrste:

- zavarovanje odgovornosti pri uporabi vozil,
- zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov,
- zavarovanje odgovornosti pri uporabi plovil in
- splošno zavarovanje odgovornosti.

7) Kreditna in kavcijska zavarovanja

Vsebujejo

- kreditno in
- kavcijsko zavarovanje.

8) Škodna in nezgodna zavarovanja

Vsebujejo naslednje spodaj navedene zavarovalne vrste:

- nezgodno zavarovanje,
- zavarovanje kopenskih vozil,
- zavarovanje tirnih vozil,
- letalsko zavarovanje,
- zavarovanje plovil,
- zavarovanje prevoza blaga,
- zavarovanje požara in elementarnih nesreč,
- drugo škodno zavarovanje,

- zavarovanje odgovornosti pri uporabi vozil,
- zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov,
- zavarovanje odgovornosti pri uporabi plovil,
- splošno zavarovanje odgovornosti,
- kreditno zavarovanje,
- kavcijsko zavarovanje in
- zavarovanje različnih finančnih izgub.

POVZETEK

Zavarovalne pojme lahko delimo glede na področja, na katerih se posamezni izrazi uporabljajo. Tako opredeljujemo stranke zavarovalne pogodbe, druge osnovne pojme (npr. franšiza), trajanje zavarovanja, oblike zavarovanja, število zavarovalnic ob sklenitvi, denarne tokove v zavarovanju, zavarovalno-tehnične rezervacije.

Osnovni skupini zavarovanj sta premoženjska zavarovanja in osebna zavarovanja. Podskupine zavarovanj združujejo posamezne vrste zavarovanj. Podskupine so: nezgodna in zdravstvena zavarovanja, zavarovanje vozil, pomorska in transportna zavarovanja, zavarovanja zrakoplovov, požarna in druga škodna zavarovanja, zavarovanja odgovornosti, kreditna in kavcijska zavarovanja, škodna in nezgodna zavarovanja idr.

Kazalci in kazalniki kažejo ali napovedujejo stanje ali nakazujejo razvijanje česa v denarni merski enoti. Kažejo nam stanje zavarovalništva v posamezni državi ter lastnosti portfelja posamezne zavarovalnice.

VPRAŠANJA ZA PREVERJANJE IN UTRJEVANJE ZNANJA

1. Naštejte in pojasnite stranke zavarovalne pogodbe.
2. Naštejte in pojasnite druge osnovne zavarovalne pojme.
3. Naštejte zavarovanja glede na dobo trajanja zavarovanja.
4. Naštejte in pojasnite oblike zavarovanja.
5. Pojasnite načine sklenitve zavarovanja in število zavarovalnic, ki sodelujejo v zavarovanju.
6. Opredelite: obračunano kosmato zavarovalno premijo, obračunano čisto zavarovalno premijo, obračunano kosmato zavarovalnino ali odškodnino, obračunano čisto zavarovalnino ali odškodnino.
7. Kaj so zavarovalno-tehnične rezervacije in katere vrste zavarovalno-tehničnih rezervacij je zavarovalnica dolžna oblikovati?
8. Opredelite naslednje kazalce in kazalnike uspešnosti poslovanja v zavarovalnicah, pozavarovalnicah, zavarovalnih poolih in skladih v opazovanem obdobju:
 - kosmati škodni količnik,
 - kosmati merodajni škodni rezultat in
 - čisti kombimirani količnik.
9. Naštejte vrste zavarovalnih polic glede na število zavarovanih rizikov.
10. Kako lahko delimo zavarovanja?
11. Naštejte skupine in osnovne podskupine zavarovanj.
12. Naštej vsaj 12 vrst zavarovanj, od tega vsaj 4 osebna zavarovanja.
13. Franci se je odločil, da bo njegova 5-članska družina preživela 14-dnevni poletni dopust na potovanju z avtodomom po Franciji. Katera zavarovanja bo sklenil za čas dopustovanja? Opišite ta zavarovanja glede ročnosti, števila zavarovanih rizikov na polici, števila zavarovalnic, pri katerih bo zavarovanja sklenil.

5 DOLOČANJE NAJVEČJE MOŽNE ŠKODE (PML)

5.1 DEFINICIJE IN SPLOŠNA NAČELA

Zavarovatelj mora velikokrat prevzeti v zavarovanje tudi rizike, ki po višini zavarovalne vsote oz. limita kritja presegajo njegove zmogljivosti. S povečevanjem zmogljivosti, predvsem s pomočjo pozavarovanja, lahko zavarovatelj prevzema v zavarovanje tudi rizike, ki presegajo njegove lastne zmogljivosti. O tem je več napisanega v delu, ki govori o porazdelitvi rizika s pomočjo pozavarovanja in sozavarovanja.

Višina največje možne škode se lahko določa na dva načina. V prvem primeru je to **zavarovalna vsota rizika**, v drugem primeru pa se ugotavlja, **kakšna največja možna škoda lahko na riziku nastane**. Pozavarovanje oziroma določanje višine pozavarovanja je pri prvem načinu sorazmerno enostavno, saj se primarno določa po višini zavarovalne vsote, medtem ko je določanje višine potrebnega pozavarovanja pri drugem načinu precej bolj zahtevno. Zato »usmeritve« določanja največje verjetne škode, namenjene za potrebe pozavarovanja zavarovanj rizikov, izhajajo iz drugega načina pozavarovanja. V slednjih primerih je potrebno namreč določiti t. i. največjo verjetno škodo za vsak posamezni riziko, ki je bil prevzet v zavarovanje.

Pojmov glede ugotavljanja največje škode je veliko. Razlika je v določitvi pogojev, ki vplivajo na določitev take možne škode. Spodaj je navedenih nekaj takih pojmov:

- MPL Maximum Possible Loss / Največja možna škoda
- PML Possible Maximum Loss / Možna največja škoda
- PML Probable Maximum Loss / Največja verjetna škoda
- MAS Maximum Amount Subject / Največja škodna vsota po dogodku
- MML Maximum Monetary Loss / Največja denarna škoda
- NML Normal Monetary Loss / Običajna denarna škoda
- NML Normal Maximum Loss / Običajna največja škoda
- NLE Normal Loss Expectancy / Običajna pričakovana škoda
- LLP Large Loss Possibility / Možnost velike škode
- LLP Large Loss Probability / Verjetnost velike škode
- ELLP Expected Large Loss Poss. / Pričakovana možnost velike škode
- ELLP Est'd Large Loss Probability / Ocenjena verjetnost velike škode
- EPML Est'd Probable Maximum Loss / Ocenjena največja verjetna škoda
- EPML Est'd Possible Maximum Loss / Ocenjena največja možna škoda
- MFL Maximum Foreseeable Loss / Največja predvidljiva škoda
- UML Ultimate Maximum Loss / Končna največja škoda
- AML Absolute Maximum Loss / Absolutna največja škoda
- TPL Total Probable Loss / Skupna verjetna škoda
- TPL Total Possible Loss / Skupna možna škoda
- MLE Maximum Loss Expectancy / Pričakovana največja škoda
- AS Amount Subject / Škodna vsota po dogodku
- PS Percent Subject / Škodni odstotek po dogodku
- VS Value Subject / Vrednost škode po dogodku
- LE Loss Expectancy / Pričakovana škoda
- LE Loss Estimation / Ocenjena škoda
- HPS Höchster Prozentualer Schaden / Najvišja škoda v odstotkih
- OGS Objektiv Geschätzte Schadensumme / Objektivno ocenjena vsota škod
- EML Estimated Maximum Loss / Ocenjena največja škoda

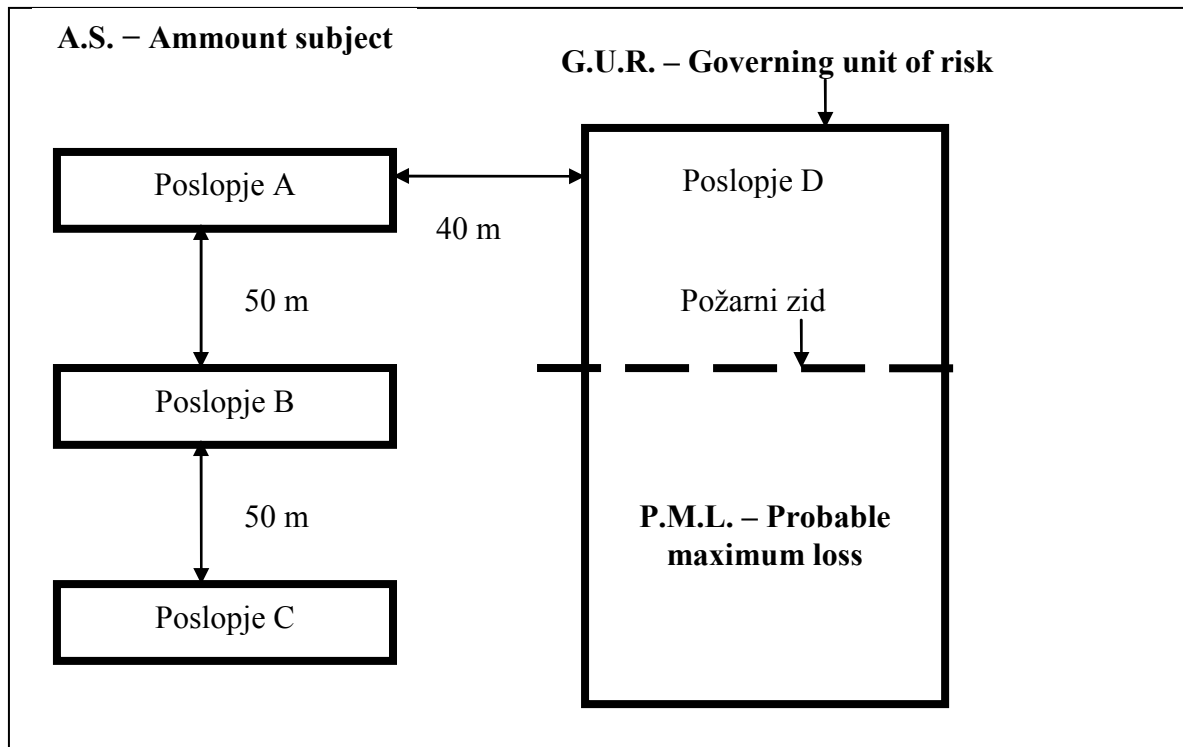
Tabela 5 prikazuje povzetek pomena najbolj uporabljenih pojmov ter osnovne predpostavke, ki zanje veljajo.

Tabela 5: Pojmi glede ugotavljanja največje škode

Pojem	Kratica	Scenarij	Osnovne predpostavke
Normal Loss Expectancy / Običajna pričakovana škoda	NLE	Običajen požar / eksplozija	Vsi protipožarni sistemi, vključno s sprinklerji, so učinkoviti. Zasebni / javni gasilci so učinkoviti.
Maximum Foreseeable Loss / Največja predvidljiva škoda	MFL	Najslabši možni požar / eksplozija	Sistemi primarne zaščite so bodisi nedelujoči ali pa delujejo z zamudo. Zasebni / javni gasilci zamujajo. Škoda je omejena s primerno strukturno ločitvijo.
Estimated Maximum Loss / Ocenjena največja škoda	EML	Najslabši možni požar / eksplozija	Protipožarni sistemi, vključno s požarnim alarmom in sprinklerji, ne deluje. Zasebni / javni gasilci zamujajo. Škoda je omejena s primerno strukturno ločitvijo.
Probable Maximum Loss / Največja verjetna škoda Maximum Credible Loss / Največja zanesljiva škoda Maximum Amount Subject / Največja škodna vsota po dogodku	PML MCL MAS	Najslabši možni požar / eksplozija	Nobena protipožarna zaščita ne deluje. Ni učinkovitega gašenja. Škoda je omejena s primerno strukturno ločitvijo.
Possible Maximum Loss / Možna največja škoda Maximum Possible Loss / Največja možna škoda Catastrophe Loss / katastrofalna škoda	PML MPL CL	Najslabši možni požar / eksplozija Eksplozija oblaka pare Naravne katastrofe	Nobena protipožarna zaščita ne deluje. Ni učinkovitega gašenja. Škoda ni omejena s primerno strukturno ločitvijo.

Vir: Lasten

V spodnjem primeru je prikazan model, na katerem lahko vidimo, kaj je mišljeno s posameznim pojmom. AS – škodna vsota po dogodku nam pove celotno zavarovalno vsoto enega rizika. Gre za seštevek zavarovalnih vsot vseh delov enega rizika. Rizik je sestavljen iz več delov. Del, ki je glede zavarovalne vsote in možne škode največji, se imenuje GUR – glavna enota rizika. Za ta del rizika moramo oceniti, kolikšna je največja možna škoda. Ocenjujemo torej PML. Glede na to, da je ta enota rizika pregrajena s požarnim zidom, ocenimo, kateri del je pomembnejši v primeru škode ter ga ocenimo kot najvišjo možno škodo PML.

Slika 9: Ocena PML
Vir: Lasten

Pojem največje verjetne škode ali PML (angleško: Probable Maximum Loss) se v praksi dostikrat zamenjuje s pojmom največje možne škode, kar je v mednarodni kratici PML oziroma MPL nekoliko zavajajoče. Besedi »Probable« in »Possible« imata namreč isto začetnico P. Vsekakor v pozavarovanju velja PML s pojmovno vsebino največja verjetna škoda, torej »Probable.«

Največja verjetna škoda – PML je torej določena oziroma ocenjena verjetna škoda za določen riziko, ki je bil sprejet v zavarovanje. Za verjetnost pa veljajo karakteristike, v katerih so upoštevane svetovno znane strokovne izkušnje za določitev posameznih rizikov in to s področja pristojnih tehničnih ter vrednostnih podatkov o zavarovanih rizikih, kakor tudi o frekvenci škodnih pojavnosti velikih škod v svetu.

Maksimalna možna škoda (MPL) je največja škoda, do katere lahko pride v najslabšem možnem scenariju. Maksimalna verjetna škoda (PML) pa je škoda, do katere bo ob udejanjenju rizika najverjetneje prišlo.

Najbolj zahtevno določanje oz. ocenitev PML je pri zavarovanju požarnih rizikov, zlasti industrijskih, ki so situirani v več zgradbah v požarnih kompleksih. Med zahtevna določanja oz. ocenitve PML sodijo tudi zavarovanja obratovalnega zastoja (še posebej zaradi požara), in sicer v primerih, ko je v zavarovalno kritje po posebnem dogovoru vključeno tudi kritje medsebojnih vplivov med posameznimi industrijskimi obrati. Če je denimo en obrat materialno prizadet, zavarovanje krije poleg izpada obratovanja v tem obratu še zastoj obratovanja v drugih obratih, ki sicer ob škodi niso bili materialno prizadeti. Višina PML je, kot že rečeno, pomembna zato, da se ugotovi potreba po zunanji izravnavi, tj. zlasti pozavarovanju. Če je namreč višina določenega/ocenjenega PML za nek riziko nižja od višine

lastnega deleža zavarovalnice za določeno zavarovalno vrsto, pozavarovanje ni potrebno. PML, ki so določeni/ocenjeni nad lastnimi deleži zavarovalnice, vendar največ do limitnih vrednosti iz pozavarovalnih pogodb (obvezne pozavarovalne pogodbe), zagotavljajo ustrezna avtomatična pozavarovanja, ki jim sledijo pozavarovalnice. Če pa so PML določeni/ocenjeni nad limitnimi vrednostmi iz pozavarovalnih pogodb, so potrebna t.i. fakultativna pozavarovanja, kar pomeni sklepanje pozavarovanja za vsako zavarovanje nekega rizika posebej. V teh primerih pozavarovalnice od primera do primera posebej določajo pogoje zavarovanja (zlasti višino premije), pod katerimi prevzemajo omenjena zavarovanja rizikov v pozavarovanje. Običajno tedaj pozavarovalnice tudi preverjajo višine PML-ov, ki so jih določile zavarovalnice za taka zavarovanja rizikov.

Višino omenjenih lastnih deležev zavarovalnice za posamezne zavarovalne vrste določa zavarovalnica vsako leto v tablicah maksimalnih kritij, in sicer na podlagi velikosti njenega portfelja, homogenosti portfelja, prostorske razpršitve zavarovanih rizikov in zbranih varnostnih rezerv.

Gotovo pa je pri oceni PML za požarni rizik (v prvi vrsti za tveganja v industriji) potrebno sodelovanje največjega števila strokovnjakov. Samo ocenjevanje in ugotavljanje PML ima tri faze, in sicer tehnično oceno, finančno oceno in poslovno odločitev zavarovalnice.

V nadaljevanju so za pomembnejše posamezne zavarovalne vrste iz drugega načina pozavarovanja navedena okvirna navodila oz. usmeritve za določanje oz. ocenjevanje največjih verjetnih škod PML.

5.2 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA POŽARNA ZAVAROVANJA

Na podlagi polic, s katerimi je požarno zavarovan riziko, kjer ocenjujemo PML, se opravi komisijski pregled rizika, še prej pa se pridobi tlorisni načrt ali ustrezna skica, kamor se vnesejo vse pomembnosti za oceno PML. To so zlasti lokacije gradbenih objektov, njihov način gradnje z oznako, ali se v njih opravlja proizvodnja ali služijo za skladišče ali za kakšne druge namene. Še prav posebej pa je pomembno, da se za vsak gradbeni objekt in vsebino v njem, to je opremo in zaloge, navedejo tudi njihove približne zavarovalne vrednosti oziroma zavarovalne vsote. V tem načrtu oziroma skici, ki ga dobimo od zavarovanca, se določijo tako imenovani požarni kompleksi, za katere se na podlagi strokovnih predvidevanj in znanj šteje, da se požar (ali na primer eksplozija) iz njih ne bo širil. Določanje požarnih kompleksov predstavlja torej eno predpostavko, drugo predpostavko pa predstavlja ocena, kolikšen del požarnega kompleksa je lahko uničen ob požaru ali eksploziji.

Požarni kompleksi se običajno ne pokrivajo s tarifantskimi kriteriji iz premijskega cenika, to je z ločitvijo rizika z 20-metrskim nezazidanim prostorom, požarnim zidom ipd.

Glavni kriteriji, ki so pomembni za pravilno oceno PML so torej naslednji:

- upoštevanje vseh polic, ki obstajajo za en rizik; če prihaja do kumuliranja več rizikov, se morajo upoštevati tudi te police;
- določitev zavarovalnih vrednosti oziroma kritnih zavarovalnih vsot za zavarovane objekte, opremo in zaloge;
- določitev požarnih kompleksov;
- ocenitev procentualne ali absolutne verjetne škode (PML) v posameznih požarnih kompleksih. V praksi velja pravilo, da je v enem rizičnem kompleksu potrebno upoštevati mednarodno ustaljeno pravilo, da PML ali največja verjetna škoda v posamezne rizičnem kompleksu znaša najmanj 20 % od višine kompletne zavarovalne vsote oz.

zavarovalne vrednosti zavarovanih stvari (t. i. subject amount). To pravzaprav pomeni minimalno pozavarovalno premijo, ki velja ne glede na to, kako rizični so objekti, ki se zavarujejo;

- določitev skupnega PML za celotni zavarovani požarni riziko, ki je obenem najvišje ocenjen PML za določeni meritorni požarni kompleks.

Niti najmanj priporočljivo ni, da na eni lokaciji, kjer smo predpostavili ustrezne požarne komplekse, določamo več končnih PML npr. po posameznih kompleksih ali po policah. Z enim, tj. skupnim PML, ki je najvišji od vseh ocenjenih po kompleksih, je namreč dosežena varnost tudi v primeru, če v drugih kompleksih nastane višja škoda od predpostavljene ali v primeru, če požarni kompleksi niso bili dobro izbrani in tudi če se med letom opravljajo razne premestitve zavarovanih stvari iz kompleksa v kompleks.

V nadaljevanju teh »usmeritev« je izdelan praktični primer določitve navedenih glavnih petih kriterijev za oceno PML za lesno industrijsko podjetje.

Kot je bilo že omenjeno, je potrebno posebno paziti, da pri ocenjevanju PML vedno upoštevamo vse police, ki tvorijo en kumul (t. i. riziki »pod eno streho«) oziroma tiste police, s katerimi so zavarovani riziki, ki bi bili lahko ob enem zavarovalnem primeru uničeni ali poškodovani. Zato moramo biti še posebej pozorni na sosednje rizike, ki ne pripadajo istemu podjetju, so pa zavarovani pri eni (naši) zavarovalnici. V teh primerih (to ne velja le za zavarovance ene naše območne enote, pač pa tudi za primer, ko se »pod eno streho« nahaja več požarnih zavarovanj iz različnih naših območnih enot) se PML določa z upoštevanjem vrednosti vseh zavarovanj »pod eno streho«. Pri tem nas seveda ne zanimajo zavarovanja, ki so sklenjena pri drugih zavarovalnicah. Za primer navajamo velike trgovske centre, kjer je »pod eno streho« razen same veletrgovine še veliko raznih drugih trgovinic, lokalov itd., ki so vsak zase v drugi lasti. Ker so te enote lahko zavarovane tudi pri različnih naših območnih enotah, jih je vse potrebno upoštevati v kumulacijah (kumulih). Na tem področju je torej pomembno tudi sodelovanje med območnimi enotami.

V nadaljevanju je predstavljen primer dveh požarnih zavarovanj, ki sta kumulirana »pod eno streho«.

LESNA	← 5 m →	KOVINSKA
INDUSTRIJA		INDUSTRIJA

Lesno industrijo (kot samostojno) po kriterijih veljavnega premijskega cenika tarifieramo posebej, kovinsko industrijo (kot samostojno podjetje) pa tudi posebej, čeprav je oddaljenost med njima le 5 m. Pri določanju PML pa gre tu za očitno kumuliranje in moramo določiti požarni kompleks, ki se razširja iz lesne industrije tudi na kovinsko. Navedeno velja seveda, če sta obe industriji (podjetji) zavarovani pri isti zavarovalnici.

Pri odrejanju požarnih kompleksov je razen klasičnega požara s strelo potrebno upoštevati tudi druge nevarnosti, ki jih krije požarno zavarovanje. Za nevarnost eksplozije namreč velja, da lahko povzroča uničenje ali poškodbe zavarovanih stvari, zaneti požare ali povzroči druge eksplozije precej daleč od izvora prvotne eksplozije. Zlasti je potrebno nevarnost eksplozije upoštevati pri kemijski in farmacevtski industriji, pri lakirnicah z uporabo nitro laka, rafinerijah, plinarnah ipd.

Nevarnost viharja lahko povzroči znatno škodo pri lahkih strehah skladišč (podpritis); nevarne so zlasti padavine, ki običajno spremljajo vihar ter zmočijo zaloge v poškodovanih skladiščih, kar ima lahko za posledico veliko (materialno) škodo. Za nevarnost padca

zračnega vozila velja, da je pri oceni PML običajno ne upoštevamo, vendar če gre za rizike, ki so situirani v neposredni bližini letališč, je primerno upoštevati tudi to nevarnost.

Pri oceni PML moramo biti pozorni tudi na posebne dogovore v policah, s katerimi se vključujejo v zavarovanje dodatne nevarnosti, kot so izliv žareče mase, poplava, izliv vode, lekaža, zemeljski plaz, snežni plaz. Za te dodatne nevarnosti se PML oceni za vsako nevarnost posebej.

Pri izlivu žareče mase v topilnicah jeklarn lahko izlita žareča masa povzroči znatno škodo, če steče v kabelske kanale ali uniči elektronske krmilne naprave. Če pri izlivu nastane požar, je seveda to že požarna škoda iz osnovnih nevarnosti in zanj velja osnovni PML.

Dodatno zavarovanje poplave se sklepa na dejansko vrednost ali z zavarovalno vsoto na prvi riziko. Ocena PML pri zavarovanju na prvi riziko je enostavna, PML je običajno kar izbrana zavarovalna vsota prvega rizika. Če pa je zavarovanje sklenjeno na dejansko vrednost, se PML ocenjuje tako, da se upošteva, da so na poplavo najbolj občutljive zaloge, oprema in gradbeni objekti pa manj (seveda to ne velja vedno). Tudi poplava bolj verjetno naredi škodo v kletih in pritličju kot v višjih etažah. Za nevarnost poplave je kumuliranje rizikov oziroma polic še prav posebej značilno. Na celem območju, ki ga lahko poplava naenkrat zajame, je na nivoju cele zavarovalnice potrebno upoštevati vse police za zavarovanje poplave in na podlagi tega oceniti skupni PML, kar nam potem služi za ureditev skupnega pozavarovanja (Catastroph Cover).

Nevarnost izliva vode iz vodovodnih in kanalizacijskih cevi ima podobne karakteristike kot nevarnost poplave. Voda namreč poškoduje zaloge bolj kot opremo in gradbene objekte. Ta zavarovanja se sklepajo na polno vrednost in z zavarovalno vsoto prvega rizika. Tukaj pri oceni PML ni potrebno biti pozoren na kumuliranje.

Nevarnost zemeljskega plazu in snežnega plazu je redko zavarovana. Običajno so ta dozavarovanja sklenjena na način prvega rizika, kjer zavarovalna vsota pravzaprav tudi opredeljuje višino PML.

Pri nevarnosti lekaže ali izteka tekočine iz cistern in cevovodov je pri ocenjevanju PML potrebno upoštevati vrednost tekočine v največji cisterni in seveda tudi v tistih, ki so brez avtomatične zapore povezane z njo. Vrednost zavarovanih tekočin le redko doseže tako višino, da bi bilo potrebno oskrbeti pozavarovalno kritje.

Dejanske vrednosti sredstev, ki so podlaga za oceno PML (pri zavarovanjih na dogovorjeno dejansko vrednost) moramo preveriti oziroma potrditi, pri čemer nam knjigovodske nabavne vrednosti seveda služijo kot izhodiščna baza. Ob tem pa moramo upoštevati tudi morebitne dogovorjene korekcije omenjenih knjigovodskih vrednosti. Smiselno enak pristop velja tudi pri zavarovanjih na dogovorjeno novo vrednost. Razen tega pri zavarovanjih na dogovorjeno dejansko ali dogovorjeno novo vrednost ne smemo pozabiti na avtomatsko jamčenje za sredstva, ki jih zavarovanec med letom zgradi ali nabavi. Če se pridobijo na primer nove gospodarske zmogljivosti oziroma posamezna sredstva večjih vrednosti, PML povečamo že med letom ali pa to storimo v začetku leta, če zagotovo vemo, da bomo med letom pridobili nekaj večjega.

Flotantno zavarovanje zalog je varljivo zaradi količin oziroma vrednosti ob konicah, to je takrat, ko je največja verjetnost nastanka škode. Po izkušnjah ugotavljamo, da so vrednosti zalog, ki služijo za obračun premije pri flotantnih zavarovanjih, običajno nižje od omenjenih koničnih vrednosti, kar lahko v danih primerih vpliva na določitev/ocenitev nižjega PML od

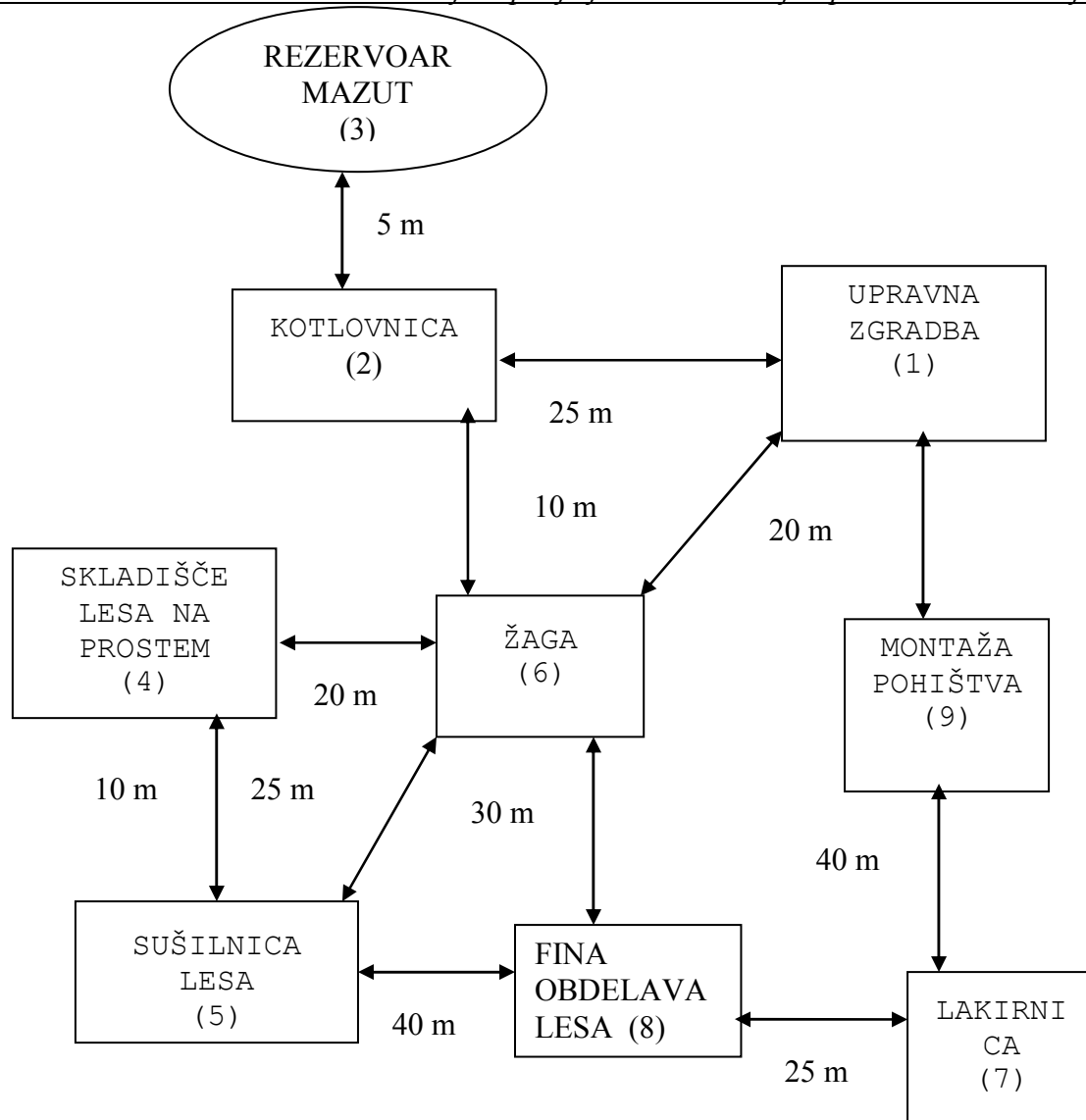
takšnega, kot bi bil potreben. Pri določanju/ocenjevanju PML pri flotantnem zavarovanju zalog moramo upoštevati vsaj knjigovodsko vrednost za mesec, za katerega je bila izbrana najvišja vrednost zalog.

Pri klasičnem načinu zavarovanja je ocena PML lažja, saj je zavarovalna vsota gornja meja dajatve zavarovatelja in se ocena PML torej lahko trdno nasloni na zavarovalno vsoto.

Izvedeni funkcionalni preventivni in represivni ukrepi (t. i. »aktivna protipožarna zaščita«), kot so sprinklerji, javljalci požara, video nadzorni sistemi, zunanja in notranja hidrantna mreža, lastna gasilska enota ipd. lahko sicer škodo preprečijo ali zmanjšajo, vendar jih pri ocenjevanju PML ni smotno kaj več upoštevati. Kot primer navajamo veliko požarno škodo pred nekaj leti v skladišču Fordove tovarne v Kölnu, ki je bilo v celoti opremljeno s sprinklerji in javljalniki požara, pa vse to ni imelo kakšnega večjega vpliva na zmanjšanje škode. Pri določitvi/ocnitvi PML pri požarnih zavarovanjih pa lahko zanesljivo upoštevamo prisotno t. i. »pasivno protipožarno zaščito«, ki jo determinira način gradnje (seveda sodijo v to zlasti uporabljeni gradbeni materiali) gradbenih objektov, njihove višine in nezaložene oddaljenosti med njimi.

Navajamo še nekaj praktičnih napotkov za ocenjevanje požarnih PML:

- Pri javnih skladiščih in lukah, kjer se količina, vrsta in vrednost blaga hitro menja, je treba PML postaviti na najneugodnejše razmere, ki se po predpostavljajanju iz prejšnjih let ali plana lahko pojavijo med zavarovalnim letom. Tu lahko prihaja tudi do kumuliranja polic več komitentov, ki imajo svoja zavarovanja za blago v javnih skladiščih ali lukah.
- Veleblagovnice, hoteli in športne dvorane so na videz nedolžni riziki, vendar je PML potrebno oceniti visoko, saj je npr. v veleblagovnici toliko blaga kot v skladišču, tu so tudi ljudje, ki ustvarjajo paniko in s tem preprečujejo učinkovito gašenje. Požari v hotelih so dokaj pogosti, zato jih je primerno pozavarovati (zlasti tiste z več etažami).
- Pri hidroelektrarnah je po pogojih za zavarovanje EG poplava in visoka voda temeljna zavarovana nevarnost, PML bi lahko postavili na to nevarnost, vendar se porušitev pregrade in s tem vseh objektov ob njej ali pod njo šteje že kot katastrofalni rizik in ga pri oceni PML ne upoštevamo. Običajno se PML postavi na možnost požara turbinsko-generatorskega sklopa, kabelskih spleto in komandnih postrojev. Pri termoelektrarnah so dodatne nevarnosti nepomembne, za PML je zopet odločilen požar na enakih delih kot pri hidroelektrarnah in seveda eksplozija v kotlovskem delu.
- V prehrabni industriji in skladiščih prehrabnih artiklov moramo pri oceni PML upoštevati dejstvo, da že majhen požar lahko povzroči zadimljenje, artikli pa se kasneje še zmočijo z gasilno vodo. Sanitarna inšpekcija šteje tako blago za uničeno, kar za zavarovalnico predstavlja 100-odstotno škodo.
- Regalna skladišča, kjer se kumulirajo na majhnem kraju ogromne vrednosti zalog, so predestinirana za velike škode. Ocena PML pri regalnem skladišču bo torej zelo blizu 100 % celotne vrednosti skladišča z opremo in zalogami vred. Seveda to velja za skladišča s pretežno gorljivimi uskladiščenimi zalogami.
- Kovinska predelovalna in avtomobilska industrija postajata požarno zelo nevarni, ker se uporablja vedno več gorljive plastike in drugih gorljivih materialov, kar pri visokih vrednostih sredstev in tehnoloških zahtev proizvodnje (velike proizvodno-montažne dvorane) vpliva na možnost nastanka velike požarne škode.
- Pri javnih podjetjih za distribucijo električne energije PML ocenimo glede na požar največjega transformatorja. Podobno velja tudi za podjetja za prenos električne energije.

Primer izračuna PML za lesno industrijsko podjetje na eni lokaciji – požarno zavarovanje

Slika 10: Določitev PML za lesno industrijsko podjetje na eni lokaciji – požarno zavarovanje
Vir: Interna literatura zavarovalnice Triglav

Vrednosti (zgradbe, opreme, zalog)

(1)	1,000.000	€	(6)	1,000.000	€
(2)	500.000	€	(7)	1,500.000	€
(3)	150.000	€	(8)	3,000.000	€
(4)	100.000	€	(9)	4,000.000	€
(5)	200.000	€			

Požarni kompleksi

2 + 3 + 6	= 1,650.000	€	<u>PML</u>	80 %	⇒ 1,320.000	€
9 + 7	= 5,500.000	€		90 %	⇒ 4,950.000	€
1	= 1,000.000	€		30 %	⇒ 300.000	€
4	= 100.000	€		40 %	⇒ 40.000	€
8	= 3,000.000	€		80 %	⇒ 2,400.000	€
5	= 200.000	€		100 %	⇒ 200.000	€

PML za celotno lokacijo znaša 5,000.000 €.

5.3 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA STROJELOMNA ZAVAROVANJA

Ocenjevanje PML pri strojelomnih zavarovanjih je precej enostavnejše kot pri požarnih zavarovanjih. Predvsem ni potrebno paziti na kumuliranje in PML lahko določimo kar po eni polici. Največkrat vzamemo v poštev zaključeno tehnološko enoto (obrat) in ocenimo PML. V železarni na primer ocenimo PML za enoto valjarne posebej, za enoto livarne pa posebej. Selekcijiranje rizika, da bi določili PML le za dvižno elektropeč v topilnici in samo to pozavarovali, ostale stroje in naprave pa ne, ni dopustno, pa tudi ne poslovnoetično proti pozavarovateljem, čeprav se v praksi tudi to dogaja. Seveda navedeno velja pri zavarovanjih, sklenjenih na pavšalni način. Če bi bilo sklenjeno zavarovanje le za dvižno peč, se lahko pozavaruje samo ta. Seveda pa je zavarovalna oziroma pozavarovalna premija v tem primeru znatno višja.

Glede vrednosti zavarovanih strojev velja enak pristop, kot smo navedli. Višino PML, ki ga ocenimo, je smotrno primerjati z višino, ki jo da vzdrževalna služba zavarovanega podjetja.

Najpogosteje se pozavarujejo strojelomna zavarovanja energetskih postrojev, kot so termo in hidroelektrarne, kotlarne, pa tudi postroji v predelovalni industriji, ki uporabljajo težke stiskalnice, so primerni za pozavarovanje. Pri termo in hidrocentralah ocenimo PML na vrednost ene turbine (kompletni lom lopatic, počenje ohišja, zvitje osi), če pa je os toga povezana z generatorjem, moramo upoštevati še škodo na njem.

5.4 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA GRADBENA ZAVAROVANJA

Pri ocenjevanju PML za gradbena zavarovanja je potrebno upoštevati, da gradbeno zavarovanje krije vse požarne nevarnosti, pa tudi strojelomne oziroma montažne nevarnosti in seveda kot karakteristično tudi nevarnost gradbene nezgode.

PML se ocenjuje običajno na riziko gradbene nezgode, ki krije porušitve, počenja, zvitja, nagnjenja ipd. objekta v gradnji. Včasih pa je odločilen tudi požar, zlasti ob koncu gradnje, ko je vrednost največja in ob zaključnih delih (varjenje). Hladilnice v gradnji so zaradi bogate gorljive izolacije še prav posebno dovzetne za požarne škode zaradi varjenja ali drugih toplotnih obdelav.

Za dodatno nevarnost poplave, visoke vode in talne vode je potrebno PML oceniti posebej in enako kot pri požarnem zavarovanju. Seveda je tudi tu možno zavarovanje na dejansko vrednost in zavarovalno vsoto na prvi rizik. Ocena PML pri zavarovanju na prvi rizik je enostavna, pri zavarovanju na dejansko vrednost pa veljajo zakonitosti v gradbeništvu. Poplava, visoka voda in talna voda lahko namreč povzročijo večjo škodo v času gradnje, ko objekt še ne more prevzeti obremenitev, za katere je sicer projektiran. Pri policah gradbene dejavnosti, ki imajo vključen riziko poplave, je potrebno ugotoviti, ali je zavarovanje sklenjeno na polno/dejansko vrednost ali na prvi riziko. Če je sklenjeno na prvi riziko, predstavlja, kot že rečeno, zavarovalno vsoto tudi PML, pri zavarovanju na polno/dejansko vrednost pa je potrebno PML oceniti.

5.5 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA MONTAŽNA ZAVAROVANJA

Podobno kot pri gradbenem zavarovanju je potrebno tudi pri montažnem zavarovanju upoštevati, da krije vse požarne nevarnosti in seveda kot karakteristično tudi nevarnost montažne nezgode s poskusnim pogonom. Največkrat se PML ocenjuje na čas poizkusnega pogona, ker je takrat največja vrednost montažnega objekta, razen tega pa po svetovnih statistikah nastane nad 60 % vseh največjih škod, posebno na rotirajočih strojih, prav v poizkusnem pogonu.

Pri montiranju transformatorja se na primer PML ocenjuje glede na možno poškodbo pri namestitvi na temelje. Takrat lahko pride do zdrsa, prevrnitve ali padca.

Pri turbosetu je montažni PML precej enak strojelomnemu. Pri montaži plinarne ali plinovoda bo odločilen PML na osnovi požarne oziroma eksplozijske nevarnosti v času poizkusnega pogona oziroma zagona.

Glede vrednosti velja enaka ugotovitev kot pri gradbenem zavarovanju.

5.6 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA ZAVAROVANJE OBRATOVALNEGA ZASTOJA ZARADI POŽARA

Ocenjevanje PML pri zavarovanju obratovalnega zastoja zaradi požara je sorazmerno enostavno, saj sloni na znesku 100 % zavarovalne vsote oziroma znesku letnih poslovnih stroškov in dobička iz poslovanja, če je zavarovanje sklenjeno z jamčevalno dobo 12 mesecev. Če pa je ta doba krajša, se PML zmanjša tako, da se korigira s faktorjem razmerja med jamčevalno dobo in 12 meseci. Če znaša jamčevalna doba 3 mesece, znaša ta faktor 0,25. Če je zavarovan tudi obratovalni zastoj na osnovi dodatnih nevarnosti, se PML oceni za vsako od teh nevarnosti posebej po enakih kriterijih, kot so omenjeni v tej točki. Pri končni določitvi PML-a se upošteva še zmanjšanje za 10 %, kar se nanaša na franšizo.

Če je na eni lokaciji več obratov, se za vsak obrat po zgoraj navedenih kriterijih določi/oceni PML, najvišji med njimi pa potem velja kot PML za celotno podjetje na tej lokaciji oziroma kompleksu (torej podobno kot pri določitvi oz. ocenitvi PML-a za požarno zavarovanje).

V primeru, ko je v zavarovanje obratovalnega zastoja vključeno tudi kritje medsebojnih vplivov med posameznimi industrijskimi obrati (→točka 1. teh »usmeritev«), je potrebno ugotoviti deleže, ki povišujejo siceršnje vrednosti obratovalnih zastojev po posameznih obratih. PML, ki se tako določi za eno lokacijo z več obrati, predstavlja največjo povišano vrednost obratovalnega zastoja za določen obrat, zmanjšano za 10 % (franšiza).

5.7 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA ZAVAROVANJE OBRATOVALNEGA ZASTOJA ZARADI STROJELOMA

Določitev oz. ocenitev PML za zavarovanja obratovalnega zastoja zaradi strojeloma se izvaja podobno kot za zavarovanje strojeloma, torej za eno ekonomsko tehnološko enoto oziroma obrat. PML se torej določajo na eni lokaciji za vsak obrat posebej (če se zavaruje več obratov – običajno se zavaruje le eden). Sicer pa se PML določi/oceni od zavarovalne vsote oziroma zneska letnih poslovnih stroškov in dobička od poslovanja, korigiranega s faktorjem D in faktorjem T. Faktor D pomeni odstotek (delež), ki ga ima v zavarovanje vključeni stroj v določenem obratu, faktor T pa pomeni razmerje med jamčevalno dobo in 12 meseci. Franšiza,

ki je običajno določena v dnevih, se pri določanju PML ne odšteva, kar pa ne velja, če franšiza terminsko predstavlja več kot 20 % jamčevalne dobe.

5.8 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA ZAVAROVANJE HLADILNIC

Zaradi zelo slabih izkušenj pri zavarovanjih hladilnic pri nas in v svetu se PML ne ocenjuje več glede na kvarjenje zalog blaga zaradi prenehanja hlajenja, marveč se ocenjuje na nevarnost požara. Hladilnice v eksploataciji sicer niso nevarne za požar, ker pa jih pogosto obnavljajo, prihaja do velikih požarov, katerih vzrok je največkrat varjenje. PML ocenimo torej na vrednost hladilnice in opreme, zalog blaga pa upoštevamo manj, kot je kapaciteta hladilnice, ker požar pričakujemo takrat, ko se hladilnica obnavlja ali popravlja.

5.9 DOLOČITEV/OCENITEV PML ZA ZAVAROVANJE RAČUNALNIKOV

Razlikujemo dve globalni vrsti zavarovanj elektronskih računalnikov: prva, ki je sedaj že razmeroma redka, so računalniški centri, kjer je na enem mestu skoncentrirana velika vrednost sredstev, in sicer je to strojna oprema in podatki na pomnilnikih (programska oprema). V takih primerih je pozavarovanje, seveda glede na zavarovalno vrednost, vsekakor potrebno. PML so zaradi občutljivosti te opreme na osmoditve, delovanja agresivnih plinov, ki se sproščajo ob požarih (električni kabli), razmeroma visoki in se kar približujejo zavarovalni vrednosti. Seveda je pri tem potrebno upoštevati tudi vse prisotne zaščitne ukrepe, predvsem zlasti prisotno pasivno protipožarno zaščito.

V drugo vrsto zavarovanj sodijo posamezni računalniki s pripadajočo opremo, pomnilniki, podatki na njih ipd. Ker gre običajno za sorazmerno manjšo zavarovalno vrednost, pozavarovanje v teh primerih ni potrebno. Če pa gre za kakšno podjetje, kot so npr. velike banke, zavarovalnice itd., ki imajo v eni zgradbi veliko vrednost teh sicer posameznih računalnikov in ostalega, kar je zavarovano s polico oziroma po pogojih za zavarovanje elektronskih računalnikov, pa je zaradi kumulacije in občutljivosti teh sredstev, zlasti na požar, vodo in druga gasilna sredstva, pozavarovanje potrebno. PML se v takih primerih določi/oceni tako, da se upošteva PML, ki se izračuna (enak odstotek delitve lastnega nošenja in pozavarovanja) na podlagi siceršnjega PML, ki velja za požarno zavarovanje ostalih sredstev (zgradbe, druge opreme in zalog). PML se torej za zavarovanje računalnikov upošteva v vseh primerih glede na nevarnost požara. Tako je v primerih, kadar računalniki niso zavarovani po polici oziroma pogojih za zavarovanje elektronskih računalnikov (ampak le v okviru skupne opreme po polici/pogojih za požarno zavarovanje), zaradi požarne občutljivosti računalnikov to potrebno upoštevati pri določanju/ocenitvi PML za požarno zavarovanje.

POVZETEK

Višina PML-a je pomembna zato, da se ugotovi potreba po zunanji izravnavi tj. zlasti pozavarovanju. Določa se lahko z zavarovalno vsoto rizika ali pa z ugotavljanjem, kakšna največja možna škoda lahko na riziku nastane.

Najpogostejše uporabljeni pojmi največje možne škode so:

- Normal Loss Expectancy (NLE) / Običajna pričakovana škoda
- Maximum Foreseeable Loss (MFL) / Največja predvidljiva škoda
- Estimated Maximum Loss (EML) / Ocenjena največja škoda
- Probable Maximum Loss (PML) / Največja verjetna škoda
- Maximum Credible Loss (MCL) / Največja zanesljiva škoda
- Maximum Amount Subject (MAS) / Največja škodna vsota po dogodku
- Possible Maximum Loss (PML) / Možna največja škoda
- Maximum Possible Loss (MPL) / Največja možna škoda
- Catastrophe Loss (CL) / katastrofalna škoda

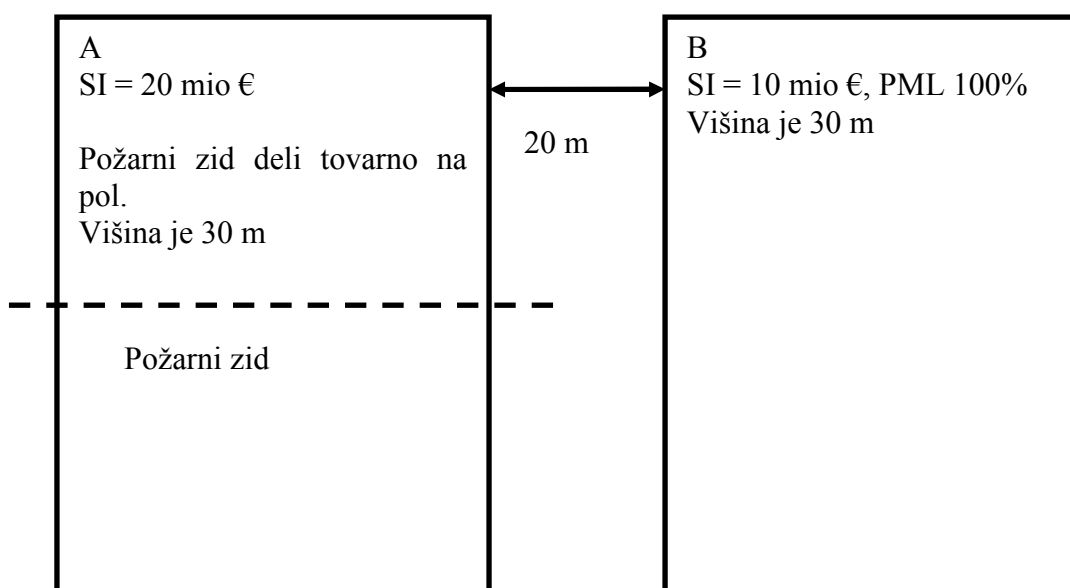
Največja možna škoda (MPL) je največja škoda, do katere lahko pride v najslabšem možnem scenariju. Največja verjetna škoda (PML) pa je škoda, do katere bo ob udejanjenju rizika najverjetneje prišlo.

VPRAŠANJA ZA PREVERJANJE IN UTRJEVANJE ZNANJA

1. Kaj je največja možna škoda? Kako in zakaj se ugotavlja?
2. Naštete vsaj 7 najpogostejših pojmov glede ugotavljanja največje škode.
3. Kaj je potrebno upoštevati pri določanju PML?
4. Kakšna je razlika med maksimalno možno škodo (MPL) in maksimalno verjetno škodo (PML)?
5. Praktična naloga
 - A = Proizvodna hala, sestavljanje, lakiranje, barvanje, betonska konstrukcija, betonski strop, požarni zid, ni javljavca požara. Višina stavbe je 30m.
 - B = Proizvodna hala, žaga, betonska konstrukcija, betonski strop, ni požarnega zidu, ni javljavca požara. Višina stavbe je 30m.

Podatki o riziku:

- Lesna industrija, proizvodnja pohištva
- Dolžina dejavnosti: 10 let
- Število zaposlenih: 100
- Oddaljenost gasilcev: 10 minut
- Hidranti: da, po celi tovarni
- Lastna gasilna enota: DA
- Surovine v proizvodnji: les, lepilo, barve
- V bližini ni vodotoka

Škodna zgodovina:

Leto	Vzrok škode	Višina škode v €
2000	Požar	100.000
2000	Izliv vode	1.000
2001	Požar	100.000
2005	Požar	10.000
2005	Kraja	10.000
2005	Izliv vode	2.000
2008	Izliv vode	2.000

Naloga: Določite požarno območje. Predvidite možni PML. Kaj bi predlagali zavarovancu glede franšize in zakaj.

6 ZAVAROVALNI PRIMERI

Primer:

Franci je imel poleg obveznega zavarovanja za svoje vozilo sklenjeno tudi kasko zavarovanje.

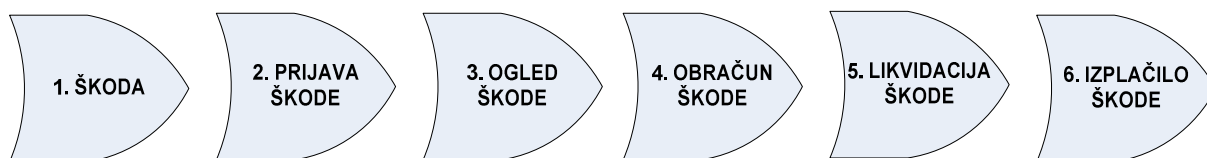
Kot že rečeno, je Franci ob koncu leta doživel prometno nesrečo, za katero je bil kriv sam. Na srečo ni bilo nobenih osebnih škod, materialna škoda pa je bila kar precej velika, saj sta bili obe udeleženi vozili precej poškodovani. Ker je bilo Francijevo vozilo vozno, se je kar takoj odpeljal do svojega zavarovatelja, torej Janeza. Tam je Janezu povedal, kaj se mu je zgodilo, in svojo nesrečo je tudi pisno opisal. Janez je najprej preveril, po kateri polici se bo škoda reševala, nato si je ogledal poškodovano vozilo, ga poslikal, in Francija poslal k avtomehaniku z osnovnimi napotki, kaj je potrebno nujno popraviti. Potem, ko je Janez od avtomehanika prejel račun za popravilo, je opravil obračun odškodnine in le-to nakazal na račun avtomehanika.

Zavarovalni primeri so zrcalo kakovosti poslovanja zavarovalnice. Predvsem v tej fazi poslovanja zavarovalnice se izkažejo nekateri elementi, ki so pomembni v odnosu med zavarovalnico in zavarovancem. Pri sklenitvi zavarovanja ima lahko zavarovanec napačno predstavo o tem, kaj je krito s sklenjeno zavarovalno polico, in se to neskladje izkaže v negativni reakciji v primeru nastanka škode. To pomeni, da se pri zavarovalnih primerih izkaže kakovost sklenitve zavarovanja.

Tako kot pri sprejemu rizika v zavarovanje je tudi pri zavarovalnih primerih običajen postopek obravnavanja in reševanja zavarovalnega primera.

Na spodnji sliki so navedene **faze procesa zavarovalnega primera**. Ta je sestavljen iz naslednjih zaporednih procesov:

- nastanka škode,
- prijave škode zavarovalnici,
- ogleda in ocene škode,
- obračuna škode,
- likvidacija škode in
- izplačila škode.

Slika 11: Potek aktivnosti zavarovalnega primera
Vir: Lasten

V zavarovanju poznamo veliko zavarovalnih vrst, predvsem z vidika predmeta zavarovanja in nevarnosti, ki jih ogrožajo. Glede na predmet jih lahko razdelimo na štiri osnovne skupine:

- zavarovanje stvari (objektov, prevoznih sredstev, strojev ...),
- zavarovanje premoženjskih interesov (odgovornosti),

- zavarovanje finančnih izgub (prekinitve poslovanja ...) in
- osebna zavarovanja.

Za vsako od zgornjih skupin veljajo različna pravila pristopa k reševanju zavarovalnega primera.

6.1 NASTANEK ŠKODE

Primer nastanka škode:

V Francijevem obratu je nekega dne zagorelo. Gasilci so ogenj kmalu pogasili, vendar pa je nastalo kar nekaj škode. Poškodovan je bil objekt, ter dva proizvodna stroja, Franci pa zaradi tega štirinajst dni ni mogel proizvajati svojih proizvodov. Tako sta mu nastali pravzaprav dve škodi: ena na premoženju, druga pa zaradi izgubljenega dobička.

Nastanek škode je vzrok za začetek procesa reševanja zavarovalnega primera.

Kaj je sploh **škoda**? OZ v 132. členu škodo določa kot zmanjšanje premoženja (navadna škoda), preprečitev povečanja premoženja (izgubljeni dobiček), pa tudi povzročitev telesnih ali duševnih bolečin ali strahu drugemu ter okrnitev ugleda pravne osebe (nepremoženjska škoda).

Za področje premoženjskih zavarovanj sta najbolj pomembni prvi dve kategoriji, torej navadna škoda in izgubljeni dobiček.

Ko pride do škode, je najprej potrebno poskrbeti za njeno zmanjšanje. Pri tem zavarovalnica krije vse razumne stroške, ki jih je imel zavarovanec. Obveznost preprečevanja nastanka škode ter zmanjšanja njenih posledic zavarovancu nalaga tudi prvi odstavek 950. člena OZ. Smiselno je tudi čim prej vzpostaviti stik z zavarovalnico, da se uskladijo vsi postopki in aktivnosti. Pri večjih škodah zavarovalnica pošlje svoje predstavnike, specialiste, ki svetujejo in usmerjajo aktivnosti.

Faza nastanka škode vključuje nastanek škode same ter vse aktivnosti, da se škodo odstrani ali prepreči njeno povečanje.

Da bi lahko bila škoda krita s strani zavarovalnice, je potrebna izpolnitev naslednjih pogojev:

- da je prišlo do uresničitve ene in/ali več zavarovanih nevarnosti na zavarovanem predmetu katera/katere je/so pripeljala/e do uničenja, poškodovanja ali izginotja zavarovanega predmeta (sistem zavarovanja po načelu naštevanja kritih nevarnosti),
- da ni prišlo do uničenja, poškodovanja ali izginotja zavarovanega predmeta zaradi ene ali več nevarnosti, ki niso vključene v kritje (pri sistemu »all risks« kritja),
- da je prišlo do uresničenja zavarovalne nevarnosti, zaradi katere je zavarovanec utrpel finančno izgubo (pri obratovalnem zastoju – šomažu).

Primer zmanjšanja škode:

Zelo preprost primer nastanka škode je tudi izliv vode v stanovanju, npr. zaradi počenih cevi. V tem primeru je potrebno poskrbeti za čim hitrejšo zmanjšanje škode, kar pomeni začasno sanacijo cevi ter odstranitev vode iz objekta. Začasna sanacija zaustavi puščanje vode do popolne sanacije. Odstranitev vode iz objekta ter njena osušitev pa zmanjšajo škodo npr. na parketu, stenah, v blokih npr. na stropu spodnjega stanovanja itd.

6.2 PRIJAVA ŠKODE ZAVAROVALNICI

Obvezo prijave škode zavarovalnici določa 941. člen OZ.

Zavarovanec je dolžan obvestiti zavarovalnico o nastalem zavarovalnem primeru najpozneje v treh dneh od dneva, ko zanj izve.

Če te svoje obveznosti ne izpolni v določenem času, mora zavarovalnici povrniti morebitno škodo, ki jo ima ta zaradi tega. Vendar OZ v 942. členu tudi določa, da so nična določila zavarovalne pogodbe, po katerih bi zavarovanec izgubil pravico do odškodnine ali zavarovalne vsote, če po nastanku zavarovalnega primera ne bi izpolnil katere izmed predpisanih ali dogovorjenih obveznosti.

Pri prijavi škode zavarovalnici je potrebno sporočiti vsaj **osnovne podatke**. Ti se razlikujejo glede na vrsto sklenjenega zavarovanja. V osnovi pa se zavarovalnico obvesti o:

- nastanku škode,
- morebitnih vzrokih,
- razvoju škode (denimo ali objekt še gori ali ne),
- sklenjenem zavarovanju, številki police,
- morebitnih odgovornih za nastalo škodo,
- prisotnosti policije ali drugih državnih organov,
- morebitnem angažmaju zunanjih cenilcev (posebno pri transportnih škodah),
- predvzetih merah za preprečitev ali zmanjšanje škode.

Po prejeti prijavi škode zavarovalnica še pred organizacijo ogleda in ocene škode naredi **analizo zavarovalne pogodbe**. Najpomembnejše ugotovitve so naslednje:

- kaj je zavarovano (predmet/i zavarovanja),
- kako je zavarovano (način/i zavarovanja),
- katere nevarnosti polica krije,
- če obstaja in kolikšna je odbitna franšiza.

Vsaka nastala škoda je posebna in k vsaki je potrebno pristopati individualno.

To pomeni, da se bo o načinu in mestu ogleda in o oceni škode ter o vseh dodatnih aktivnostih, ki jih je potrebno opraviti, odločalo od primera do primera, ko se škodni spis odpre in dopolni z zavarovalno polico. Zavarovalnica ima en izvod zavarovalne police, zato ugotovitev njene vsebine ni težavna in je lahko ob prijavi škode takojšnja.

Od vrste škode, obsega poškodb in s škodo prizadetih predmetov je odvisno, ali bo zavarovalnica napotila izvedenca (cenilca), da sam opravi oceno, ali je potrebno vključiti tudi druge strokovnjake. Pri večjem številu poškodovanih predmetov različnih vrst (gradbeni

objekti, oprema, zaloge, inventar in podobno) je ogled in ocena škode multidisciplinarno delo (sodeluje več strokovnjakov). To je se praviloma opravi npr. pri požarnem zavarovanju.

6.3 OGLED ŠKODE

Praviloma se ogled škode izvede nemudoma po njeni prijavi zavarovalnici. Če se ogleda škode ne izvrši takoj, ga je smiselno po odstranitvi uničenih predmetov zavarovanja (denimo pri požarnem zavarovanju) ali po sanaciji škode same.

Pred začetkom ogleda škode je potrebno pregledati zavarovalno pogodbo ter najprej ugotoviti:

- ali je zavarovalna pogodba veljavna,
- ali je z zavarovanjem krit dan nastanka škode,
- kateri je vzrok škode in če je krit z zavarovanjem ter
- kateri predmeti so poškodovani in če so ti isti predmet zavarovanja, kot so navedeni v zavarovalni pogodbi.

Ogled škode se opravi na mestu nastanka škode, če to ni možno, pa na mestu, kjer se opravi popravilo ali sanacija poškodovane stvari.

Ogled škode zajema dve osnovni dejavnosti, in sicer:

- ugotavljanje vzroka škode in
- ugotavljanje obsega škode.

Ugotavljanje vzroka za nastalo škodo zajema aktivnosti za ugotovitev vzroka škode oziroma katera nevarnost se je uresničila in povzročila škodo. Za nekatere nevarnosti je ugotavljanje vzroka škode enostavno, pri drugih pa je lahko izjemno zapleteno.

Ugotavljanje obsega škode zajema listo (popis) vseh poškodovanih predmetov z opisom poškodb za vsak predmet (če je več poškodovanih). Čim bolj natančen je popis poškodovanih predmetov ter opis poškodb, tem lažje je oceniti in ugotoviti skupno škodo. Pogosto se ogled škode dela večkrat, da se razčistijo nejasnosti.

Pri ogledu škode ter popisovanju poškodovanih predmetov je izjemno pomembna identifikacija poškodovanih stvari:

- naziv predmeta,
- vrsta predmeta in
- evidenca predmeta v knjigah zavarovanca.

Namen identifikacije je ugotoviti, ali je poškodovani predmet dejansko tudi zavarovan z zavarovalno pogodbo. Če je poškodovanih več različnih predmetov zavarovanja, pri ogledu sodeluje več strokovnjakov.

V zapisniku o ogledu škode (enem ali več) je potrebno ugotoviti:

- kaj je vzrok škode,
- popis poškodovanih stvari z opisom obsega poškodb,
- če je stvar oziroma če so stvari predmet zavarovanja,
- če je dejanski vzrok škode krit z zavarovanjem ali izključen iz zavarovalnega kritja,
- katere stroške reševanja krije zavarovalnica,
- vse ostalo, kar je pomembno za ugotavljanje vzroka, obsega in višine škode.

Primer ogleda avtomobilske škode:

V primeru avtomobilske škode je lastnik avtomobila dolžan odpeljati vozilo v zavarovalnico, kjer se običajno ob prijavi škode opravi tudi ogled poškodovanega vozila. Če vozilo ni vozno, cenilec ogled opravi na mestu, kamor je bilo nevozno vozilo odpeljano (servisna delavnica, deponija itd.). Pri ogledu si cenilec na skici v zapisniku zabeleži, kateri deli avtomobila so poškodovani, poleg tega pa si zabeleži, katere dele je potrebno popraviti, katere zamenjati ter morebitne nevidne poškodbe.

Lastnik vozila mora cenitveni zapisnik podpisati.

6.4 OCENA IN OBRAČUN ŠKODE

Ocena in obračun škode se izvede po ogledu škode na podlagi zapisnika o ogledu.

Škodo se vedno ugotavlja po načelu »vzpostaviti prvotno stanje«.

To pomeni, da je potrebno ugotoviti, kolikšen denarni znesek je potreben, da se poškodovana ali uničena stvar povrne v prvotno stanje pred nastankom škode.

Ocena in obračun škode se lahko izvede na dva načina, in sicer:

- a) pri delni škodi na osnovi računa o sanaciji/popravilu, pri popolni oziroma škodi pa na osnovi predračuna o nabavi enake stvari, ali
- b) na osnovi izdelave stroškovnika in ugotavljanja višine škode (tako za delno kot tudi za popolno škodo).

Za drugi primer se zavarovanec odloči tudi, ko ne želi popravljati poškodovanega ali nadomestiti uničenega predmeta zavarovanja.

Po končnem ogledu mora škodni izvedenec skupaj s pooblaščenim predstavnikom zavarovanca ugotoviti, katera dokumentacija je še potrebna za oceno in obračun škode oziroma kako se bo ugotavljala višina škode.

6.5 LIKVIDACIJA ŠKODE

Likvidacija škod je enostavna, če je ogled škode opravljen strokovno. V praksi sta lahko izvedenec (cenilec) in likvidator škode ista oseba, lahko pa gre za različni osebi.

Likvidacija škod je v osnovi sestavljena iz dveh aktivnosti, in sicer:

- a) likvidacija škode (ugotavljanje škode in predlog izplačila škode),
- b) kontrola škode (končna likvidacija škode).

Posel likvidacije škode v najširšem pomenu besede zajema aktivnosti pregleda vseh dokumentov ter priprave predloga za plačilo škode zavarovancu.

Likvidator škode v praksi običajno izvede naslednjih **trinajst opravil**:

1. pregled zavarovalne pogodbe/police (vsebinsko zavarovalne pogodbe in njeno veljavnost),
2. kdaj je nastal zavarovalni primer in če je čas nastanka krit z zavarovalno pogodbo,
3. kaj je vzrok škode,
4. če je vzrok škode krit z zavarovalno pogodbo,

5. če se je zavarovalni primer zgodil na zavarovanem predmetu in če je privedel do uničenja, poškodovanja ali izginotja predmeta zavarovanja,
6. kateri način kritja je dogovorjen (vsotno zavarovanje ali drugo),
7. če je zavarovanec soudeležen v škodi (franšiza),
8. če je zavarovanec prevzel vse potrebno za preprečevanja nastanka škode in reševanje,
9. če je škoda prijavljena uradnemu organu (v primeru potrebne uradne prijave),
10. če je obračun škode cenilca v skladu z določili zavarovalne pogodbe,
11. če škodna dokumentacija vsebuje vso dokumentacijo za reševanje zavarovalnega primera,
12. ali je zavarovalna polica vinkulirana v korist nekoga drugega, če je več zavarovancev na polici, če je zavarovanec upravičen do celotne zavarovalnine ali ima to pravico druga oseba,
13. če obstaja pravna osnova za regres.

6.6 IZPLAČILO ŠKODE

Obveznost zavarovalca je, da po končani likvidaciji škode v roku, predvidenem v zavarovalni pogodbi, izplača odškodnino osebi ali osebam, katerim po določbah zavarovalne pogodbe ta pravica tudi pripada.

Pri škodah, kjer po izplačilu obstaja pravna podlaga za regres, se prične s postopki uveljavljanja regresa od regresnega dolžnika.

POVZETEK

Pri zavarovalnih primerih se izkaže kvaliteta sklenitve zavarovanja.

Škoda je zmanjšanje premoženja (navadna škoda), preprečitev povečanja premoženja (izgubljeni dobiček), pa tudi povzročitev telesnih ali duševnih bolečin ali strahu drugemu ter okrnitev ugleda pravne osebe (nepremoženjska škoda).

Nastanek škode vključuje poleg same škode tudi vse aktivnosti, da se škodo odstrani ali prepreči njeno povečanje. Zavarovanec je dolžan obvestiti zavarovalnico o nastalem zavarovalnem primeru najpozneje v treh dneh od dneva, ko zanj izve. Pri prijavi škode zavarovalnici je potrebno sporočiti vsaj osnovne podatke, ki se razlikujejo glede na vrsto sklenjenega zavarovanja. Za nastalo škodo se nato ugotavlja vzrok škode oziroma katera nevarnost se je uresničila in povzročila škodo. Na podlagi zapisnika o ogledu škode se opravi oceno in obračun škode. Škodo se vedno ugotavlja po načelu »vzpostaviti prvotno stanje«. Zadnji fazi reševanja škode sta likvidacija škode in izplačilo odškodnine.

VPRAŠANJA ZA PREVERJANJE IN UTRJEVANJE ZNANJA

1. Zakaj so zavarovalni primeri zrcalo kvalitete poslovanja zavarovalnice?
2. Na primeru vlomne tatvine v stanovanje, pri katerem je bil odnešen nakit in večja količina denarja, naštejte in opišite faze procesa zavarovalnega primera.
3. Kaj je škoda?
4. Kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi zavarovalnica krila škodo?
5. Kaj določa OZ glede prijave škode?
6. Kdaj se izvrši ogled škode? Kaj je potrebno storiti pred ogledom škode?
7. Opredelite ugotavljanje vzroka za škodo in ugotavljanje obsega škode. Kaj mora vsebovati zapisnik o škodi?
8. Kdaj in na kakšen način se izvedeta ocena in obračun škode?
9. Kaj je likvidacija škode? Katera opravila v praksi običajno izvede likvidator škode?
10. Kakšna je obveznost zavarovatelja za izplačilo škode? Kdaj se uveljavlja regres?

7 POZAVAROVANJE

Primer:

Poleti 2008 je Slovenijo prizadelo več neurij s točo. Skupna vsota zavarovalnin teh neurij je krepko presegla 100 milijonov evrov, kar je za slovenski zavarovalni trg rekorden znesek. Kako torej zavarovalnice lahko prenesejo takšne škode?

	<i>Samopridržaj zavarovalnice 2 mio €</i>	<i>Največja možna škoda 200 mio €</i>	<i>Pozavarovanje 198 mio €</i>
	<i>Škoda – obveznost zavarovalnice</i>	<i>Neto obveznost zavarovalnice</i>	<i>Obveznost pozavarovalnice</i>
<i>Dogodek A</i>	<i>50 mio €</i>	<i>2 mio €</i>	<i>48 mio €</i>
<i>Dogodek B</i>	<i>150 mio €</i>	<i>2 mio €</i>	<i>148 mio €</i>
<i>Dogodek C</i>	<i>1 mio €</i>	<i>1 mio €</i>	<i>0</i>

Zavarovalnica je izračunala, da je njena največja izpostavljenost za nevarnost viharja 200 milijonov evrov. Ker je njen samopridržaj po dogodku deset milijonov evrov, je za razliko 198 milijonov evrov kupila pozavarovalno kritje. V tekočem poslovnem letu so njen portfelj prizadeli trije viharji in skupno povzročili za 201 milijon evrov škod. Iz tabele je razvidno, da je neto obveznost zavarovalnice za vse tri dogodke 5 milijone evrov, obveznost pozavarovalnice pa 156 milijonov evrov.

Skupna škoda vseh treh naravnih nesreč ne bi smela močno vplivati na poslovanje zavarovalnice.

Definicijo in namen pozavarovanja smo spoznali že v tretjem poglavju, zato ju na tem mestu ne bomo ponavljali. Bolj se bomo osredotočili na vpliv pozavarovanja na zavarovatelja ter na predstavitev različnih vrst pozavarovanja.

7.1 VPLIV POZAVAROVANJA

Pozavarovatelj omogoča zavarovatelju, da nudi boljše storitev svojemu zavarovancu. Pri tem pa lahko ločimo dve vrsti ugodnosti vpliva pozavarovanja na zavarovatelja. V prvo skupino sodijo pozitivni vplivi, ki jih ima pozavarovanje na zavarovatelja, v drugo pa cilji, ki jih neposredni zavarovatelj lahko izpolni s pomočjo različnih oblik pozavarovanja.

Vplivi, ki jih ima pozavarovatelj na neposrednega zavarovatelja:

- Zniža možnost uničenja zavarovatelja zaradi prevzemanja katastrofalnih rizikov. Pozavarovatelj torej prevzema del rizika zavarovatelja iz naslova zavarovanja posamičnih velikih rizikov ter kumulacije škod iz malih rizikov, ki pa izvirajo iz istega škodnega dogodka.
- Stabilizira bilanco zavarovatelja s prevzemanjem dela rizika naključnega nihanja, rizika sprememb in rizika napak.
- Izboljša uravnoveženost portfelja zavarovatelja s kritjem višjih zavarovalnih vsot in bolj izpostavljenih rizikov.
- S sprejemanjem sorazmernega (proporcionalnega) dela rizikov in z zagotavljanjem dela potrebnih rezerv poveča sposobnost (kapaciteto) zavarovatelja.
- Poveča količino razpoložljivega kapitala zavarovatelja s sprostitev kapitala, ki je bil zaseden za namen kritja rizikov.

- Zvišuje učinkovitost poslovanja zavarovalca z zagotavljanjem velikega števila storitev, denimo:
 - zbiranje in predstavitev podatkov glede rizikov iz virov širom po svetu,
 - ocenitev posebnih rizikov,
 - svetovanje pri preprečevanju škod,
 - pomoč pri reševanju škod,
 - izvajanje aktuarskega dela,
 - izobraževanje kadra neposrednega zavarovalca,
 - pomoč zavarovalcu pri naložbah kapitala, pridobivanju upravljalkega kadra, iskanju poslovnih partnerjev, izvajanju združevanj itd.

Zavarovalec ima cilje, ki jih lahko doseže tudi s pomočjo različnih oblik pozavarovanja.

- S pomočjo **fakultativnega pozavarovanja** (*facultative reinsurance*) lahko neposredni zavarovalec:
 - zmanjša svoje obveznosti pri zelo velikih posameznih rizikih, kot so velike tovarne, trgovinski kompleksi ipd.;
 - zaščititi svojo lastnino oz. sebe pred visokimi škodami iz naslova zavarovanja odgovornosti, kjer je škoda vnaprej težko ocenljiva (denimo pri zavarovanju proizvajalčeve odgovornosti).
- S pomočjo **neporacionalnega pogodbenega pozavarovanja** (*non proportional treaty reinsurance*) zavarovalec:
 - krije katastrofalne rizike, kot so toča, vihar, potres, poplava, pa tudi letalske ali pomorske nezgode.
- S pomočjo **poracionalnega pogodbenega pozavarovanja** (*proportional treaty reinsurance*) se zavarovalec:
 - zaščititi pred večjimi odstopanji v škodnem dogajanju celotnega portfelja (zaradi denimo rizika naključnega nihanja, rizika sprememb zaradi ekonomskih ciklov ali nove zakonodaje ali socialnih sprememb).
- S pomočjo **finančnega pozavarovanja** (*financial reinsurance*) si zavarovalec:
 - pridobi kritje za posamične rizike ali portfelj, ki ga je težko zavarovati ali je obrobno zavarovaljiv za zagotovitev likvidnosti ali prihodka. Večina škod se izravna na dolgi ali srednji rok na podlagi skupnega poslovanja zavarovalca in pozavarovalca. To zavarovanje se ne sklepa na letni osnovi.

Namen pozavarovanja ni:

- **omogočiti zavarovalcu, da zavaruje »slabe« rizike.** Zavarovalec mora prevzemati rizike, ki mu omogočajo ustvarjenje dobička. T. i. slabi riziki poslabšajo stabilnost zavarovalca in zaupanje njegovih pozavarovalcev;
- **zaščititi zavarovalca pred posledicami uporabe neustreznih premijskih stopenj ali pogojev zavarovanja.** Pozavarovanje ni nadomestilo za slabo poslovanje in ne more spremeniti nedobičkonosnega posla v dobičkonosnega. Poslovanje zavarovalca mora biti usmerjeno v dobičkonosnost, sicer ga je nemogoče pozavarovati;
- **omogočiti zavarovalcu, da zadrži dobre rizike in se slabih reši.** Pozavarovalec želi sodelovati tako v dobrem kot v slabem portfelju zavarovalca;
- **omogočiti zavarovalcu sprejemati rizike, ki jih drugače pozavarovalec ne bi sprejemal.**

7.2 VRSTE POZAVAROVANJA

Pozavarovanje lahko delimo glede na količino rizikov, sprejeto s pozavarovanjem (fakultativno oz. posamično in pogodbeno oz. obligatno).

Glede na vrste pozavarovanja lahko poznamo proporcionalna in neproporcionalna pozavarovanja.

Bellerose (1998) v svojem delu pozavarovanja loči na naslednji način.

Tabela 6: Vrste pozavarovanja

FAKULTATIVNO (FACULTATIVE)	POGODBENO (TREATY)
Proporcionalno (<i>proportional</i>)	Proporcionalno (<i>proportional</i>) Kvotno (<i>Quota share</i>) Vsotno presežkovno (<i>Surplus</i>) Fakultativno obligatno (<i>Fac oblig</i>)
Neproporcionalno (<i>non-proportional</i>) Škodno presežkovno (<i>Excess of loss</i>) Pozavarovanje škodnega rezultata (<i>Stop loss</i>)	Neproporcionalno (<i>non-proportional</i>) Škodno presežkovno po dogodku (<i>Event excess of loss</i>) Škodno presežkovno po riziku (<i>Risk excess of loss</i>) Škodno presežkovno za katastrofe (<i>Catastrophe excess of loss</i> oz. <i>CAT excess of loss</i>) Pozavarovanje škodnega rezultata (<i>Stop loss</i>)

Vir: Bellerose, 1998, 5

7.2.1 Fakultativno pozavarovanje

Fakultativno pozavarovanje je najstarejša oblika pozavarovanja. Zavarovatelj sam odloča, kateri rizik bo posredoval v pozavarovanje. Pozavarovatelj se od primera do primera odloča, ali bo posamezni rizik sprejel v pozavarovanje in za vsak posamezni primer določi pogoje (po)zavarovanja in (po)zavarovalno premijo. Pozavarovanje se običajno ureja za posamični rizik (tovarna, ena lokacija).

Zavarovatelj je dolžan pozavarovatelju predložiti vse podatke, potrebne za sprejem odločitve o sprejemu v pozavarovalno kritje ter za določitev deleža, v katerem bo sprejel ponujeni rizik. Pozavarovatelj včasih ne sprejme celotnega rizika oziroma ga sprejme le delno. V takem primeru je potrebno pozavarovalno zaščito poiskati še pri drugem pozavarovatelju.

Zavarovateljeva odločitev glede potrebe po fakultativnem pozavarovanju najpogosteje temelji na enem od naslednjih dejstev:

- zavarovalna vsota (ali PML) presega limit kritja pozavarovalne pogodbe,
- rizik je izključen iz pozavarovalne pogodbe (gre za specifičen rizik, ki ga je potrebno ločeno obdelati in je torej izključen iz običajne pozavarovalne pogodbe),
- pri zelo velikih rizikih se na ta način omejuje izpostavljenost zavarovatelja in pogodbenega pozavarovatelja,
- pri nevarnosti akumulacije rizika na področjih, kjer ima zavarovatelj sklenjenih veliko zavarovanj,
- pri novih vrstah zavarovanj, kjer število sklenjenih polic ne upravičuje sklenitve pozavarovalne pogodbe,
- posamezna zavarovalna vrsta z odločitvijo zavarovatelja ali pozavarovatelja ni pozavarovana s pozavarovalno pogodbo.

Tabela 7: Prednosti in pomanjkljivosti fakultativnega pozavarovanja

Prednosti	Pomanjkljivosti
• pozavarovanje je sklenjeno le za posamezen posel; gre torej za manjši odliv premije v pozavarovanje, • za vsak posamezen primer je na razpolago strokovna podpora pozavarovatelja, • pozavarovatelj ima boljši pregled nad riziki, ki jih v zavarovanje sprejema zavarovatelj, • rizik se bolje razprši, saj pri velikih rizikih sodeluje več pozavarovateljev.	• zamudnost, saj je potrebno vsak rizik posamezno prijaviti v pozavarovanje ter čakati na odgovor pozavarovatelja; ta mora namreč sprejeti odločitev o prevzemu rizika ter ga v primeru delnega prevzema posredovati še drugim pozavarovateljem, • velik obseg dela zaradi sporočanja vseh podatkov, ki lahko vplivajo na odločitev pozavarovatelja, • cena in pogoji zavarovanja niso znani vnaprej, običajno pa je premija zavarovanja višja, • pozavarovalne provizije so nižje kot pri pogodbenem (proporcionalnem) pozavarovanju.

Vir: Lasten

7.2.2 Pogodbeno pozavarovanje

Osnovna razlika med pogodbenim in fakultativnim pozavarovanjem je v tem, da se pri fakultativnem pozavarovanju vsak posamezni rizik prijavi pozavarovatelju, pri pogodbenem pozavarovanju pa se s pozavarovateljem sklene pozavarovalna pogodba, s katero je pozavarovana celotna zavarovalna vrsta ali njen del. Pogodbeno pozavarovanje se imenuje tudi obligatno pozavarovanje.

Poznamo dve osnovni obliki pozavarovalnih pogodb. To so proporcionalne in neproporcionalne pozavarovalne pogodbe.

Tabela 8: Pregled pogodbenih pozavarovanj

Proporcionalna pozavarovanja	Neproporcionalna pozavarovanja
- kvotna pozavarovanja (<i>quota share reinsurance</i>) - vsotnopresežkovna pozavarovanja oziroma vsotnoekscedentna pozavarovanja (<i>surplus reinsurance</i>) - kombinacije obeh zgornjih načinov.	- škodnopresežkovna pozavarovanja (<i>excess of loss reinsurance – X/L</i>) - za posamezni riziko (<i>per risk</i>) - za kumuliranje rizikov v enem dogodku (<i>per event</i>) ali katastrofi (<i>catastrophe cover – CAT X/L</i>) - pozavarovanje letnega presežka škod (<i>stop loss reinsurance</i>) (Pavliha in Simoniti, 2007, 323–324).

Vir: Lasten

Pozavarovalna pogodba vsebuje vsaj naslednje elemente:

- pozavarovane zavarovalne vrste,
- geografsko področje kritja,
- tip pozavarovalne pogodbe,
- višino kritja pozavarovalne pogodbe,
- provizijo za zavarovatelja,
- delitev pozitivnega pozavarovalnega rezultata (*profit commission*),
- pozavarovalno premijo oziroma način njene določitve,
- obnove pozavarovalne pogodbe v primeru škode (*reinstatement*),
- izključitev iz kritja,
- pogoje prekinitve pozavarovalne pogodbe,
- trajanje pozavarovalne pogodbe,
- nazive pozavarovateljev ter njihove deleže.

Tabela 9: Prednosti in pomanjkljivosti pogodbenega pozavarovanja

Prednosti	Pomanjkljivosti
- vnaprej znani pogoji pozavarovanja za celotno zavarovalno vrsto ali njen del; - ni potrebno vsakokratno sporočanje podatkov pozavarovatelju; - pozavarovalna pogodba omogoča hitrejše delo; - višje provizije zavarovatelju s strani pozavarovatelja.	- zavarovatelj ne more izbirati rizikov, namenjenih pozavarovanju oziroma lahko to opravlja le delno (npr. z oceno PML); - večji odliv premije kot pri fakultativnem pozavarovanju.

Vir: Lasten

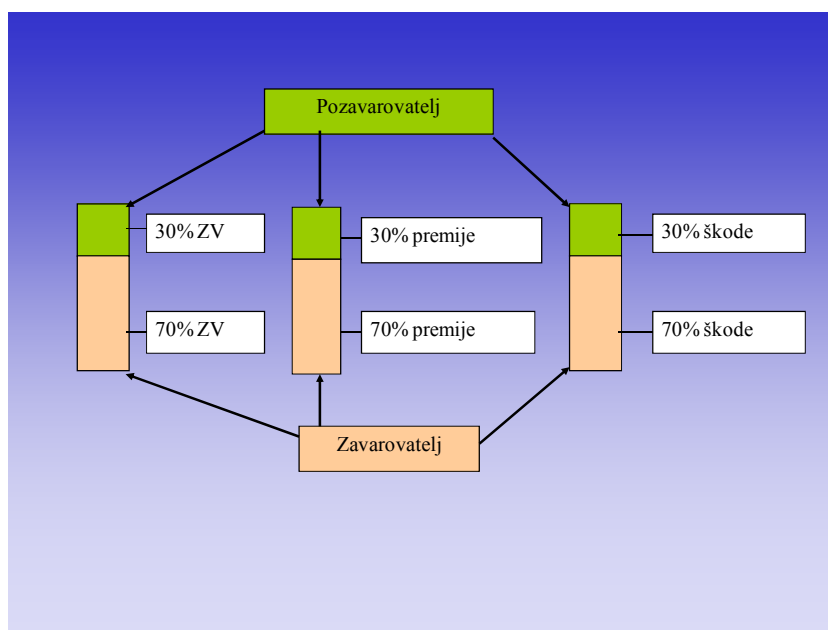
7.2.3 Kvotno pozavarovanje

Pri kvotnem pozavarovanju pozavarovatelj pozavaruje dogovorjeni delež (kvoto) vseh zavarovalnih polic, ki jih sklene zavarovatelj v zavarovalnih vrstah, katerih kvotno pozavarovanje je bilo dogovorjeno v pozavarovalni pogodbi. Ta delež določa, kolikšni del zavarovalne vsote, premije in škod si delita zavarovatelj in pozavarovatelj. Delež je izražen v odstotkih (%).

Primer:

Če npr. govorimo o 30-odstotni kvotni pogodbi, s tem mislimo, da je delež pozavarovatelja 30 %, delež zavarovatelja, (cedenta) pa 70 %.

		Delež zavarovatelja 70%	Delež pozavarovatelja: 30%
Zavarovalna vsota:	1.000.000 EUR	700.000 EUR	300.000 EUR
Zavarovalna premija:	2.000 EUR	1.400 EUR	600 EUR
Škoda:	600.000 EUR	420.000 EUR	180.000 EUR

Slika 12: Kvotno pozavarovanje
Vir: Lasten

V pozavarovalni pogodbi je določen tudi skupni znesek škod, ki jih lahko zavarovatelj zahteva od pozavarovatelja. Cilj je zaščita pozavarovatelja pred pozavarovanjem zelo slabega portfelja zavarovatelja.

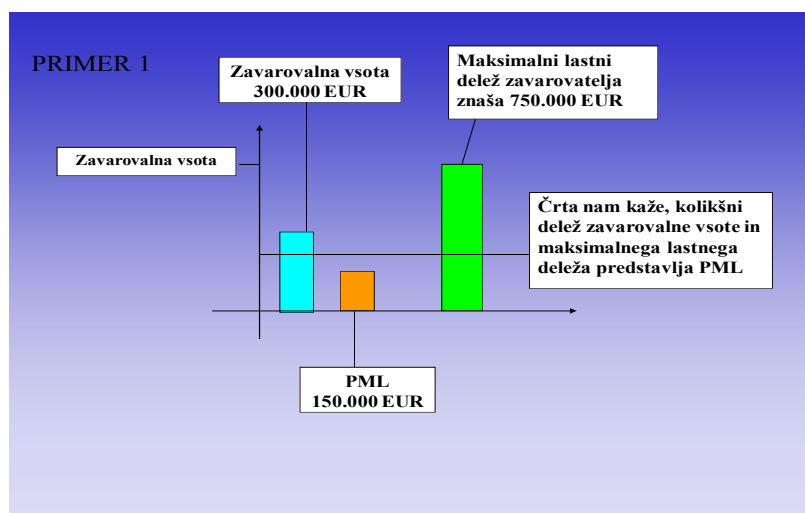
Delež rizikov, ki ga zadrži zavarovatelj (cedent), se imenuje neto pridržaj (*net retention*), skupni delež zavarovatelja in kvotnega pozavarovatelja pa bruto ali kosmati pridržaj (*gross retention*).

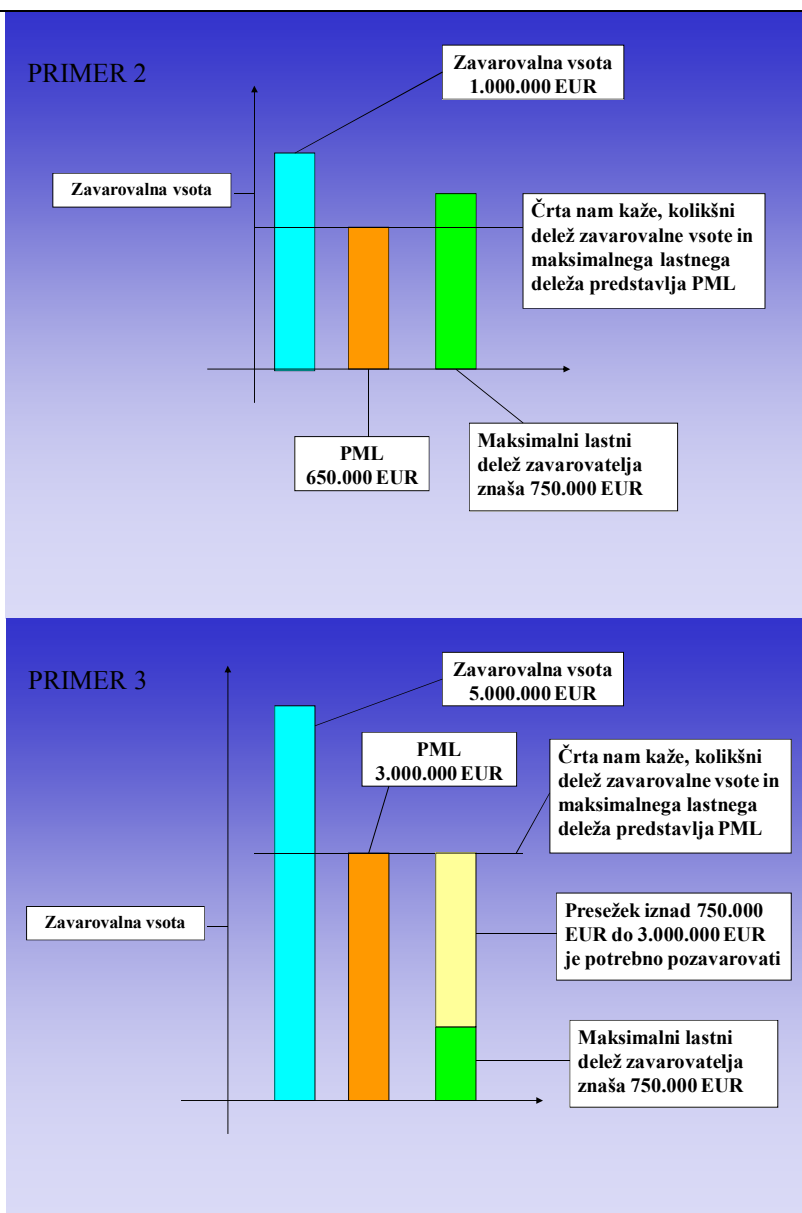
Tabela 10: Prednosti in pomanjkljivosti kvotnega pozavarovanja

Prednosti	Pomanjkljivosti
• enostavnost administriranja; • avtomatična pozavarovalna zaščita; • razpršenost in uravnoteženost poslovanja; • večja izravnava rezultata; • visoka provizija za zavarovatelja; • zelo primeren za nove, neizkušene zavarovalne družbe ali za poslovanje v novih zavarovalnih vrstah, kjer obstaja večja možnost naključnih nihanj v rezultatih.	• zavarovatelj ne more izbirati, kateri rizik bo pozavaroval in katerega ne, saj so pozavarovane vse sklenjene zavarovalne police, tako tiste z visoko zavarovalno vsoto kot tiste, ki za zavarovatelja predstavljajo majhen riziko; • nehomogen portfelj, saj zavarovatelj prevzema delež rizika ne glede na njegovo velikost, kar pomeni slabo zaščito pred velikimi škodami; • večji odliv zavarovalne premije; • ni možno spreminjati deleža pozavarovatelja med pogodbenim letom; • višina rizika, ki jo zadrži zavarovatelj, ni homogena.

Vir: Lasten

7.2.4 Vsotnopresežkovno oz. ekscedentno pozavarovanje

Primer:

Slika 13: Primeri vsotnopresežkovnega pozavarovanja
Vir: lasten

V zgornjih treh primerih je maksimalni lastni delež zavarovalnega določen pri 750.000 €. V kolikor PML ne preseže maksimalnega lastnega deleža zavarovalnega, tudi če je zavarovalna vsota višja od tega deleža, zavarovalni rizika ne pozavaruje. Ko PML preseže maksimalni lastni delež zavarovalnega, zavarovalni rizik plasira v pozavarovanje (primer št. 3).

Pri vsotnopresežkovnem pozavarovanju, ki ga v praksi imenujemo tudi *ekscedentno pozavarovanje*, pozavarovalni ne pozavaruje vseh zavarovalnih polic, ki jih sklenu zavarovalnica. Zavarovalni zase obdrži vsa zavarovanja do določene vsote (retencija zavarovalnice), ki jo predstavlja zavarovalna vsota ali ocena PML. Ta vsota se določi različno za različne zavarovalne vrste.

Pozavarovalni je dolžan sprejeti vse rizike nad maksimalnim lastnim deležem zavarovalnega. V pozavarovalni pogodbi je določen tudi limit oziroma najvišja vsota, do katere pozavarovalni avtomatično sprejema vse rizike. Določena je običajno z mnogokratnikom maksimalnega lastnega deleža zavarovalnega, t. i. linijo (npr. 20-kratnik ipd.).

Ekscedentna pogodba omogoča zavarovalniku povečati svojo kapaciteto prevzemanja velikih rizikov in s tem višjo fleksibilnost na zavarovalnem tržišču.

Delež delitve zavarovalne vsote, premije in škod se določa za vsak posamezni rizik posebej na podlagi zavarovalne vsote ali ocene PML in lastnega deleža po pogodbi.

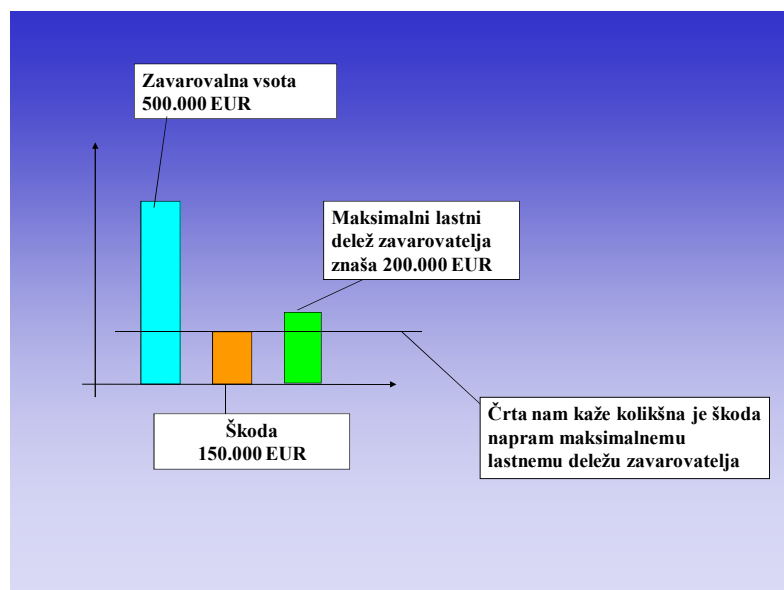
Tabela 11: Prednosti in pomanjkljivosti vsotnopresežkovnega pozavarovanja

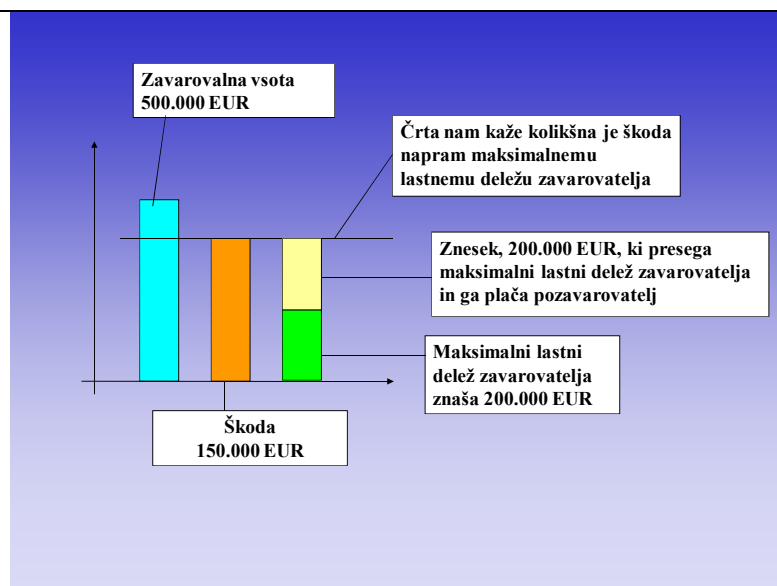
Prednosti	Pomanjkljivosti
- najboljši način za uravnovešanje portfelja zavarovalnika, saj se slednji od primera do primera odloča o zadržanju oziroma pozavarovanju rizika, pozavarujejo se le riziki nad lastnim deležem pozavarovalnika; - zavarovalnik lahko zadrži vse majhne rizike, kar ji je pri kvotnem zavarovanju onemogočeno; - zavarovalnikov portfelj je stabilnejši, saj zadrži večjo količino malih rizikov; - ker zavarovalnik lahko zadrži večji delež »dobrih rizikov« in pozavaruje večino »slabih«, je rezultat pri takem pozavarovanju lahko bolj ugoden za zavarovalnika.	- veliko administracije; - zahtevna administracija; - pozavarovalnik lahko prevzame veliko količino slabih rizikov; - pozavarovalna pogodba ima lahko zelo različen škodni rezultat; - nekaterih rizikov ni možno zavarovati (izključitve iz pozavarovalne pogodbe) in je še vedno potrebna uporaba fakultativnega pozavarovanja.

Vir: Lasten

7.2.5 Škodnopresežkovno oz. pozavarovanje XL

Primer:

Slika 14: Primera škodnopresežkovnega pozavarovanja
Vir: lasten

V zgornjih dveh primerih je maksimalni lastni delež zavarovaltelja določen pri 200.000 €. V kolikor škoda ne preseže maksimalnega lastnega deleža zavarovaltelja – tudi če je zavarovalna vsota višja od tega deleža, zavarovatelj rizika ne pozavaruje. Zavarovatelj plasira v pozavarovanje vse rizike, ki presegajo maksimalni lastni delež zavarovaltelja (primer št. 2).

Namen tega pozavarovanja je zaščititi zavarovaltelja pred velikimi škodami, pred množičnimi škodami in pred negativnim škodnim rezultatom. V zavarovalni pogodbi je določen maksimalni lastni delež zavarovaltelja (*priority*), ki ima podobno vlogo kot odbitna franšiza, kar pomeni, da v njeni višini krije zavarovatelj vse škode sam. Nad tem zneskom krije škode pozavarovatelj. Pri ekscedentnem (vsotnopresežkovnem) pozavarovanju pozavarovatelj sodeluje v vsaki škodi, pri škodnopresežkovnem pozavarovanju pa le v škodah, ki presegajo maksimalni lastni delež zavarovaltelja.

Ker gre za neporocionalno pozavarovanje, se rizik in premija ne delita v enakem deležu. Običajno zavarovatelj pozavarovatelju plača pozavarovalno premijo, ki jo določi pozavarovatelj. Pozavarovalna premija (minimalna depozitna premija – MDP) se določi in plača na začetku leta (ali v obrokih). Konec leta se naredi obračun premije na podlagi obračunske premijske stopnje.

Pozavarovalne pogodbe so strukturirane v slojih, t. i. *layerjih*.

Osnovna značilnost škodnopresežkovnih pogodb so obnove zavarovalnega kritja, t. i. *reinstatements*. Po vsaki škodi, ki prizadene posamezni sloj (*layer*) pozavarovalne pogodbe, mora zavarovatelj za nadaljevanje pozavarovalnega kritja kupiti obnovo zavarovanja (*reinstatement*). Premija je običajno minimalna depozitna premija (MDP). V primeru, da škoda ne prizadene celotnega sloja (*layerja*), se obnovitvena premija plača v razmerju, določenem glede na delež, ki ga škoda predstavlja v sloju (*layerju*).

Primer:

MDP znaša 100.000 €, sloj 500.000 € iznad 200.000 €. Škoda pa znaša 600.000 €.

- Prvih 200.000 € nosi zavarovatelj sam,
- nadaljnjih 400.000 € nosi pozavarovatelj,
- layer je prizadet v višini 400.000 €, do 500.000 € ostane še 100.000 €,
- v deležu prizadetega layerja škoda znaša 80 %,
- obnovitvena premija je v višini 80 % od MDP (80 % od 100.000 €), kar znaša 80.000 €.

Tabela 12: Prednosti in pomanjkljivosti škodnopresežkovnega pozavarovanja

Prednosti	Pomanjkljivosti
• nižji stroški pozavarovanja kot pri ekscedentnem (vsotnopresežkovnem) pozavarovanju; • manj zahtevna tehnologija in administrativni postopki izvajanja pozavarovanja; • možno je planirati obseg pozavarovalne premije; • možnost preprečitve velikih škod, ki lahko močno prizadenejo škodni rezultat zavarovatelja; • boljši denarni tok (<i>cash flow</i>) zavarovatelja.	• zavarovatelj plača vse škode do maksimalnega lastnega deleža; • v primeru majhnega števila možnih obnov (reinstatements) lahko pride do pomanjkanja zavarovalnega kritja med letom; • ni provizije s strani pozavarovatelja; • majhen vpliv na solventnost in zahtevani kapital.

Vir: Lasten

Škodnopresežkovno pozavarovanje je lahko dano po riziku, po dogodku ali za kumulacijo škod v časovnem obdobju (zaščita škodnega rezultata).

Pri škodnopresežkovnem pozavarovanju »po dogodku« so krite vse škode, ki izhajajo iz enega škodnega dogodka in presegajo maksimalni lastni delež zavarovatelja. Posamezna škoda je lahko nižja od maksimalnega lastnega deleža zavarovatelja, vsota škod pa ga mora presegati.

Pri škodnopresežkovnem pozavarovanju »po riziku« so krite vse posamične škode, ki presegajo maksimalni lastni delež zavarovatelja. Posamezna škoda mora biti višja od maksimalnega lastnega deleža zavarovatelja.

Pri zavarovanju škodnega rezultata zavarovatelj sklene s pozavarovateljem tako pozavarovalno pogodbo, s katero se zaščiti pred prekomerno rastjo škodnega rezultata.

Škodnopresežkovno pozavarovanje po riziku

1. Splošno

Glede na to, da si zavarovatelj pri proporcionalni pozavarovalni pogodbi določi relativno visok lastni delež, ki v osnovi krije večino njegovih majhnih in srednjih rizikov, si običajno uredi škodno presežkovno pozavarovanje na »per risk« osnovi. To pozavarovanje je dopolnilno pozavarovalno kritje vsotnopresežkovnemu pozavarovanju.

Primer:

Zavarovalnica ima sklenjenih več zavarovalnih polic, iz katerih izhaja izpostavljenost, kot je opisano v nadaljevanju.

Tabela 13: Risk profile

<i>Število objektov zavarovanja (rizikov)</i>	<i>Lastni delež (retencija) po riziku v €</i>	<i>Akumulacija v €</i>
1.050	10.000	10.500.000
2.300	25.000	57.500.000
1.222	50.000	61.100.000
588	90.000	52.200.000
150	100.000	15.000.000
100	100.000	10.000.000
60	100.000	6.000.000
40	100.000	4.000.000
20	100.000	2.000.000
10	100.000	1.000.000
5	100.000	500.000
1	100.000	100.000
Celotna akumulacija: 219,900.000		

Vir: Bellerose, 1998, 93

Ne glede na to, da je pozavarovančeva retencija (retencija neposrednega pozavarovatelja) največ 100.000 € po posameznem riziku, želi sam nositi le 50.000 €. Tako sklene pozavarovanje na »per risk« osnovi s kritjem 50.000 € iznad 50.000 € po posameznem riziku.

Posebnosti, ki si jih velja zapomniti pri škodnopresežkovnem pozavarovanju katastrofalnih nevarnosti, so naslednje.

1. Prednosti

- Dobra alternativa proporcionalnemu pozavarovanju, predvsem v primeru, ko je proporcionalno pozavarovalno zaščito težko dobiti ali je predraga,
- običajno nižja cena pozavarovanja kot pri proporcionalnem pozavarovanju.

2. Slabosti

- pozavarovanec plača vse škode v višini odbitne franšize,
- težave v primeru nezadostnega števila obnovitev pozavarovalnega kritja (»reinstatements«),
- pozavarovalna premija je podana »neto«, kar pomeni, da pozavarovatelj običajno ne prizna operativnih stroškov in provizije.

3. Odbitna franšiza

Odbitna franšiza je višina zelene retencije pozavarovanca.

4. Premija

Pozavarovalna premija je določena v odstotku od premije, ki je zavarovatelju vplačana za pozavarovano zavarovalno vrsto.

V našem primeru je premija določena v absolutnem znesku (kot MDP) s poračunom premije, ki se opravi vsako trimesečje ali polletje. Poracun se izvrši z uporabo premijske stopnje, obračunane od neto premije zavarovalne vrste, ki je pozavarovana.

5. Obnova (reinstatement)

V primeru plačila škode po pozavarovalni pogodbi se pozavarovalno kritje zmanjša za izplačani znesek. Četudi ni pričakovati, da bi se lahko zgodilo več katastrofalnih škod na leto, se je potrebno dogovoriti o načinu obnovitve zavarovalnega kritja po izplačilu škode. Običajno pozavarovalna pogodba predvideva možnost en- ali dvakratne obnove pozavarovalnega kritja z doplačilom pozavarovalne premije.

V našem primeru je obnovev za posamezni sloj možna pod naslednjimi pogoji:

- 1. sloj – ena brezplačna obnovev in ena obnovev s 100-odstotnim doplačilom premije v sorazmerju z zneskom (izplačane) škode.
- 2. sloj – ena obnovev s 100-odstotnim doplačilom premije v sorazmerju z zneskom (izplačane) škode.

Škodnopresežkovno pozavarovanje katastrof

1. Splošno

Zavarovanje katastrofe štiti pozavarovanca pred nevarnostjo akumulacije škod v primeru katastrofalnega dogodka, npr. viharja ipd., ki bi uničil veliko število objektov zavarovanja (posamičnih rizikov). Zavarovatelj ima lahko pravilno ocenjen delež v posameznem objektu – riziku na določenem območju, ko pa sešteje vse rizike skupaj, njegova izpostavljenost presega njegove zmožnosti.

Primer:

Zavarovalnica ima sklenjenih več zavarovalnih polic, iz katerih izhaja izpostavljenost, kot je opisano v nadaljevanju.

Tabela 14: Risk profile

<i>Število objektov zavarovanja (rizikov)</i>	<i>Lastni delež (retencija) po riziku v €</i>	<i>Akumulacija v €</i>
1.050	10.000	10,500.000
2.300	25.000	57,500.000
1.222	50.000	61,100.000
588	90.000	52,200.000
150	100.000	15,000.000
100	100.000	10,000.000
60	100.000	6,000.000
40	100.000	4,000.000
20	100.000	2,000.000
10	100.000	1,000.000
5	100.000	500.000
1	100.000	100.000
<i>Celotna akumulacija: 219,900.000</i>		

Vir: Bellerose, 1998, 93

Ne glede na to, da je pozavarovančeva retencija največ 100.000 € po posameznem riziku, je iz tabele jasno vidna njegova izpostavljenost v primeru katastrofalnega dogodka, ki bi prizadel večje število zavarovanih rizikov.

Posebnosti, ki si jih velja zapomniti pri škodnopresežkovnem pozavarovanju katastrofalnih nevarnosti, so opisane v nadaljevanju.

1. Izpostavljenost

Višina kritja, ki jo pozavarovanec potrebuje, je odvisna od tržnih razmer (kolikšna možnost pozavarovanja je možna po kolikšni ceni – sposobnost tržišča oz. »market capacity«) in pozavarovančeve ocene svoje skupne izpostavljenosti. Izračun slednje je prvi in najpomembnejši korak pri ureditvi primerne pozavarovalne zaščite nevarnosti katastrofe. Šele po izvršitvi izračuna je možno oceniti, kolikšni del naše izpostavljenosti bi prizadela večja naravna nesreča (naravna katastrofa).

2. Limiti kritja

Limiti kritja pozavarovalne pogodbe so običajno določeni v slojih (»layers«) do limita kritja, ki ga pozavarovanec želi.

V našem primeru so sloji določeni:

- 1. sloj – pozavarovan je požar na osnovi posameznega rizika (»per risk basis«) za premoženjska zavarovanja (stanovanjsko zavarovanje, civil in industrija, vključno z vsebino – opremo), ki jih zavarovatelj (pozavarovanec) sklepa neposredno za lasten neto prihodek (»net retained income«) iz naslova zavarovalne premije. Pozavarovan je znesek 500.000 € po škodnem dogodku in po posameznem riziku iznad 500.000 €.
- 2. sloj – pozavarovan je požar na osnovi posameznega rizika (»per risk basis«) za premoženjska zavarovanja (stanovanjsko zavarovanje, civil in industrija, vključno z vsebino – opremo), PML- napaka glede požara na osnovi ocene posameznega rizika in katastrofalno kritje, ki ga zavarovatelj (pozavarovanec) sklepa neposredno za lasten neto prihodek (»net retained income«) iz naslova zavarovalne premije. Pozavarovan je znesek 5,000.000 € po škodnem dogodku in po posameznem riziku in/ali seriji škod, ki izhajajo iz enega škodnega dogodka, višjega od 1,000.000 €.
- 3. sloj – pozavarovano je kritje katastrofalnih nevarnosti, ki jih zavarovatelj (pozavarovanec) sklepa neposredno za lasten neto prihodek (»net retained income«) iz naslova zavarovalne premije. Pozavarovan je znesek 4,000.000 € po škodnem dogodku in po posameznem riziku in/ali seriji škod, ki izhajajo iz enega škodnega dogodka iznad iznad 6,000.000 €.

Skupno kritje je torej 9,500.000 € iznad 500.000 €.

3. Odbitna franšiza

Odbitna franšiza je običajno nekajkratnik pozavarovančeve retencije po upoštevanju drugih sklenjenih pozavarovalni pogodb (pozavarovanje po ekscedenčnih pogodbah ipd.).

Če bi bila na primer naša retencija 100.000 € in je franšiza po prvem sloju 500.000 €, bi se moralo zgoditi več kot 5 škod kumulativno, da bi lahko pričakovali plačilo pozavarovalnine od pozavarovatelja.

Pozavarovalna kritja katastrof pa se ne uporabljajo vedno le za pozavarovanje v primeru naravnih nesreč. Običajno je tudi pri pozavarovanju nezgodnih zavarovanj. Tudi v tem primeru lahko namreč pride do kumuliranja škod.

Primer:

Kot primer lahko vzamemo potnike v letalu. V letalski nesreči lahko umre 300 potnikov s sklenjenim nezgodnim zavarovanjem, po katerem mora zavarovatelj v primeru smrti izplačati 100.000 €. V konkretnem primeru bi bila izpostavljenost zavarovatelja 30,000.000 €.

Odbitna franšiza je določena podobno kot za naravne nevarnosti, in sicer se pozavarovalnino izplača le v primeru, ko znesek zavarovalnin, ki izhajajo iz enega škodnega dogodka, presega v polici določeno odbitno franšizo.

4. Premija

Pozavarovalna premija je določena v odstotku od premije, ki je zavarovatelju vplačana za pozavarovano zavarovalno vrsto. Premija za višje sloje je včasih določena v fiksnem znesku in ne v odstotku od zavarovalne premije.

Pozavarovatelj lahko pri določanju premije uporabi dve načeli.

- a) **Premijska stopnja po zavarovalni vrsti** (»rate on line«): pozavarovalna premija je določena v razmerju od limita pozavarovalne zaščite.

Primer

Pričakovana pozavarovalna premija znaša 37.500 € (običajno je to MDP – minimalna in depozitna premija), pozavarovalni limit pa 750.000 €. Torej znaša pozavarovalna premija 5 % od limita kritja oziroma 5 % od zavarovalne vrste.

- b) **Plačilo, obračunano »za nazaj«** (»pay-back«): je obratna metoda od prejšnje. V prejšnjem primeru je bilo ugotovljeno, da znaša premijska stopnja 5 %. Torej bo v primeru popolne škode (totalke) za poplačilo nastale škode potrebnih 20 let (brez upoštevanja raznih provizij ipd.). V primeru uporabe premijske stopnje 0,2 % se tako pričakuje poplačilo totalke v 500 letih, kar pomeni, da je pričakovana možnost totalke zelo majhna.

V našem primeru je premija določena v absolutnem znesku (kot MDP) s poračunom premije, ki se izvrši vsako tromesečje ali polletje. Poracun se izvrši z uporabo premijske stopnje, ki je obračunana od neto premije zavarovalne vrste, ki je pozavarovana.

5. Obnova (reinstatement)

V primeru plačila škode po pozavarovalni pogodbi se pozavarovalno kritje zmanjša za izplačani znesek. Četudi ni pričakovati, da bi se lahko zgodilo več katastrofalnih škod na leto, je potrebno dogovoriti način obnove zavarovalnega kritja po izplačilu škode. Običajno pozavarovalna pogodba predvideva možnost en- ali dvakratne obnove pozavarovalnega kritja z doplačilom pozavarovalne premije.

V našem primeru je obnovev za posamezni sloj možna pod naslednjimi pogoji:

- 1. sloj – ena brezplačna obnovev in ena obnovev s 100-odstotnim doplačilom premije v sorazmerju z zneskom (izplačane) škode.
- 2. sloj – ena obnovev s 100-odstotnim doplačilom premije v sorazmerju z zneskom (izplačane) škode.
- 3. sloj – ena obnovev s 100-odstotnim doplačilom premije v sorazmerju z zneskom (izplačane) škode.

7.2.6 Pozavarovanje letnega presežka škod oziroma pozavarovanje škodnega rezultata – pozavarovanje stop loss

Ta oblika pozavarovanja je namenjena neposrednemu zavarovatelju, ki potrebuje zaščito proti nihanju škodnega rezultata določene zavarovalne vrste. Pozavarovatelj krije del škodnega rezultata, ki presega dogovorjeni delež (franšizo) neposrednega zavarovatelja. Franšiza je izražena kot delež letne premije ali kot fiksni znesek. Nepomembno je, ali je ta dogovorjeni delež presežen z eno samo škodo ali z akumulacijo več manjših.

Namen pozavarovanja stop loss ni razbremeniti pozavarovatelja vseh rizikov. Zato pozavarovatelj zahteva od neposrednega pozavarovatelja, da nosi tehnične škode (škode + stroški > premije), preden začne pozavarovatelj plačevati škode.

Pozavarovanje stop loss je najbolj celostna oblika pozavarovalne zaščite, ki pa jo pozavarovatelji le redko tržijo.

Razlogi za tako zadržanost so:

- velik del rizika se prenese na pozavarovatelja, ta pa ima omejen vpliv na nadzor izpostavljenosti,
- pozavarovatelju se znižuje volumen premije,
- potrebnih je ogromno podatkov o portfelju in škodah,
- obstaja možnost manipulacije s strani cedenta (neposrednega pozavarovatelja),
- preglednost zavarovanja postaja z internacionalizacijo posla vedno slabša.

Ta vrsta pozavarovanja se najpogosteje uporablja za pozavarovanje zavarovanja posevkov in živali.

Težave za cedenta lahko nastanejo v primeru, da škode presežejo limit pozavarovanja in je z njimi spet obremenjen cedent. Vendar se ta težava lahko pojavi tudi pri drugih oblikah pozavarovanja, če je obveza pozavarovatelja omejena.

7.2.7 Finančno pozavarovanje

Finančno pozavarovanje ima drugačen ciljni namen kot »klasično« pozavarovanje. Temelj in orodje je pozavarovanje, primarni **cilj pa ni zaščita portfelja zavarovalnice, ampak finančni cilj**, povezan s kapitalom, rezervacijami, bilanco, bodočimi zaslužki, zmanjšanjem tveganj pri akviziciji ali združevanju zavarovalnic ...

Osnovne razlike med »klasičnim« in finančnim pozavarovanjem so v trajanju in vsebini pozavarovalne pogodbe. Trajanje pogodbe je pri finančnem pozavarovanju več, običajno pet let, pri klasičnem pa leto dni. Pozavarovalna pogodba je pri klasičnem pozavarovanju tipizirana, pri finančnem pozavarovanju pa se izdelava »po meri« pozavarovanca. Razlika je tudi v dejstvu, da se pri finančnem pozavarovanju veliko bolj poudarja interes, ki je v tem primeru zasluček.

Podobno kot pri klasičnem tudi pri finančnem pozavarovanju razlikujemo več tipov. Prevajanje izrazov v slovenščino je lahko zavajajoče, saj gre za strokovno terminologijo, ki pogosto nima ustreznice v slovenščini.

Po času lahko ločimo finančno pozavarovanje, ki deluje »za nazaj« (retrospective FR) ali »za naprej« (prospective FR).

V prvi skupini so pozavarovanja, povezana s škodami, ki so se že zgodile v preteklosti, in sicer so to »**prenos škodnega portfelja**« (Loss Portfolio Transfer – LPT) in »**kritje neugodnega razvoja škod**« (Adverse development covers – ADC). V primeru LPT gre za prenos bodočih plačil iz naslova škod, ki so se že zgodile in še niso bile plačane (npr. IBNR). Cilj je »odstranitev« tega finančnega bremena iz bilance zavarovalnice. V primeru ADC gre za zaščito pred napačno oceno IBNR. Gre torej za zaščito pred potencialnim finančnim bremenom, ki nastane iz naslova že nastalih škod in je večje od pričakovanega. Tudi v tem primeru gre za zmanjšanje obremenitve bilance.

V drugi skupini pa so škode, ki se bodo zgodile v prihodnosti. Najstarejša oblika je posebna oblika »**kvotnega pozavarovanja**« (Finite quota share – FQS), dana v obliki postopnega finančnega posojila. Financiranje se izvede v obliki prenosa še ne zaslužene (unearned)

premije na pozavarovatelja, ta pa na zavarovalnico prenese likvidna sredstva. Druga oblika je »**razpršitev škod**« (Spread loss treaty – SLT), pri kateri zavarovalnica prihrani potrebni kapitalu s prenosom obveze plačila škod na pozavarovatelja (ki se plačujejo iz naslova premije plačane pozavarovatelju ter sredstev pozavarovatelja). Če škod ni oziroma je po petih letih na »računu« izkazan dobiček, pozavarovatelj ta sredstva vrne skozi »provizijo iz dobička« (profit commission). Ta način pozavarovanja pomeni tudi metodo izboljšanja škodnega rezultata oziroma zmanjšanje nihanja škodnega rezultata.

Finančno pozavarovanje je veliko bolj zahtevno, kot je mogoče razvidno iz zgornjega kratkega opisa in je velikokrat povezano z zakonskimi omejitvami ter moralnimi dilemami.

POVZETEK

Glede na količino rizikov, sprejeto s pozavarovanjem, ločimo fakultativno oz. posamično in pogodbeno oz. obligatno pozavarovanje. Glede na vrste pozavarovanja pa razlikujemo proporcionalna in neproporcionalna pozavarovanja.

Najstarejša oblika pozavarovanja je fakultativno pozavarovanje, kjer zavarovatelj plasira v pozavarovanje posamične rizike po lastni odločitvi.

Pri pogodbenem pozavarovanju se s pozavarovalno pogodbo pozavaruje celotna pozavarovalna vrsta ali njen del. Pogodbeno pozavarovanje je lahko proporcionalno ali neproporcionalno. Vrste pogodbenega pozavarovanja so: kvotno pozavarovanje, vsotnopresežkovno ali ekscedentno pozavarovanje, škodnopresežkovno pozavarovanje, finančno pozavarovanje.

VPRAŠANJA ZA PREVERJANJE IN UTRJEVANJE ZNANJA

1. Opredelite vplive, ki jih ima pozavarovatelj na neposrednega zavarovatelja.
2. Kakšne cilje zavarovatelj dosega s pomočjo različnih oblik pozavarovanja?
3. Kaj ni namen pozavarovanja?
4. Naštajte in na kratko opredelite posamezne vrste pozavarovanja.
5. Katere elemente vsebuje pozavarovalna pogodba pri pogodbenem pozavarovanju?
6. Opredelite fakultativno in vsotnopresežkovno pozavarovanje.
7. Opredelite škodnopresežkovno pozavarovanje.
8. Opredelite pozavarovanje »stop loss«.
9. Kratko opredelite finančno pozavarovanje.

8 LITERATURA IN VIRI

- Abrahamsberg, M. *Pozavarovanje, optimalni samopridržaji in pozavarovalni programi. Magistrsko delo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2007.
- An introduction to reinsurance*. Zurich: Swiss Reinsurance Company, 1996.
- An Introduction to Reinsurance: Economic Research & Consulting*. Sigma. Zürich: Swiss Reinsurance Company, 2002.
- Basic of Reinsurance Course. Gradivo s seminarja*. Munich Re: 2004.
- Barlow, L., in Barlow, G. *Reinsurance practice and the law*. London: LLP Professional Publishing, 1993.
- Bellerose, R. P. *Reinsurance for the Beginner*. 4th Edition. London: Witherby & Co., 1998.
- Bijelić, M. *Zavarovanje in pozavarovanje*. Ljubljana: Art agencija, 1998.
- Boncelj, J. *Zavarovalna ekonomika*. Maribor: Obzorja, 1983.
- Dacey, M. *Facultative Reinsurance. Gradivo s seminarja*. London: AON 3rd Central & Eastern European Reinsurance Seminar, 2006.
- Elliott, W. M., et al. *Principles of Reinsurance*. Volume 1. Melven: Insurance Institute of America, 1995.
- Flis, S. *Zbrani spisi o zavarovanju*. I. knjiga. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava, Zavarovalnica Triglav, 1995.
- Flis, S. *Zbrani spisi o zavarovanju*. III. knjiga. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava, Zavarovalnica Triglav, 1995.
- Gasperoni, N. *Assicurazione*. Torino: Unione tipografico-editrice Torinese, 1939.
- Paine, C. *Reinsurance*. London: The Chartered Insurance Institute, 2000.
- Pavliha, M., in Simoniti, S. *Zavarovalno pravo*. Druga, spremenjena in dopolnjena izdaja. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 2007.
- Pavliha, M. Vloga pozavarovanja na slovenskem zavarovalnem tržišču. *Dnevi slovenskega zavarovalništva 1995*. Ljubljana: Slovenski zavarovalni biro, 1995.
- Pavliha, M. Nenavaden svet pozavarovalnih pogodb. *Podjetje in delo*. Portorož: Gospodarski vestnik, 1995.
- Pavliha M. Ljudje in zavarovalništvo, 14. *Dnevi slovenskega zavarovalništva*. Zbornik prispevkov. Portorož, 31. maj–1. junij 2007. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje, 2007.
- Rennie, I. *Central & Eastern European Conference. Gradivo s seminarja*. London: AON 3rd Central & Eastern European Reinsurance Seminar, 2006.
- Riley, K. *The Nuts and Bolts of Reinsurance*. Bridgend: WBC, 1997.
- Schwepcke, A. *Reinsurance: Principles and State of the Art*. 2nd Edition. Zürich: Swiss Reinsurance Company, 2004.
- Schmitter, H. *Setting Optimal Reinsurance Retentions*. Zürich: Swiss Reinsurance Company, 2001.
- Schmutz, M. *Designing property reinsurance programmes*. Zürich: Swiss Reinsurance Company, 1999.
- Stettler, H., et al. *Reinsurance matters: A manual of the non-life branches*. Zürich: Swiss Reinsurance Company, 2005.
- Stoffel, F. *Financial Reinsurance*. Hannover: Hannover Reinsurance, 2003.
- Stude, R. Uvodno razmatranje i definicija reosiguranja. *Osiguranje* 10(2004), str. 20–24.
- Šker, T. Distribucija zavarovanj v Evropi. *Obzornik št. 11*. Uradni list RS, 2007.
- Šker, T. Poslovanje slovenske zavarovalnice v EU. *Obzornik št. 1–2*. Uradni list RS, 2008.
- Šker, T. Značilnost in priložnost tujih zavarovalnih trgov – Italija. *Zavarovalni horizonti*, 2007, letnik 3, št. 4.
- Šker, T. Značilnost in priložnost tujih zavarovalnih trgov – Avstrija. *Zavarovalni horizonti*, 2008, letnik 4, št. 1.

Šker, T. Proces prenosa premoženjskih zavarovanj na tuje družbe, *14. dnevi slovenskega zavarovalništva*, Zbornik prispevkov, Portorož, 31. maj–1. junij 2007. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje, 2007.

Šker T. Zavarovalništvo v novih članicah EU, *11. dnevi slovenskega zavarovalništva*, Portorož, Zbornik prispevkov, Portorož, 3. junij–6. junij 2004. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje, 2004.

Urbanc, A. *Zavarovalno pravo*. Ljubljana: samozaložba, 1939.

Interno gradivo zavarovalnice Adriatic d.d.

Interno gradivo Adriatic Slovenica d.d.

Interno gradivo Zavarovalniške hiše Slovenica d.d.

Interno gradivo zavarovalnice Triglav d.d.

Ustanovna pogodba Evropske Skupnosti, Rim, 25. marca 1957 s posodobitvami

DIREKTIVA SVETA 73/239/EGS z dne 24. junija 1973 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti neposrednega zavarovanja razen življenjskega zavarovanja (prva direktiva o premoženjskem zavarovanju);

DIREKTIVA SVETA 88/357/EGS z dne 22. junija 1988 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o neposrednem zavarovanju razen življenjskega zavarovanja, ki opredeljuje določbe za učinkovito uresničevanje svobode opravljanja storitev in o spremembah Direktive 73/239/EGS (druga direktiva o premoženjskem zavarovanju);

DIREKTIVA SVETA 92/49/EGS z dne 18. junija 1992 o spremembah direktiv 73/239/EGS in 88/357/EGS in o uskladitvi zakonov in drugih predpisov o neposrednem zavarovanju razen življenjskega zavarovanja (tretja direktiva o premoženjskem zavarovanju).

Prva DIREKTIVA SVETA 72/166/EGS z dne 24. aprila 1972 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil.

Druga DIREKTIVA SVETA 84/5/EGS z dne 30. decembra 1983 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil.

Tretja DIREKTIVA SVETA 90/232/EGS z dne 14. maja 1990 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil.

Četrta DIREKTIVA SVETA 2000/26/ES z dne 16. maja 2000 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju avtomobilske odgovornosti.

Peta DIREKTIVA SVETA 2005/14/ES z dne 11. maja 2005 o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil.

DIREKTIVA SVETA 78/473/EGS z dne 30. maja 1978 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o sozavarovanju na ravni Skupnosti.

DIREKTIVA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA 2002/92/ES z dne 9. decembra 2002 o zavarovalnem posredovanju.

DIREKTIVA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA 2005/68/EC z dne 16. novembra 2005 o pozavarovanju, ki dopolnjuje Direktive Sveta 73/239/EEC, 92/49/EEC kot tudi Direktivi 98/78/EC in 2002/83/EC.

DIREKTIVA SVETA 84/641/EGS o spremembi Prve direktive (73/239/EGS) o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti neposrednega zavarovanja razen življenjskega zavarovanja, zlasti glede zavarovanja pomoči.

DIREKTIVA SVETA 87/343/EGS z dne 22. junija 1987 o spremembi Prve direktive 73/239/EGS o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti neposrednega zavarovanja razen življenjskega zavarovanja, zlasti glede kreditnega in kavcijskega zavarovanja.

DIREKTIVA SVETA 87/344/EGS z dne 22. junija 1987 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o zavarovanju stroškov postopka.

Obrazložitevno sporočilo Komisije, Svoboda opravljanja storitev in splošno blago v zavarovalni dejavnosti, 2000/C 43/03.

Obligacijski zakonik RS (OZ). Uradni list Republike Slovenije, 83 (2001).

Zakon o varstvu potrošnikov (ZVPot). *Uradni list Republike Slovenije*, 20 (1998).

Zakon o zavarovalništvu (ZZavar). *Uradni list Republike Slovenije*, 13 (2000).

Pomorski zakonik (PZ). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 26 (2001), 21 (2002), 2 (2004), 49 (2006).

Zakon o obligacijskih in stvarno-pravnih razmerjih v letalstvu (Zosrl). *Uradni list Republike Slovenije*, 12 (2000).

Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu (Zozp). *Uradni list Republike Slovenije*, 70 (1994), 67 (2002), 13 (2005), 30 (2006).

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Zzvzv). *Uradni list Republike Slovenije*, 9 (1992), 13 (1993), 9 (1996), 29 (1998), 6 (1999), 99 (2001), 60 (2002), 126 (2003), 76 (2005), 100 (2005) in 38 (2006).

Definicija pravnega reda (online). 2009. (citirano 24. 2. 2009). Dostopno na naslovu: <http://evropa.gov.si/pravni-red/>.

Definicije zavarovanja (online). 2009. (citirano 24. 2. 2009). Dostopno na naslovu: <http://www.triglav.si>.

Podatki o svetovni zavarovalni premiji (online). 2008. (citirano 24. 2. 2008). Dostopno na naslovu:

http://www.swissre.com/resources/d901cb004a24e38e9426d71e1eec54e8-sigma3_2008_e_rev.pdf.

Statistični podatki glede zavarovanj (online). 2009. (citirano 24. 2. 2009). Dostopno na naslovu:

<http://www.zav-zdruzenje.si/docs/Statisticni%20zavarovalniski%20bilten%202008.pdf>.

Statistični letopis (online). 2009. (citirano 26. 6. 2010). Dostopno na naslovu:

<http://www.stat.si/letopis/LetopisVsebina.aspx?poglavje=26&lang=si&leto=2009>

Projekt Impletum

Uvajanje novih izobraževalnih programov na področju višjega strokovnega izobraževanja
v obdobju 2008–11

Konzorcijski partnerji:

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo RS za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete 'Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja' in prednostne usmeritve 'Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.'